

מבוא לאקונומטריקה ב

תוכן העניינים

1.	מבוא לקורס	1
2.	אומדי הריבועים הפחותים	7
3.	מודלים לא ליניאריים	21
4.	רגרסיה מרובה ומולטיקוליניאריות	25
5.	מבחן t	31
6.	מבחן F ו R בריבוע	38
7.	שינוי יחידות מדידה	48
8.	המודל הריבועי	50
9.	מבחן 1 ללא פלטים	53
10.	מבחן 2 ללא פלטים	57
11.	מבחן 3 ללא פלטים	64
12.	מבחני המובהקות וקריאת פלטים - תוכנת SAS	69
13.	רגרסיה מרובה תוך שימוש בפלטים של SAS	76
14.	מבחן ML	85
15.	בעיות ספציפיקציה	89
16.	תיאוריה מולטיקוליניאריות	90
17.	סיכום ותרגול של בעיות ספציפיקציה ומולטיקוליניאריות	93
18.	משתנה דמי	98
19.	תרגול מסכם תוך שימוש בפלטים של SSPS (ללא ספר)	115
20.	מבחן 1	115
21.	מבחן 2	119
22.	מבחן 3	124
23.	מבחן 4	130

תוכן העניינים

136	24. מבחן 5
142	25. פתרון מודרך של מבחן מה- 8102.20.80
148	26. פתרון מודרך של מבחן - מועד א - 9102.20.30
155	27. פתרון מודרך של מבחן מה - 0202.20.11

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 1 - מבוא לקורס

תוכן העניינים

1. כללי 1

מבוא לקורס:

רקע:

הגדרות וסימונים:

משתנה אמפירי – תוצאותיו ידועות מראש (למשל: רמת הכנסה, גיל, מס' שנות לימוד במדגם מסוים).

משתנה מקרי – תוצאותיו לא ידועות מראש (כגון תוצאה בהטלת קובייה או בהטלת מטבע). באקונומטריקה נעסוק בעיקר במשתנים מקריים.

שני סוגי המשתנים יסומנו באות לועזית עם אינדקס (למשל: X_t או Y_t).
קבוע – מקבל ערך אחד בלבד (מסומן באות לועזית ללא אינדקס – למשל a או b).
 לכל משתנה מקרי X_t יש תוחלת המייצגת את מרכז ההתפלגות (μ_X או $E(X)$).
השונות – מייצגת את מידת הפיזור של ההתפלגות (σ_X^2 או $V(X)$).

סטית התקן – היא השורש של השונות (σ_X).

שונות משותפת (covariance) – מדד להתפלגות המשותפת של שני משתנים מקריים ומייצגת את הכיוון של הקשר ביניהם ($\text{Cov}(X, Y)$):

$$\text{Cov}(X, Y) = 0 \Leftrightarrow X, Y \text{ בלתי מתואמים.}$$

$$\text{Cov}(X, Y) > 0 \Leftrightarrow \text{מתאם חיובי בין המשתנים.}$$

$$\text{Cov}(X, Y) < 0 \Leftrightarrow \text{מתאם שלילי בין המשתנים.}$$

$$X, Y \text{ בלתי תלויים} \Leftarrow X, Y \text{ בלתי מתואמים.}$$

מקדם המתאם של פירסון – מדד לכיוון ולעוצמת הקשר הליניארי בין שני

$$\text{משתנים: } \eta_{xy} = \frac{\text{cov}(x, y)}{\sigma_x \cdot \sigma_y}$$

$$-1 \leq \eta \leq 1$$

$$\eta = 1 \text{ מתאם ליניארי חיובי מלא בין שני המשתנים.}$$

$$\eta = -1 \text{ מתאם ליניארי שלילי מלא בין שני המשתנים.}$$

$$\eta = 0 \text{ לא קיים מתאם ליניארי בין שני המשתנים.}$$

אמידה:

פרמטר – ערך המשתנה הנחקר המתאר את כל האוכלוסייה.
סטטיסטי/אומד – ערך המשתנה הנחקר המתאר את המדגם.

מדגם	אוכלוסייה
$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n X_i}{n}$	$E(X) = \mu$
$S_X^2 = \frac{S_{XX}}{n} = \frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}{n}$	$V(X) = \sigma^2 = E(X - E(X))^2$
$\frac{S_{XY}}{n} = \frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})(Y_i - \bar{Y})}{n}$	$\text{cov}(X, Y) = E(X - E(X))(Y - E(Y))$
$r_{XY} = \frac{S_{XY}}{\sqrt{S_{XX}} \sqrt{S_{YY}}}$	$\eta_{XY} = \frac{\text{cov}(X, Y)}{\sqrt{V(X)} \sqrt{V(Y)}}$

נוסחאות וחוקים בסטטיסטיקה:

יהיו X ו- Y משתנים מקריים, ו- a, b קבועים:

חוקי הסיגמה:

$$1. \sum_{t=1}^T X_t = X_1 + X_2 + X_3 + \dots + X_T$$

$$2. \sum_{t=1}^T a = Ta \quad \text{סכום של קבוע:}$$

$$3. \sum_{t=1}^T aX_t = a \sum_{t=1}^T X_t \quad \text{סכום של קבוע כפול משתנה = לקבוע כפול הסכום:}$$

$$4. \sum_{t=1}^T (X_t \pm Y_t) = \sum_{t=1}^T X_t \pm \sum_{t=1}^T Y_t \quad \text{סכום של סכום/הפרש = לסכום/הפרש הסכומים:}$$

$$5. \sum_{t=1}^T X_t^2 \neq \left(\sum_{t=1}^T X_t \right)^2 \quad \text{יש לשים לב כי:}$$

$$\sum_{t=1}^T X_t Y_t \neq \sum_{t=1}^T X_t \sum_{t=1}^T Y_t$$

הגדרות ופיתוחים:

1. סכום הסטיות מהממוצע $= 0$: $\sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X}) = 0$
2. סכום הסטיות הריבועיות מהממוצע (מונה השונות):

$$S_{XX} = \sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})^2 = \sum_{t=1}^T X_t^2 - T\bar{X}^2 = \sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})X_t$$
3. מונה של השונות המשותפת:

$$S_{XY} = \sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})(Y_t - \bar{Y}) = \sum_{t=1}^T X_t Y_t - T\bar{X}\bar{Y} = \sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})Y_t = \sum_{t=1}^T (Y_t - \bar{Y})X_t$$

חוקי התוחלת:

1. תוחלת של קבוע = קבוע: $E(a) = a$
2. תוחלת של סכום/הפרש = לסכום/הפרש התוחלות:

$$E(X \pm Y) = E(X) \pm E(Y)$$

$$E\left(\sum (X_i)\right) = \sum E(X_i)$$
3. תוחלת של כפל/חילוק $\neq$ לכפל/חילוק התוחלות:

$$E(X \cdot Y) \neq E(X) \cdot E(Y)$$

$$E\left(\frac{X}{Y}\right) \neq \frac{E(X)}{E(Y)}$$

$$E(X^2) \neq [E(X)]^2$$
4. השפעת טרנספורמציה ליניארית על התוחלת:

$$E\left(a + \frac{1}{a}X \pm b\right) = a + \frac{1}{a} \cdot E(X) \pm b$$

חוקי השונות:

1. עבור X ו- Y בלתי תלויים/בלתי מתואמים מתקיים:
שונות של סכום/הפרש = סכום השונות:

$$V(X \pm Y) = V(X) + V(Y)$$

$$V\left(\sum (X_i)\right) = \sum V(X_i)$$
2. עבור X ו- Y תלויים/מתואמים מתקיים:
שונות של סכום/הפרש $\neq$ סכום השונות:

$$V(X \pm Y) = V(X) + V(Y) \pm 2 \cdot \text{Cov}(X, Y)$$

$$V(a) = 0$$

3. שונות של קבוע = 0 : $V(a \pm x) = V(X)$

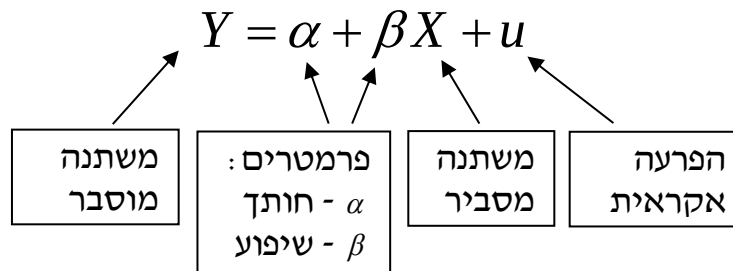
4. השפעת טרנספורמציה ליניארית על השונות : $V(aX + b) = a^2 V(X)$

- חוקי התוחלת והשונות מתייחסים למשתנים אמפיריים כאל קבועים (יוצאים מחוץ לתוחלת או לשונות).
חוקי הסכימה מתייחסים למשתנים אמפיריים כמשתנים הנשארים בתוך הסיגמא (רק הקבועים ייצאו מחוץ לסיגמא).

חוקי השונות המשותפת:

1. שונות משותפת בין משתנה לקבוע = 0 : $\text{cov}(X, a) = 0$
2. שונות משותפת של משתנים המוכפלים בקבוע : $\text{cov}(aX, bY) = ab \cdot \text{cov}(X, Y)$
3. שונות משותפת של משתנה עם עצמו = שונות המשתנה : $\text{cov}(X, X) = V(X)$
 $\text{cov}(Y, Y) = V(Y)$

המודל האקונומטרי:

1. במודל: $Y_t = \alpha + \beta X_t + u_t$, α ו- β הם מספרים קבועים אך לא ידועים. אנו יכולים להעריך אותם ולקבל אומדים (תהליך קבלת האומדנים נקרא אמידה).

2. $\hat{\alpha}$ הוא האומד ל- α ו- $\hat{\beta}$ הוא האומד ל- β .

3. אומדי ריבועים פחותים (אר"פ) הם אומדים שחושבו בשיטת הריבועים הפחותים. מסומנים בד"כ ע"י 'כובעי' - $\hat{\beta}$.
אומדים אחרים מסומנים בד"כ ע"י 'תלתלי' - $\tilde{\beta}$.

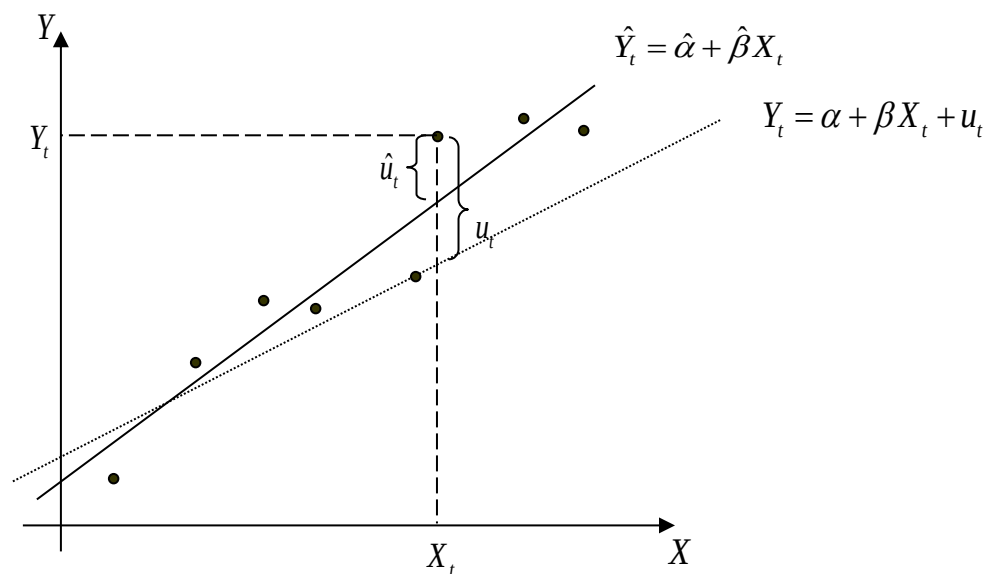
4. בעוד α ו- β הם קבועים, $\hat{\alpha}$ ו- $\hat{\beta}$ הם משתנים מקריים כיוון שבכל מדגם מתקבלים $\hat{\alpha}$ ו- $\hat{\beta}$ אחרים.

5. את α ו- β ו- u_t לא ניתן לדעת (אלא רק לאמוד מנתוני המדגם) – הקו האמיתי באוכי לא ידוע.

6. אפשר לדעת את $\hat{u}_t$, שהיא הסטיה מקו הרגרסיה במדגם:

- עבור X_t , הערך הצפוי של המשתנה המוסבר $(\hat{Y}_t)$ המתקבל לפי הרגרסיה הוא: $\hat{Y}_t = \hat{\alpha} + \hat{\beta}X_t$.

- הסטיה של התצפית (Y_t) מהערך הצפוי לפי הרגרסיה $(\hat{Y}_t)$ היא: $\hat{u}_t = Y_t - \hat{Y}_t$.

— קו הרגרסיה הנאמד (במדגם)
 קו הרגרסיה האמיתי באוכלוסייה
 • תצפית בודדת

שאלות:

(1) הבא נוכיח את הזהויות הבאות:

$$א. \sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})^2 = \sum_{t=1}^T X_t^2 - T\bar{X}^2$$

$$ב. \sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})^2 = \sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})X_t$$

$$ג. \sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X}) = 0$$

$$ד. \sum \frac{(X_t - \bar{X})^2}{\sum (X_t - \bar{X})X_t} = 1$$

$$ה. \sum (\hat{\alpha} + \hat{\beta}x_i)(x_i - \bar{x}) = \hat{\beta}(x_i - \bar{x})^2$$

$$ו. \sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})(Y_t - \bar{Y}) = \sum_{t=1}^T X_t Y_t - T\bar{X}\bar{Y}$$

$$ז. \sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})(Y_t - \bar{Y}) = \sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})Y_t$$

(2) בטא באמצעות: $\text{cov}(x, y), \text{var}(x), \text{var}(y)$ והקבועים a ו- b את הביטויים

הבאים:

$$א. \text{Var}(ax)$$

$$ב. \text{Var}(x + y)$$

$$ג. \text{Var}(ax + b)$$

$$ד. \text{Cov}(x, ay)$$

$$ה. \text{Cov}(x + a, y + b)$$

$$ו. \text{מקדם המתאם בין } x \text{ ל-} y$$

תשובות סופיות:

(1) הוכחה.

(2) א. $a^2 \text{var}(x)$ ב. $\text{var}(x) + \text{var}(y) + 2\text{cov}(x, y)$ ג. $a^2 \text{var}(x)$ ד. $a \text{cov}(x, y)$

$$ה. \text{cov}(x, y) \quad ו. r = \frac{\text{cov}(x, y)}{\sqrt{\text{var}(x)} \cdot \sqrt{\text{var}(y)}}$$

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 2 - אומדי הריבועים הפחותים

תוכן העניינים

1. כללי 7

אומדי הריבועים הפחותים:

רקע:

שיטת האמידה של α ושל β לקבלת אומדים $\hat{\alpha}$ ו- $\hat{\beta}$ – Ordinary Least Squares (OLS) שיביאו למינימום את סכום ריבועי טעויות האמידה:

$$\min_{\hat{\alpha}\hat{\beta}} \sum \hat{u}_t^2 = \min_{\hat{\alpha}\hat{\beta}} \sum (y_t - \hat{y}_t)^2 = \min_{\hat{\alpha}\hat{\beta}} \sum \left[y_t - (\hat{\alpha} + \hat{\beta}x_t) \right]^2 = ?$$

מתוך גזירת הפונקציה הזו מתקבלים האומדים $\hat{\alpha}$ ו- $\hat{\beta}$.

מודל רק עם חותך $Y_t = \alpha + u_t$	מודל ללא חותך $Y_t = \beta X_t + u_t$	מודל עם חותך ושיפוע $Y_t = \alpha + \beta X_t + u_t$	
$\hat{\alpha} = \bar{Y}$	$\hat{\beta} = \frac{\sum_{t=1}^T X_t Y_t}{\sum_{t=1}^T X_t^2}$	$\hat{\beta} = \frac{S_{XY}}{S_{XX}} = \frac{\sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})(Y_t - \bar{Y})}{\sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})^2}$ $= \frac{\sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})Y_t}{\sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})^2}$ $\hat{\alpha} = \bar{Y} - \hat{\beta}\bar{X}$	חישוב האומדים
$E(\hat{\alpha}) = \alpha$	$E(\hat{\beta}) = \beta$	$E(\hat{\beta}) = \beta$ $E(\hat{\alpha}) = \alpha$	תוחלת האומדים
$V(\hat{\alpha}) = \frac{\sigma_u^2}{T}$	$V(\hat{\beta}) = \frac{\sigma_u^2}{\sum_{t=1}^T X_t^2}$	$V(\hat{\beta}) = \frac{\sigma_u^2}{S_{XX}}$ $V(\hat{\alpha}) = \sigma_u^2 \left(\frac{1}{T} + \frac{\bar{X}^2}{S_{XX}} \right)$	שונות האומדים

"המשוואות הנורמליות" מתקבלות בתהליך הגזירה של פונקציית הריבועים הפחותים וחייבות להתקיים על מנת שהפונקציה תתקיים $(\sum \hat{u}_t^2 = \min)$:

עבור המודל הקלאסי (עם חותך):

בגזירה של α : $\sum \hat{u}_t = 0$.

בגזירה של β : $\sum \hat{u}_t \cdot x_t = 0$.

עבור מודל ללא חותך:

בגזירת β בלבד : $\sum \hat{u}_t \cdot x_t = 0$.

מן המשוואות הנורמליות נובעות:

1. התכונות הגיאומטריות:

א. $\sum \hat{u}_i = 0$.

ב. $\sum x_i \hat{u}_i = 0$.

- ברגרסיה ללא שיפוע מתקיימת רק התכונה הגיאומטרית הראשונה. ברגרסיה ללא חותך מתקיימת רק התכונה הגיאומטרית השנייה.

2. התכונות האלגבריות:

א. $\text{cov}(x_i, \hat{u}_i) = 0$.

ב. $\text{cov}(\hat{y}_i, \hat{u}_i) = 0$.

ג. $\bar{y} = \hat{\alpha} + \hat{\beta} \bar{x} = \bar{\hat{y}}$.

- התכונות האלגבריות תקפות עבור קו הרגרסיה הקלאסי (עם חותך ושיפוע) במדגם בלבד.

ההנחות הקלאסיות של מודל הרגרסיה:

1. קיים קשר ליניארי בין המשתנה המוסבר למשתנה המסביר.

2. X איננו קבוע: $S_{XX} = \sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})^2 \neq 0$.

3. תוחלת ההפרעה האקראית היא אפס לכל תצפית: $E(u_t) = 0$ לכל t .

4. X_t אינם משתנים מקריים $\Leftrightarrow$ ניתן להוציא אותם מחוץ לתוחלת ולשונוות $\Leftrightarrow \text{cov}(X_t, u_t) = 0$.

5. הומוסקדסטיות: שונות ההפרעה האקראית קבועה לכל תצפית:

$$V(u_t) = \sigma_u^2 \text{ לכל } t.$$

6. u_t ב"ת: $\text{cov}(u_t, u_s) = 0$ לכל $t \neq s$.

7. ההפרעות האקראיות מתפלגות נורמלית: $u_t \approx N$.

תכונות האומדים:

אומדי הריבועים הפחותים הם לינאריים, חסרי הטיות, יעילים ועקיבים.

1. לינאריות:

ארי"פ ניתנים להצגה כטרנספורמציה לינארית של Y_t .

כדי ש- $\hat{\beta}$ למשל, יהיה אומד ליניארי צריך להתקיים: $\hat{\beta} = \sum W_t \cdot Y_t$.

כאשר W_t היא קומבינציה של ערכי X בדרך כלל. למשל: $\hat{\beta} = \frac{\sum X_t \cdot Y_t}{\sum X_t^2}$.

כדי להביא את האומד לצורה: $\tilde{\beta} = \sum w_t \cdot y_i$ נעזר בשוויון: $\frac{\sum 0}{\sum 0} = \sum \frac{0}{\sum 0}$.

אומד זה ניתן להצגה בצורה הבאה:

$$\hat{\beta} = \sum \frac{X_t}{\sum X_t^2} Y_t = \sum W_t \cdot Y_t$$

$$W_t = \frac{X_t}{\sum X_t^2}$$

לפיכך מדובר באומד ליניארי.

• שימו לב כי:

W_t אסור שיכלול את Y_t .

Y_t אסור שיהיה במכנה או בשורש/חזקה (אלא אם כן במודל הנתון הוא מצוי בשורש/חזקה).

2. חוסר הטיה :

אומד $\hat{\theta}$ מסוים יהווה אח"ה לפרמטר θ אותו הוא אומד באוכלוסייה אם מתקיים: $E(\hat{\theta}) = \theta$.

כיצד יודעים אם אומד הוא חסר הטיה?

1. בשלב הראשון יש לבצע עבודת הכנה – מבטאים את האומד באמצעות הפרמטר האמיתי – מציבים במקום ה- Y_t את המודל ומפתחים אלגברית.

• יש לזכור כי:

$$\begin{aligned} & \text{מהווים משתנים מקריים} \Leftrightarrow \text{נשארים בתוך התוחלת, השונות} \\ & \text{וה-} \sum u_t \\ & x_t \text{ איננו משתנה מקרי (על פי הנחה מס' 4)} \Leftrightarrow \text{יוצא מחוץ לתוחלת} \\ & \text{ולשונות אך נשאר בתוך ה-} \sum \alpha \text{ ו-} \beta \text{ קבועים} \Leftrightarrow \text{יוצאים מחוץ} \\ & \text{לתוחלת, לשונות ול-} \sum \end{aligned}$$

2. בשלב השני מפעילים תוחלת על האומד המפותח ואם התוחלת שווה לפרמטר האמיתי אז האומד חסר הטיה.

- חוסר הטיה מחייב את התקיימותן של הנחות (3) $E(u_t) = 0$ לכל t ו- (4) $\text{cov}(X_t, u_t) = 0$.

3. יעילות :

יעילות פירושה השונות הקטנה ביותר. ככל שהשונות של האומד קטנה יותר, כך יש הסתברות גבוהה יותר שהוא יהיה קרוב לפרמטר האמיתי באוכלוסייה אותו הוא אומד.
 $\hat{\theta}_1$ יקרא אומד יעיל יותר מ- $\hat{\theta}_2$ אם מתקיים שהשונות שלו קטנה יותר:
 $V(\hat{\theta}_1) < V(\hat{\theta}_2)$

משפט גאוס מרקוב – אר"פ הם בעלי השונות הנמוכה ביותר בקבוצה שלהם (קבוצת האומדים הלינאריים חסרי ההטיה), והם נקראים: B.L.U.E. (Best Linear Unbiased Estimation).

כיצד מחשבים שונות של אומד?

חייבות להתקיים הנחות (4) $\text{cov}(X_t, u_t) = 0$, (5) $V(u_t) = \sigma_u^2$ לכל t

ו-(6) $\text{cov}(u_t, u_s) = 0$ לכל $t \neq s$. אם הן מתקיימות, מחשבים את השונות של האיברים המכילים את u_t מהפיתוח הקודם (לפי כללי הסיגמא והשונות).

4. עקיבות:

ככל שהמדגם יגדל כן יתקרב האומד לערך האמיתי של הפרמטר. אם נגדיל את המדגם לאינסוף תצפיות ונחשב את האומד, הוא יהיה שווה

$$\left(\hat{\theta} \rightarrow \theta \right) \\ \left(T \rightarrow \infty \right)$$

תנאי הכרחי לעקיבות:

האומד חייב להיות פונקציה של גודל המדגם. במילים אחרות, האומד צריך להיות מושפע מגודל המדגם. ברגע שהאומד עונה על תנאי זה הוא יהיה עקיב. אומד המחושב במדגם סופי בהגדרה לא יוכל להיות עקיב לפרמטר באוכלוסייה.

סיכום: השלבים להוכחת התכונות:

1. הוכחת ליניאריות.

2. הכנת האומד $\Leftarrow$ להציב במקום Y_t את המודל האמיתי.

במודל עם חותך: $Y_t = \alpha + \beta X_t + u_t$

במודל ללא חותך: $Y_t = \beta X_t + u_t$

3. פיתוח האלגברה.

4. חישוב תוחלת, שונות, עקיבות.

- ליניאריות מהווה תנאי הכרחי לחוסר הטיה.
- ליניאריות וחוסר הטיה מהוות תנאי הכרחי לבחינת היעילות של האומד לפי משפט גאוס-מרקוב.
- עקיבות איננה תלויה בתכונות האחרות, אלא רק בהיותו של האומד פונקציה של גודל המדגם (לא מחושב על מדגם סופי). כך שאומד לא חייב להיות ליניארי או חסר הטיה כדי להיות עקיב.
- העקיבות משפיעה על היעילות של האומד. עבור אומדים התלויים בגודל המדגם: ככל שגודל המדגם גדול יותר כך שונות האומד קטנה והאומד יהיה יעיל יותר לפרמטר באוכלוסייה.

שאלות:

גזירת ארפ:

$$(1) \quad \text{כלכלן החליט לאמוד את המודל: } y_i = \alpha + \beta x_i + u_i.$$

- א. נסחו את בעיית ה-OLS.
 ב. מצאו את תנאי סדר ראשון של בעיית ה-OLS (המשוואות הנורמאליזציות).
 ג. מצאו נוסחה לקבלת האומדים: $\hat{\alpha}$, $\hat{\beta}$.
 ד. הוכיחו כי קו הרגרסיה עובר דרך נקודת הממוצעים $(\bar{X}, \bar{Y})$.
 ה. בהנחה והיינו בוחרים אומד אחר ל- β שאינו אומד הריבועים הפחותים, מה היה יחס הביטויים: $\sum e_i$ ו- $\sum e_i^2$ של אומד זה ביחס לאומד הריבועים הפחותים?

$$(2) \quad \text{כלכלן החליט לאמוד את המודל: } y_i = \beta x_i + u_i.$$

- א. נסחו את בעיית ה-OLS.
 ב. מצאו את תנאי סדר ראשון של בעיית ה-OLS.
 ג. מצאו נוסחה לקבלת $\hat{\beta}$.
 ד. הוכיחו כי קו הרגרסיה אינו עובר דרך נקודת הממוצעים $(\bar{X}, \bar{Y})$.
 ה. מהו התנאי שבו אומד הריבועים הפחותים שמצאתם בסעיף ג' יהיה זהה לנוסחה של אומד הריבועים הפחותים שנמצא בשאלה הקודמת (במודל עם חותך)?

- (3) חוקר רצה לחקור האם ציוני IQ משפיעים על הציון באקונומטריקה ולכן אסף תצפיות מ-5 סטודנטים:

SCORE	IQ	e_i
80	100	1
75	110	-1
80	110	1
90	103	2
85	102	-3

איזה מבין המודלים הבאים נאמד?

א. $\text{score}_i = \hat{\alpha} + \hat{\beta} \cdot IQ_i$

ב. $\text{score}_i = \hat{\beta} \cdot IQ_i$

ג. $\text{score}_i = \hat{\alpha}$

ד. $\text{score}_i = \bar{y}$

- (4) נבדק הקשר שבין שכר לשעה שעובד מסוים מרוויח אצל מעסיק מסוים (X) לבין כמות העובדים שמועסקים אצל אותו מעסיק (Y) (הניחו שכר שווה בין העובדים אצל אותו המעסיק).
לשם כך נדגמו 10 מעסיקים באופן מקרי ונתקבלו התוצאות הבאות:

$$\bar{x} = 35$$

$$\bar{y} = 5.8$$

$$\sum_{i=1}^{10} x_i^2 = 19,100$$

$$\sum_{i=1}^{10} y_i^2 = 440$$

$$\sum_{i=1}^{10} x_i y_i = 2858.85$$

מהי תחזית כמות העובדים המועסקים אצל מעסיק מסוים המשתכרים 25 ₪ לשעה?

- (5) כלכלן החליט לאמוד את המודל: $y_i = \alpha + u_i$.

א. נסחו את בעיית ה-OLS.

ב. מצאו את תנאי סדר ראשון של בעיית ה-OLS.

ג. מצאו נוסחה לקבלת $\hat{\alpha}$.

- (6) חוקר רצה לבדוק את המודל: $y_i = \hat{\beta}x_i + u_i$ כאשר המשתנה התלוי הוא הציון במקרו והב"ת הוא ציוני IQ. לשם כך אסף תצפיות של 5 סטודנטים:

SCORE	IQ	ציון חזוי	e_i
80	100		
90	110		
95	110		
92			5
	102		3

מאמידת הרגרסיה התקבל כי: $\hat{\beta} = 0.85$.
השלם את התאים הריקים בטבלה.

הנחות המודל:

(7) שכר של עובדים מנובא על ידי השכלתם במודל הבא: $w_i = \alpha + \beta \cdot s_i + u_i$.

א. כתבו את ההנחות הקלאסיות במונחי המשתנים של המודל הנתון והסבירו אותן.

ב. התייחסו לכל אחת מהטענות הבאות וקבעו האם היא:
הנחה קלאסית / משוואה נורמאלית (או תוצאה הנובעת ממשוואה נורמאלית) / אף אחד מהשניים:

$$\text{cov}(s_i, u_i) = 0 \quad \text{i.}$$

$$E(u_i) = 0 \quad \text{ii.}$$

$$\text{cov}(u_i, u_j) = 0 \quad \text{iii.}$$

$$\bar{e} = 0 \quad \text{iv.}$$

$$\bar{w} = \hat{w} \quad \text{v.}$$

$$\sum u_i = 0 \quad \text{vi.}$$

$$V(u_i) = \sigma_i \quad \text{vii.}$$

$$S_s^2 \neq 0 \quad \text{viii.}$$

$$\text{cov}(s, e) = 0 \quad \text{ix.}$$

$$\text{cov}(\hat{y}_i, e) = 0 \quad \text{x.}$$

(8) חוקר מעוניין לאמוד את ההשפעה של נוכחות בתרגולים על הציון בקורס

אקונומטריקה. לשם כך אמד את המשוואה: $\text{score} = \alpha + \beta \text{attendance} + u$

הועלתה הטענה כי מודל זה אינו מקיים את הנחה מס' 4 של אי תלות בין

המשתנה הב"ת לטעויות ($\text{cov}(x_i, u_i) = 0$). חווה דעתך על טענה זו.

ליניאריות:

$$(9) \quad \hat{\beta} = \frac{\sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X}) Y_t}{\sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X})^2} \quad \text{האם האומד : הוא ליניארי?}$$

$$(10) \quad \tilde{\beta} = \frac{\sum_{t=1}^T Y_t^3 \sum_{t=1}^T X_t (Z_t + Y_t)}{\sum_{t=1}^T X_t^2} \quad \text{האם האומד : הוא ליניארי?}$$

(11) כלכלן החליט לאמוד את המודל: $y_i = \alpha + \beta x_i + u_i$. מי מהאומדים הבאים הוא ליניארי ומהן המשקולות:

א. $\tilde{\beta} = \frac{\sum x_i y_i}{\sum x_i^2}$

ב. $\tilde{\beta} = \frac{\sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sum (x_i - \bar{x})^2}$

ג. $\tilde{\beta} = \sum \left(\frac{y_i}{x_i} \right)^2$

ד. $\tilde{\beta} = \sum \frac{Y_i}{n}$

ה. $\tilde{\beta} = \sum \frac{X_t}{Y_i}$

ו. $\tilde{\beta} = \frac{\sum x_i y_i}{\sum (x_i - \bar{x})^2}$

ז. $\tilde{\beta} = \frac{\bar{Y}}{\bar{X}}$

חוסר הטיה:

(12) נתון האומד הבא: $\tilde{\beta} = \frac{\sum_{t=1}^T X_t Y_t}{\sum_{t=1}^T X_t^2}$

האם האומד הנ"ל הוא חסר הטיה?

- א. בדוק במודל עם חותך.
ב. בדוק במודל ללא חותך.

(13) נתון המודל הבא: $y_i = \alpha + \beta x_i + u_i$ נתון בנוסף כי האומד ל- β הינו ליניארי וחסר הטיה.

איזה מן הטענות מתקיימת בהכרח:

א. $\sum w_i x_i = 1$

ב. $\sum w_i x_i = 0$

ג. $\sum w_i = 0$

יעילות ועקיבות:

$$(14) \quad \tilde{\beta} = \frac{y_9 - y_5 + y_2}{x_9 - x_5 + x_2} : \beta \quad \text{כלכלן הציע את האומד הבא עבור } \beta$$

- א. בדוק האם האומד חסר הטיה עבור המודל הקלאסי.
 ב. האם תשתנה תשובתך אם מדובר באומד ללא חותך?
 ג. חשב את שונות האומד עבור מודל ללא חותך.

תרגול ממבחנים:

(15) נתון המודל: $Y_t = \alpha + \beta X_t + u_t$, $T = 100$, כאשר מתקיימות כל ההנחות הקלאסיות.

$$\tilde{\beta} = \frac{\sum_{t=51}^{100} Y_t - \sum_{t=1}^{50} Y_t}{\sum_{t=51}^{100} X_t - \sum_{t=1}^{50} X_t} : \text{נתון האומד}$$

- א. האומד $\tilde{\beta}$ הינו אומד חסר הטיה ל- β . נכון / לא נכון
 ב. האומד $\tilde{\beta}$ הינו אומד עקיב ל- β . נכון / לא נכון
 ג. האומד $\tilde{\beta}$ הינו אומד לינארי ל- β . נכון / לא נכון
 ד. האומד $\tilde{\beta}$ הינו אומד יעיל ל- β . נכון / לא נכון
 ה. השונות האמיתית של $\tilde{\beta}$ היא?

(16) נתון המודל: $Y_t = \beta X_t + u_t$, כאשר כל ההנחות הקלאסיות מתקיימות. (יש לשים לב המודל ללא חותך).

$$\tilde{\beta} = \frac{\sum Y_t}{\sum X_t} : \text{נתון האומד}$$

- א. האומד $\tilde{\beta}$ הינו אומד מוטה ל- β : נכון / לא נכון / אי אפשר לדעת
 ב. על סמך משפט גאוס-מרקוב ניתן להסיק כי $\tilde{\beta}$ איננו אומד יעיל יותר מאומד הריבועים הפחותים: נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
 ג. מהי השונות האמיתית של $\tilde{\beta}$?

17 נתון המודל: $Y_t = \beta X_t + u_t$, כאשר כל ההנחות הקלאסיות מתקיימות. (יש לשים לב המודל ללא חותך).

$$\tilde{\beta} = \frac{\sum X_t Y_t}{\sum (X_t - \bar{X})^2} \quad \text{נתון האומדן:}$$

א. מהי התוחלת של $\tilde{\beta}$?

ב. $E(\tilde{\beta}) < \beta$ נכון / לא נכון / אי אפשר לדעת

ג. על סמך משפט גאוס-מרקוב ניתן להסיק כי אומד הריבועים הפחותים

הינו אומד יעיל יותר מ- $\tilde{\beta}$. נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת

$$\frac{\sum X_t Y_t}{\sum X_t^2} \quad \text{ד. מהי השונות האמיתית של האומדן:}$$

18 בכל השאלות ההנחות הקלאסיות מתקיימות.

$$Y_t = \alpha + \beta X_t + u_t \quad \text{האומדים הם אר"פ, והמודל הוא:}$$

א. $E(Y_t) = E(\hat{Y}_t)$ נכון / לא נכון / אי אפשר לדעת

ב. $\sum_{t=1}^T (X_t - \bar{X}) \bar{Y} \neq 0$ נכון / לא נכון / אי אפשר לדעת

ג. אמידת המודל בשיטת הריבועים הפחותים תיתן את

התוצאה: $\sum_{t=1}^T u_t = 0$. נכון / לא נכון / אי אפשר לדעת

ד. אם נתון ש- $r_{XY} = 0.57$, אזי $\hat{\beta}$:

i. הוא בהכרח שלילי.

ii. הוא בהכרח חיובי.

iii. הוא בהכרח שווה לאפס.

iv. לא ניתן לקבוע את סימנו על סמך הנתונים הקיימים.

ה. סמן את הטענה הנכונה בהכרח:

$$\sum_{t=1}^T (X_t - \bar{Y}) \hat{u}_t = 0 \quad \text{i.}$$

$$S_{XX} = \sum_{t=1}^T X_t^2 - (T\bar{X})^2 \quad \text{ii.}$$

$$\sum_{t=1}^T X_t u_t = 0 \quad \text{iii.}$$

iv. אף אחת מהטענות הנ"ל אינה נכונה בהכרח.

- ו. אומדי הריבועים הפחותים אינם חסרי הטיה, אם נתון שהשונות של u_t אינה קבועה.
נכון / לא נכון / אי אפשר לדעת
- ז. אומד חסר הטיה הוא אינו בהכרח גם אומד עקיב.
נכון / לא נכון / אי אפשר לדעת

תשובות סופיות:

$$(1) \quad \text{א.} \quad \min_{\hat{\alpha}\hat{\beta}} \sum [y_t - (\hat{\alpha} + \hat{\beta}x_t)]^2 \quad \text{ב.} \quad \hat{\alpha} \Leftarrow \sum_{i=1}^n \hat{u}_i = 0, \hat{\beta} \Leftarrow \sum_{i=1}^n \hat{u}_i x_i = 0$$

$$\text{ג.} \quad \bar{y} - \hat{\beta}\bar{x} = \hat{\alpha}, \quad \frac{S_{xy}}{S_{xx}} = \hat{\beta} \quad \text{ד. הוכחה.} \quad \text{ה. ראה סרטון.}$$

$$(2) \quad \text{א.} \quad \min_{\hat{\beta}} \sum [y_t - (\hat{\beta}x_t)]^2 \quad \text{ב.} \quad \hat{\beta} \Leftarrow \sum_{i=1}^n \hat{u}_i x_i = 0$$

$$\text{ג.} \quad \hat{\beta} = \frac{\sum y_i x_i}{\sum x_i^2} \quad \text{ד. הוכחה.} \quad \text{ה. ראה סרטון.} \quad \text{א'.} \quad (3)$$

$$(4) \quad \hat{y}_i = 4.59$$

$$(5) \quad \text{א.} \quad \min_{\hat{\alpha}} \sum [y_t - (\hat{\alpha})]^2 \quad \text{ב.} \quad \sum_{i=1}^n \hat{u}_i = 0 \quad \text{ג.} \quad \hat{\alpha} = \bar{y}$$

(6)

SCORE	IQ	ציון חזוי	e_i
80	100	85	-5
90	110	93.5	-3.5
95	110	93.5	1.5
92	114	97	5
89.7	102	86.7	3

(7) א. ראה סרטון.

ב.i. הנחה, לא בהכרח מתקיים.

ii. הנחה, לא בהכרח מתקיים.

iii. הנחה, לא בהכרח מתקיים.

iv. נגזר מהמשוואה, מתקיים בהכרח.

v. נגזר מהמשוואה, מתקיים בהכרח.

vi. אף אחד מהשניים.

vii. אף אחד מהשניים.

viii. הנחה, לא בהכרח מתקיים.

ix. נגזר מהמשוואה, מתקיים בהכרח.

x. נגזר מהמשוואה, מתקיים בהכרח.

(8) ראה סרטון.

(9) כן.

(10) לא.

$$(11) \quad \text{א. ליניארי, } W_i = \frac{x_i}{\sum x_i^2} \quad \text{ב. ליניארי, } W_i = \frac{(x_i - \bar{x})}{\sum (x_i - \bar{x})^2}$$

$$\text{ג. לא ליניארי.} \quad \text{ד. ליניארי, } W_i = \frac{1}{n}$$

$$\text{ה. לא ליניארי.} \quad \text{ו. ליניארי, } W_i = \frac{x_i}{\sum (x_i - \bar{x})^2}$$

$$\text{ז. ליניארי, } W_i = \frac{1}{\sum x_i}$$

$$(12) \quad \text{א. לא.} \quad \text{ב. כן.}$$

$$(13) \quad \text{א' ו-ג'.$$

$$(14) \quad \text{א. מוטה.} \quad \text{ב. חסר הטיה.} \quad \text{ג. } \sigma_u^2 \frac{1}{(x_9 - x_5 + x_2)^2}$$

$$(15) \quad \text{א. נכון.} \quad \text{ב. לא נכון.} \quad \text{ג. נכון.} \quad \text{ד. לא נכון.}$$

$$\text{ה. } V(\tilde{\beta}) = \frac{100\sigma_u^2}{\left(\sum_{t=51}^{100} X_t - \sum_{t=1}^{50} X_t\right)^2}$$

$$(16) \quad \text{א. לא נכון.} \quad \text{ב. נכון.} \quad \text{ג. } V(\tilde{\beta}) = \frac{T\sigma_u^2}{\left(\sum X_t\right)^2}$$

$$(17) \quad \text{א. } E(\tilde{\beta}) = \frac{\beta \sum X_t^2}{\sum (X_t - \bar{X})^2} \quad \text{ב. לא נכון.} \quad \text{ג. לא נכון.}$$

$$\text{ד. } \frac{\sigma_u^2}{\sum X_t^2}$$

$$(18) \quad \text{א. נכון.} \quad \text{ב. לא נכון.} \quad \text{ג. לא נכון.} \quad \text{ד. ii.}$$

$$\text{ה. i.} \quad \text{ו. לא נכון.} \quad \text{ז. נכון.}$$

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 3 - מודלים לא ליניאריים

תוכן העניינים

1. כללי 21

מודלים לא ליניאריים:

רקע:

הגמישות $\left(\frac{\partial Y}{\partial X} \cdot \frac{X}{Y}\right)$ בכמה % ישתנה Y אם נגדיל את X ב-1%?	השינוי השולי $\left(\frac{\partial Y}{\partial X}\right)$ בכמה ישתנה Y אם נגדיל את X ביחידה?	משמעות ה- β	המודל
$\frac{\beta X}{Y}$	β	השינוי השולי אם נגדיל את X ביחידה Y ישתנה ב- β יחידות	ליניארי: $Y = \alpha + \beta X + u$
βX	βY	שיעור השינוי השולי אם נגדיל את X ביחידה Y ישתנה ב- $100 \cdot \beta\%$	חצי לוגריתמי: $\ln Y = \alpha + \beta X + u$ $(Y = e^{\alpha + \beta X + u})$
β	$\frac{\beta Y}{X}$	הגמישות אם נגדיל את X ב-1% Y ישתנה ב- $\beta\%$	לוגריתמי כפול: $\ln Y = \alpha + \beta \ln X + u$ $(Y = e^\alpha \cdot X^\beta \cdot e^u)$
$\frac{\beta}{Y}$	$\frac{\beta}{X}$	אין משמעות כלכלית אם נגדיל את X ב-1% Y ישתנה ב- β	לוג ליניארי: $Y = \alpha + \beta \ln X + u$ $(e^Y = e^\alpha \cdot X^\beta \cdot e^u)$

- המשתנה שיש בו LN השינוי בו יהיה באחוזים.

תזכורת של חוקי לוגים:

$$\begin{aligned}
 LN(e^x) &= x \\
 LN(X^Y) &= Y \cdot LN(X) \\
 LN(X \cdot Y) &= LN(X) + LN(Y) \\
 LN\left(\frac{X}{Y}\right) &= LN(X) - LN(Y)
 \end{aligned}$$

שאלות:

(1) על מנת לאמד את התשואה להשכלה בישראל בשנים 1948-1990 נאמדו המודלים הבאים:

$$1. MWAGE_t = 139.547 + 118.628 \cdot SCL_t$$

$$2. MWAGE_t = -1445.08 + 1239.60 \cdot LN(SCL)_t$$

$$3. LN(MWAGE)_t = 5.244 + 0.778 \cdot LN(SCL)_t$$

$$4. LN(MWAGE)_t = 6.292 + 0.070 \cdot SCL_t$$

א. הסבירו את המשמעות של β בכל אחד מהמודלים.

ב. חשבו את הגמישות בנקודת הממוצעים: (12.311, 1600.01) עבור כל אחד מהמודלים.

(2) נתונים תוצאות האמידה של המודלים הבאים:

$$1. \hat{Y} = e^{4.5} \cdot X^{0.05}$$

$$2. \hat{Y} = e^{4.5+0.05X}$$

$$3. \hat{Y} = 4.5 + \frac{0.05}{X}$$

$$4. \hat{Y} = \frac{1}{1 + e^{4.5+0.05X}}$$

א. כתבו את המודלים בצורה ליניארית בעזרת טרנספורמציה מתאימה.

ב. עבור כל אחד מהמודלים ערכו תחזית נקודתית עבור $X = 6$.

(3) נתונים המודלים הבאים עבור התוצר במשק:

$$1. Q_i = AK_i^{\beta_1} e^{u_i}$$

$$2. Q_i = Ae^{\beta_1 L_i + u_i}$$

$$3. Q_i = A + K_i^{\beta_1} + e^{u_i}$$

$$4. Q_i = A + \frac{\beta_1}{L_i} + u_i$$

$$5. Q_i = A + \beta_1 \sqrt{K_i} + u_i$$

$$6. Q_i = e^{A + \beta_1 K_i + u_i}$$

$$7. Q_i = A \left(\frac{K_i}{2} + 7 \right)^{\beta_1} e^{u_i}$$

$$8. Q_i = A + \beta_1 L_i + u_i$$

$$9. Q_i = A + \beta_1 \left(\frac{K_i}{L_i} \right) + u_i$$

כאשר :

Q - הוצאות צריכה על מוצר מסוים על ידי פרט מסוים.

A - הוצאות צריכה על המוצר בהינתן רמת הכנסה אפסית.

K - הכנסת הפרט.

L - שנות לימוד.

א. מי מהמודלים הבאים ניתן לאמידה בשיטת OLS?

ב. מי מבין המודלים שלא ניתנים לאמידה בשיטת OLS ניתן להביא למודל ליניארי בפרמטרים ועל כן לאמוד את הפרמטרים שלו?

ג. עבור כל אחד מהמודלים קבעו מיהו המשתנה המוסבר ומיהו המסביר במשוואת הרגרסיה הליניארית.

ד. עקומת אנג'ל מתארת את גמישות הצריכה של הפרט מוצר מסוים ביחס להכנסתו. איזה מהמודלים מתאים כדי לתאר את עקומת אנג'ל?

$$(4) \quad \text{נתון המודל הבא: } Q_i = \frac{A}{K_i^{\beta_1}} e^{u_i}$$

א. האם ניתן לאמוד את המודל בשיטת OLS?

ב. מה המשוואה שצריך לאמוד על מנת לקבל את הפרמטרים למודל זה (כלומר כיצד הופכים את המודל לליניארי בפרמטרים)?

ג. נאמד המודל הבא: $\ln(Q_i) = \alpha_0 + \alpha_1 \ln(K_i) + u_i$, והתקבלו התוצאות

הבאות: $\hat{\alpha}_0 = 3$, $\hat{\alpha}_1 = 0.8$.

מהם האומדנים עבור A , β_1 ?

(5) נתון כי הקשר באוכלוסייה בין X ל- Y נתון על ידי המודל

הבא: $\ln Y = \alpha + \beta \ln X + u$. נתון גם כי עבור המודל הנ"ל כל ההנחות הקלאסיות מתקיימות.

$$\tilde{\beta} = \frac{\sum_{t=1}^T (\ln X_t - \ln \bar{X}) \ln Y_t}{\sum_{t=1}^T (\ln X_t - \ln \bar{X})^2} : \beta \quad \text{כלכלן הציע את האומדן הבא עבור } \beta$$

א. האם האומדן ליניארי?

ב. האם האומדן חסר הטיה?

ג. האם האומדן $blue$?

ד. מהי שונותו?

תשובות סופיות:

- (1) א.1. השינוי השולי. ב.2. אין משמעות כלכלית. ג.3. גמישות. ד.4. שיעור השינוי השולי.
 א.1. 0.912 ב.2. 0.77 ג.3. 0.778 ד.4. 0.861
- (2) א.1. $\ln(Y) = 4.5 + 0.05 \cdot \ln(X)$ ב.2. $\ln(Y) = 4.5 + 0.05X$
 ג.3. אין צורך. ד.4. $\ln\left(\frac{1-\hat{Y}}{\hat{Y}}\right) = 4.5 + 0.05X$
 א.1. 98.45 ב.2. 121.51 ג.3. 4.50833 ד.4. 0.00816
- (3) א. מודלים: 4, 5, 8 ו-9. ב. מודלים: 1, 2, 6 ו-7.
 ג.1. מסביר: $\ln(K_i)$, מוסבר: $\ln(Q_i)$ ב.2. מסביר: L_i , מוסבר: $\ln(Q_i)$
 ג.3. אינו ליניארי. ד.4. מסביר: $\frac{1}{L_i}$, מוסבר: Q_i
 ג.5. מסביר: $\sqrt{K_i}$, מוסבר: Q_i ב.6. מסביר: K_i , מוסבר: $\ln(Q_i)$
 ג.7. מסביר: $K_i = \frac{K_i}{2} + 7$, מוסבר: $\ln(Q_i)$ ב.8. מסביר: L_i , מוסבר: Q_i
 ג.9. מסביר: $\frac{K_i}{L_i}$, מוסבר: Q_i
 ד. מודלים: 1 ו-7.
 א.4. א. לא. ב. $\ln(Q_i) = \ln(A) - \beta_1 \ln(K_i) + u_i$ ג. $\beta_1 = -0.8$, $A = 20$
- (5) א. כן. ב. כן. ג. כן. ד. $V(\hat{\beta}) = \frac{\sigma_u^2}{SS \ln x}$

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 4 - רגרסיה מרובה ומולטיקוליניאריות

תוכן העניינים

1. כללי 25

הגרסה מרובה ומולטיקולינאריות:

רקע:

מודל הרגרסיה המרובה:

$$Y_i = \alpha + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \beta_3 X_{3i} + \dots + \beta_J X_{Ji} + U_i$$

כאשר:

$$Y_i = \text{משתנה תלוי.}$$

$$X_{1i} \dots X_{Ji} = \text{משתנים ב"ת.}$$

$$U_i = \text{טעות מקרית המקיימת את כל ההנחות הקלאסיות.}$$

$$\alpha = \text{חותך אחד שמשמעותו: הציון המנובא כאשר כל המשתנים הב"ת} = 0.$$

$$\beta_1 \dots \beta_J = \text{מקדמי השיפוע. (מס' הבטות = למספר המשתנים הב"ת במודל).}$$

משמעות מקדם השיפוע β_j : ההשפעה הייחודית של המשתנה הב"ת המסוים לניבוי

המשתנה התלוי, בניכוי השפעתם של כל יתר המשתנים הב"ת האחרים המצויים

במשוואת הרגרסיה.

אמידת מודל הרגרסיה המרובה:

1. שיטת הריבועים הפחותים:

$$\text{Min} \sum e_i^2 = \text{Min} \sum \left(Y_i - \hat{\alpha} - \hat{\beta}_1 X_{1i} - \hat{\beta}_2 X_{2i} - \hat{\beta}_3 X_{3i} - \dots - \hat{\beta}_J X_{Ji} \right)^2$$

מפתרון פונקציית הריבועים הפחותים נקבל את אומדי הרגרסיה: $\hat{\alpha}, \hat{\beta}_1 \dots \hat{\beta}_J$.

2. המשוואות הנורמאליות:

$$\sum_{i=1}^n e_i = 0 \quad \text{בגלל שיש חותך.}$$

$$\sum_{i=1}^n e_i X_{1i} = 0 \quad \text{בגלל שיש את } X_{1i}.$$

$$\sum_{i=1}^n e_i X_{2i} = 0 \quad \text{בגלל שיש את } X_{2i}.$$

$$\text{עד } \sum_{i=1}^n e_i X_{Ji} = 0 \quad \text{בגלל שיש את } X_{Ji}.$$

דוגמא :

מקרה פרטי, מודל עם שני משתנים מסבירים :

$$Y_i = \alpha + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + u_i$$

הנוסחאות הנורמאליות הן :

$$\sum_{i=1}^n e_i = 0$$

$$\sum_{i=1}^n e_i X_{1i} = 0$$

$$\sum_{i=1}^n e_i X_{2i} = 0$$

מפתרון מערכת המשוואות נקבל את הנוסחאות הבאות לחישוב האומדים :

$$\hat{\alpha} = \bar{y} - \hat{\beta}_1 \bar{x}_1 - \hat{\beta}_2 \bar{x}_2$$

$$\hat{\beta}_1 = \frac{(r_{y1} - r_{y2} * r_{12})}{1 - r_{12}^2} \cdot \frac{\hat{s}_y}{\hat{s}_{x1}}$$

$$\hat{\beta}_2 = \frac{(r_{y2} - r_{y1} * r_{12})}{1 - r_{12}^2} \cdot \frac{\hat{s}_y}{\hat{s}_{x2}}$$

הערה :

ניתן לראות כי אם לא קיים מתאם בין המשתנים הב"ת : $r_{12} = 0$,

שיפועי הרגרסיה המרובה זהים לשיפועי הרגרסיה הפשוטה :

$$\hat{\beta}_1 = r_{y1} \cdot \frac{\hat{s}_y}{\hat{s}_{x1}} = \frac{\text{cov}(y, x_1)}{\text{var}(x_1)}$$

$$\hat{\beta}_2 = r_{y2} \cdot \frac{\hat{s}_y}{\hat{s}_{x2}} = \frac{\text{cov}(y, x_2)}{\text{var}(x_2)}$$

מולטיקוליניאריות:

מולטיקוליניאריות מתייחסת למתאם בין המשתנים המסבירים במודל.

מולטיקוליניאריות מלאה:

מתאם מלא בין המשתנים המסבירים במודל.

הדבר קורה כאשר משתנה מסביר אחד הוא קומבינציה ליניארית מלאה של

המשתנה המסביר השני: $x_1 = a + bx_2$ (x_1 הוא קומבינציה ליניארית מלאה של x_2)

מכאן ש: $r_{12} = 1$.

- שימו לב כי מדובר בטרנספורמציה ליניארית ולא בטרנספורמציה אחרת (למשל $x_1 = x_2^2$), אז בהכרח $r_{12} \neq 1$.
- מולטיקוליניאריות מלאה יכולה להיווצר גם כאשר קבוצה של משתנים מסבירים מהווה קומבינציה ליניארית מלאה של אחד המשתנים המסבירים: $x_1 + x_2 = a + bx_3$.

במצב של מולטיקוליניאריות מלאה אין כל השפעה של המשתנה האחד מעבר לשני ולא ניתן לאמוד את המודל שכן אר"פ אינם מוגדרים.
פתרון: הורדת אחד המשתנים ואמידת המשוואה מחדש בלעדיו.

מולטיקוליניאריות חלקית:

כאשר יש מתאם גבוה מאוד (אך לא מושלם) בין 2 משתנים מסבירים במודל או בין

$$x_1 = a + bx_2 + u_i$$

קבוצה של משתנים מסבירים: $x_1 + x_2 = a + bx_3 + u_i$.

מכיוון שיש מתאם גבוה בין המשתנים הב"ת לא נוכל לבדד באופן מלא את

ההשפעה המדויקת של כל אחד מהם על ציוני המשתנה התלוי.

כל אחד מהמשתנים הב"ת "יגזול" מן ההשפעה הייחודית שיש למשתנה הב"ת השני

על המשתנה התלוי, כך שבסופו של דבר, למרות שהמודל עם שני המשתנים הב"ת

יהיה מובהק, התרומה הייחודית של כל משתנה ב"ת לניבוי התלוי לא תהיה

מובהקת.

שאלות:

גרסיה מרובה:

- (1) כלכלן החליט לאמוד מודל ליניארי עם שלושה משתנים מסבירים: X_1, X_2, X_3 .

$$y_i = \alpha + \beta_1 x_{1i} + \beta_2 x_{2i} + \beta_3 x_{3i} + u_i$$

- א. מהי בעיית ה-OLS שעליו לפתור?
ב. מצאו את תנאי סדר ראשון של הבעיה.

- (2) כלכלן החליט לבחון מה משפיע על שער הדולר בישראל. לכן אסף מדגם בין ארבע תצפיות חודשיות. להלן טבלה מסכמת:

חודש	X_2 השקעות זרים בישראל (במיליוני דולרים)	X_1 שער הריבית	Y דולר	טעות (e^i)
אוגוסט	100	3	3.2	-5
ספטמבר	95	3.5	3.6	6
אוקטובר	90	3.5	3.8	0
נובמבר	100	3	3.5	-2

מהו המודל אשר אותו אמד הכלכלן?

- (3) הניחו כי הקשר באוכלוסייה בין X ל- Y נתון ע"י המשוואה הבאה: $Y_i = 2 + \beta_1 X_{1i} + 5X_{2i} + u_i$ וכל ההנחות הקלאסיות מתקיימות.

$$\text{נתון האומד: } \tilde{\beta}_1 = \frac{\sum X_{1i} ((Y_i - 8X_{2i} - 2) - (\bar{y} - 8\bar{X}_2 - 2))}{\sum X_{1i}^2}$$

- א. חשבו את תוחלת האומד.
ב. חשבו את שונות האומד.
ג. מהו היחס בין שונות האומד הנ"ל, לבין שונות אומד הריבועים הפחותים?

(4) הניחו כי הקשר באוכלוסייה בין X ל- Y נתון ע"י המשוואה

$$y_i = \alpha + \beta_1 x_{1i} + 8x_{2i} + u_i$$

הבאה: $y_i = \alpha + \beta_1 x_{1i} + 8x_{2i} + u_i$.
כל ההנחות הקלאסיות מתקיימות וכן: $\sum x_{1i} = 0$.

$$b_1 = \frac{\sum (x_{1i} - \bar{x})(y_i - 8x_{2i} - (\overline{y - 8x_2}))}{\sum (x_{1i} - \bar{x})^2}$$

א. האם האומדן חסר הטיה?

ב. מהי שונות האומדן?

מולטיקוליניאריות:

(5) נתון המודל: $Y_i = \alpha + \beta_1 \cdot X_{1i} + \beta_2 \cdot X_{2i} + U_i$

חוו דעתכם על הטענות הבאות (כל סעיף עומד בפני עצמו):

א. בהנחה כי מתקיים: $X_{1i} - 2X_{2i} = 1$,

לא ניתן לאמוד את המודל בשיטת

הריבועים הפחותים.

נכון/לא נכון/ לא ניתן לדעת.

ב. בהנחה כי מתקיים: $x_{1i} = x_{2i}^2$,

לא ניתן לאמוד את המודל בשיטת

הריבועים הפחותים.

נכון/לא נכון/ לא ניתן לדעת.

ג. הוכיחו תשובותיכם לסעיפים ב' ו-ג'.

ד. בהנחה כי מתקיים: $r_{12} = 0.98$,

i. לא ניתן לאמוד את המודל

בשיטת הריבועים הפחותים.

נכון/לא נכון/ לא ניתן לדעת.

ii. איזו בעיה עלולה להיווצר

במודל ומהן השלכותיה.

(6) כלכלן אמד את המודל: $y_i = \alpha + \beta_1 x_{1i} + \beta_2 x_{2i} + \beta_3 x_{3i} + u_i$

בשל החשש ממולטיקוליניאריות בחן הכלכלן את המתאם בין כל זוג של

משתנים מסבירים וקיבל: $r_{x_1, x_2} = 0.5$, $r_{x_1, x_3} = 0.99$, $r_{x_2, x_3} = 0.9$.

לכן הסיק כי אין בעיה של מולטיקוליניאריות מושלמת במודל.

האם הוא צודק?

(7) כלכלן אמד את המודל הבא: $\ln(Q_i) = \alpha + \beta_1 \ln(K_i) + \beta_2 \ln(K_i^2) + \beta_3 L_i^{0.5} + u_i$

האם קיימת בעיה של מולטיקוליניאריות במודל?

(8) להלן מודל של שכר W_i , כפונקציה של שנות לימוד S_i ושל גיל A_i :

$$1. W_i = \alpha + \beta_1 \cdot S_i + \beta_2 \cdot A_i + u_i$$

בנוסף למשתנים במשוואה, החליט החוקר להוסיף גם את משתנה הוותק: EXP_i . מכיוון שלא היו בידו נתונים על הוותק, החליט החוקר להעריכו עבור כל עובד על ידי הגיל של העובד פחות 24 שנים (מתוך ההנחה שהחיים המקצועיים מתחילים בגיל זה לערך).

להלן משוואה מס' 2:

$$2. W_i = \alpha + \beta_1 \cdot S_i + \beta_2 \cdot A_i + \beta_3 \cdot EXP_i + w_i$$

חוה דעתך על המשוואה השנייה.

תשובות סופיות:

$$1. \text{א. } \min \sum (y_i - \hat{\alpha} - \hat{\beta}_1 x_{1i} - \hat{\beta}_2 x_{2i} - \hat{\beta}_3 x_{3i})^2$$

$$\text{ב. } \sum_{i=1}^n e_i X_{3i} = 0, \sum_{i=1}^n e_i X_{2i} = 0, \sum_{i=1}^n e_i X_{1i} = 0, \sum_{i=1}^n e_i = 0$$

$$2. y_i = \beta_1 x_{1i} + u_i$$

$$3. \text{א. לא ניתן לחשב. ב. } Var = \frac{\sigma^2}{\sum X_{1i}^2} \text{ ג. לא ניתן לדעת.}$$

$$4. \text{א. כן. ב. } V(b_1) = \frac{\sigma^2}{\sum X_{1i}^2}$$

$$5. \text{א. נכון. ב. לא נכון. ג. הוכחה. ד. i. לא נכון.}$$

ii. מולטיקולינאריות חלקית.

6. הכלכלן לא יכול להיות בטוח.

7. כן.

8. ראו סרטון.

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 5 - מבחן t

תוכן העניינים

1. כללי 31

מבחן t:

רקע:

המבחן הסטטיסטי למובהקות מקדמי הרגרסיה.

מסקנה	כלל הכרעה לדחיית H_0	סטטיסטי המבחן	השערות	ניסוח	המבחן הסטטיסטי
יש/אין עדות לכך שהמשתנה הב"ת מובהק באוכי	שימוש בטבלת : T $ t_{\beta=0} > t_{(n-K, \frac{\alpha}{2})}$ מספר K^{**} מקדמים (כולל חותך)	$t_{\beta=0} = \frac{\hat{\beta} - \beta_0}{S_{\hat{\beta}}}$	$H_0 : \beta = 0$ $H_1 : \beta \neq 0$	האם משתנה מסביר מסוים רלוונטי למודל / משפיע על התלוי?	מובהקות השיפוע
יש/אין עדות לכך שהשיפוע חיובי/שלילי לי באוכי	שימוש בטבלת : T $t_{\beta=0} > t_{(n-K, \alpha)}$ $t_{\beta=0} < -t_{(n-K, \alpha)}$		$H_0 : \beta = 0$ $H_1 : \beta > / < 0$	האם מקדם השיפוע חיובי/שלילי באוכי?	מבחן חד צדדי לשיפוע
יש/אין עדות לכך שהשיפוע = ל-2 באוכי.	שימוש בטבלת t	$t_{\beta=2} = \frac{\hat{\beta} - 2}{S_{\hat{\beta}}}$	$H_0 : \beta = 2$ $H_1 : \beta \neq 2$	האם מקדם השיפוע = לערך מסוים (למשל ל-2)?	השיפוע = ערך מסוים באוכי
יש/אין עדות לכך שקו הרגרסיה עובר דרך ראשית הצירים	נדחה את H_0 אם: שימוש בטבלת : T $ t_{\alpha=0} > t_{(n-K, \frac{\alpha}{2})}$	$t_{\alpha=0} = \frac{\hat{\alpha} - \alpha_0}{S_{\hat{\alpha}}}$	$H_0 : \alpha = 0$ $H_1 : \alpha \neq 0$	האם קו הרגרסיה יוצא מראשית הצירים?	מבחן למובהקות החותך **ניתן לבצע גם מבחן חד צדדי ושהחותך = לערך מסוים באוכי

$$P\left(\hat{\beta} - t_{\left(n-K, \frac{\alpha}{2}\right)} \cdot S_{\hat{\beta}} \leq \beta \leq \hat{\beta} + t_{\left(n-K, \frac{\alpha}{2}\right)} \cdot S_{\hat{\beta}}\right) = 1 - \alpha \quad : \beta \text{ רב"ס ל-}$$

$$P\left(\hat{\alpha} - t_{\left(n-K, \frac{\alpha}{2}\right)} \cdot S_{\hat{\alpha}} \leq \alpha \leq \hat{\alpha} + t_{\left(n-K, \frac{\alpha}{2}\right)} \cdot S_{\hat{\alpha}}\right) = 1 - \alpha \quad : \alpha \text{ רב"ס ל-}$$

- ניתן לבדוק השערות באמצעות הרב"ס.
- צריך לבדוק האם הרב"ס מכיל את הערך המבוקש לפי השערת האפס.
- אם כן – נקבל את H_0 ואם לא – נדחה אותה.

תחזית:

המטרה של קו הרגרסיה הוא ביצוע תחזיות:
תחזית נקודתית מחושבת על פי קו הרגרסיה שאמדנו.
 נציב במקום ה- X ים ערכים נתונים ונקבל למה שווה ה- Y המנובא.

אמידת התחזית באוכלוסייה עבור ערך מסוים של X (ברגרסיה פשוטה):

$$\hat{Y} \pm t_{\left(n-2, \frac{\alpha}{2}\right)} S_u \sqrt{1 + \frac{1}{n} + \frac{(X_f - \bar{X})^2}{\sum (X_i - \bar{X})^2}}$$

$$S_u^2 = MSE = \frac{SSE}{n-2} \quad \sum (X_i - \bar{X})^2 = S_{xx} = (n-1)S_x^2$$

$$p(\text{---} \leq Y \leq \text{---}) = 1 - \alpha \quad : \text{רישום הרב"ס}$$

התחזית מדויקת יותר (שונות התחזית קטנה יותר) כאשר:

1. n (גודל המדגם) גדול יותר.
2. שונות המשתנה המסביר X גדולה יותר.
3. X_f קרוב יותר ל- $\bar{X}$.
4. האומד לשונות הטעויות – S_u , קטן יותר.

מבחן t מורכב (בחינת קשרים ליניאריים בין הפרמטרים):

משמש לבדיקת השערות העוסקות בקשרים בין הפרמטרים.

כמו למשל: $H_0: \alpha = 5\beta$ או $H_0: \beta_1 = 2 \cdot \beta_2$.

במקרים אלו נרשום את השערות האפס כך: $H_0: \alpha - 5\beta = 0$ ו- $H_0: \beta_1 - 2 \cdot \beta_2 = 0$

ונחשב את סטטיסטי המבחן t: $t_{\hat{\alpha}-5\hat{\beta}} = \frac{(\hat{\alpha}-5\hat{\beta})-0}{S_{\hat{\alpha}-5\hat{\beta}}}$ או $t_{\hat{\beta}_1-2\hat{\beta}_2} = \frac{(\hat{\beta}_1-2\hat{\beta}_2)-0}{S_{\hat{\beta}_1-2\hat{\beta}_2}}$

כאשר את טעות התקן של המבחן מחשבים תוך שימוש בנוסחאות:

$$V(X \pm Y) = V(X) + V(Y) \pm 2 \operatorname{cov}(X, Y)$$

$$V(aX) = a^2 V(X)$$

$$\operatorname{cov}(aX, bY) = a \cdot b \cdot \operatorname{cov}(X, Y)$$

ואחר כך מוציאים לשונות שורש כדי לקבל את סטית התקן.

לשם כך יש לקבל נתונים על השונויות המשותפות של הפרמטרים (cov).

שאלות:

מובהקות מקדמי הרגרסיה:

- (1) חוקר רצה לבחון את השפעת ההכנסה ($INCOME$) על גובה המס (TAX) (במיליארדי \$) שגובה מדינה במערב לפי המודל: $TAX_i = \alpha + \beta \cdot INCOME_i + u_i$. לשם כך אסף נתונים מ-51 מדינות. להלן התוצאות:
- $$TAX_i = -0.086912 + 0.152232 \cdot INCOME_i$$
- (0.01622) (0.08953)

סטיות התקן של האומדים נתונות בסוגריים.

- א. מהי המשמעות הכלכלית של β ושל α ?
- ב. האם ההכנסה משפיעה על גודל המס? בדקו ברמת מובהקות של 5%.
- ג. בדקו את ההשערה כי כאשר ההכנסה אפסית, גודל המס שונה מ-0 באוכלוסייה.
- ד. בדקו את ההשערה כי ככל שההכנסה עולה כך עולה גם המס ברמת מובהקות של 5% וברמת מובהקות של 1%.
- ה. בנו רווח-סמך לשיפוע הרגרסיה ברמת ביטחון של 95%.
- ו. בדקו את ההשערה שתוספת של מיליארד \$ להכנסה תגדיל את המס ב-0.2 מיליארד \$, ברמת מובהקות של 0.05.

- (2) חוקר רצה לבדוק את השפעת הותק בעבודה (EXP) על השכר ($SALARY$) לפי המודל: $\ln(SALARY_i) = \alpha + \beta \cdot EXP_i + u_i$. הוא אסף 403 תצפיות, ואמד את הפרמטרים. להלן תוצאות האמידה:
- $$\ln(SALARY)_i = 7.334 - 0.0087 \cdot EXP_i$$
- (0.0026) (0.068)

- א. האם קיים קשר חיובי מובהק בין ותק ללוג השכר?
- ב. בדוק את ההשערה כי שיעור התשואה בשכר לשנת ותק קטנה מ: -0.9.
- ג. מהי תחזית השכר עבור אדם בעל 10 שנות ותק?

- (3) נאמד המודל: $Y_i = \alpha + \beta_1 X_i + \beta_2 Z_i + \beta_3 W_i + \beta_4 S_i + u_i$ והתקבלו התוצאות הבאות:
- $$\hat{y}_i = 5.06 + 0.97x_i + 3z_i - 5.02w_i + 8.97s_i$$
- (0.29) (0.7) (0.08) (0.42) (0.456)

- א. האם משתנה W רלוונטי למודל? בדקו ברמת מובהקות של 0.01.
- ב. בנו רווח בר סמך להשפעת X על Y .

תחזית:

- (4) נתונה משוואת הרגרסיה הבאה: $\hat{y}_i = 13 + 8x_{1i} + 7x_{2i} + 2x_{3i} + 9x_{4i}$.
 כאשר y_i הינו סה"כ הוצאות משק בית i לחינוך לשבוע, x_{ji} הינו גילו של הילד j .
 מה יהיה סה"כ הוצאות משק הבית אם גיל הילד הראשון הוא 2 שנים, של השני 4.5 שנים, השלישי הוא בן 5 ואילו הרביעי בן 8?

- (5) במדגם של 30 דירות המושכרות לסטודנטים ברדיוס של עד 2 ק"מ מסביב למכללה נחקר הקשר בין שכר דירה למספר הסטודנטים הגרים בדירה.

$$\hat{Y}_i = 686.207 + 233.52 \cdot X_i$$

נתון בנוסף כי:

$$S_x^2 = 1.313^2$$

$$S_u^2 = 414.055^2$$

$$\bar{x} = 3$$

- א. חשבו אומדן נקודתי לשכר הדירה אותו ישלמו סטודנטים החולקים את הדירה עם שותף אחד בלבד.
 ב. אמוד את שכר הדירה שישלמו סטודנטים החולקים את הדירה עם שותף אחד בלבד, ברמת בטחון של 95%.

t מורכב:

- (6) נתון המודל: $Y_t = \alpha + \beta X_t + u_t$ שלצורך אמידתו נאספו 240 תצפיות ונתקבל ש:

$$\hat{Y}_i = 5.25 + 0.96X_i$$

$$(0.12) \quad (0.25)$$

$$\text{cov}(\hat{\alpha}, \hat{\beta}) = -0.003$$

$$H_0: \alpha = 5\beta$$

- (7) על מנת לאמוד את פונקציית התצרוכת נאספו נתונים על 42 משקי בית

$$C_i = \alpha + \beta_1 \cdot W_i + \beta_2 \cdot P_i + u_i$$

בשנת 2007 ונאמדה המשוואה הבאה:

$$C_i = -107.226 + 0.743W_i + 0.561P_i$$

$$(0.4) \quad (0.0678)$$

$$\text{cov}(\hat{\beta}_1, \hat{\beta}_2) = -0.009$$

נתון גם ש:
 יש לבדוק את ההשערה שהנטייה השולית לצרוך (נש"צ) מתוך ההכנסה זהה לנטייה השולית לצרוך מתוך ההון.

תרגול מסכם:

(8) כלכלן בנה עבור מכבי ת"א מודל החוזה את השכר שיש לשלם לשחקן כדורסל

$$\hat{Y}_i = \hat{\alpha} + \hat{\beta}_1 X_{1i} + \hat{\beta}_2 X_{2i} + \hat{\beta}_3 X_{3i} + u_i : \text{ לחוזה של שנה}$$

כאשר:

Y : שכר השחקן באלפי \$.

X_1 : מס' נקודות שקולע השחקן בממוצע למשחק.

X_2 : מס' האסיסטים שיש לשחקן בממוצע למשחק.

X_3 : מס' הדקות שיושב שחקן על הספסל בממוצע למשחק.

הכלכלן דגם 34 משחקים וקיבל את התוצאות הבאות:

$$\hat{Y}_i = 120 + 18X_{1i} + 8X_{2i} - 22X_{3i}$$

$$(2.2) \quad (3) \quad (4.4) \quad (-5)$$

**הערכים שבסוגריים הם ערכי t.

$$\text{התקבל בנוסף כי: } \text{cov}(\hat{\beta}_1, \hat{\beta}_2) = 4, \text{cov}(\hat{\beta}_1, \hat{\beta}_3) = -3, \text{cov}(\hat{\beta}_2, \hat{\beta}_3) = -6$$

א. תנו פירוש למקדמי הרגרסיה.

ב. איזה מהמשתנים הב"ת רלוונטי למודל?

ג. בנו רב"ס למשתנים המובהקים.

ד. מייקל ג'ורדן הצטרף למכבי והוא דורש 2 מיליון \$ לעונה.

ידוע כי מייקל קולע 45 נקודות בממוצע למשחק, מוסר 15 אסיסטים בממוצע למשחק ויושב 5 דקות בממוצע על הספסל. כמה צריך לשלם לו?

ה. לטענת שמעון מזרחי מס' הנקודות הממוצע שקולע שחקן למשחק צריך להשפיע פי 4 ממספר האסיסטים הממוצע שלו. האם הוא צודק?

(9) כלכלן אמד את המודל הבא: $\ln(Q_i) = \alpha + \beta_1 \ln(K_i) + u_i$ שמתאר את הקשר

שבין צריכת מוצר מסוים להכנסת הפרט (עקומת אנג'ל):

K - הכנסה חודשית באלפי שקלים.

Q - צריכה שנתית באלפי שקלים.

לשם כך אסף 60 נתונים והריץ רגרסיה.

$$\text{התוצאות אשר קיבל הן: } \hat{\alpha} = 4, \hat{\beta} = -2, t_{\hat{\alpha}} = 3, t_{\hat{\beta}} = -7, \text{cov}(\hat{\alpha}, \hat{\beta}) = -0.05$$

$$S_K = 1.5, S_Q = 0.05$$

נקודת הממוצעים הינה: (6.7, 0.4).

א. הכלכלן ביקש לבדוק את ההשערה כי הגמישות במודל יחידתית ושווה ל-1.

ב. בדקו את ההשערה כי מקדם החיתוך של קו הרגרסיה הוא כפול ממקדם השיפוע.

ג. חיים משתכר בממוצע לחודש 10,000 ₪, כמה ישקיע בצריכת המוצר בשנה?

ד. בנו רב"ס לתחזית הצריכה של חיים באוכלוסייה.

תשובות סופיות:

- (1) א. ראה סרטון. ב. כן. ג. אין עדות לכך. ד. יש עדות לכך.
ה. $P(0.12 \leq \beta \leq 0.184) = 0.95$. ו. ניתן לדחות את השערת האפס.
- (2) א. לא. ב. אין עדות לכך. ג. $\hat{Y} = 1404$.
- (3) א. כן. ב. $P(0.13 \leq \beta \leq 1.81) = 0.95$.
- (4) 142.5 ש"ח לשבוע.
- (5) א. 1153.247. ב. $P(282.94 \leq Y_{X=2} \leq 2023.55) = 0.95$.
- (6) אין עדות לכך.
- (7) אין עדות לכך.
- (8) א. ראה סרטון. ב. כל שלושת המשתנים.
ג. $P(6 \leq \beta_1 \leq 30) = 0.95$, $P(4.364 \leq \beta_2 \leq 11.636) = 0.95$, $P(-30.8 \leq \beta_3 \leq -13.2) = 0.95$.
- ד. 940 אלף \$. ה. כן.
- (9) א. אין עדות לכך. ב. יש עדות לכך. ג. 545 ש"ח.
ד. $P(-6.205 \leq Q_i \leq 7.295) = 0.95$.

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 6 - מבחן F ו R בריבוע

תוכן העניינים

1. כללי 38

מבחן F ו-R בריבוע:

רקע:

מדד R^2 לטיב הרגרסיה:

מדד לפרופורציית השונות המוסברת:

$$R^2 = \frac{RSS}{TSS} = 1 - \frac{ESS}{TSS}$$

מתבסס על הנוסחה לפירוק השונות של קו הרגרסיה:

$$TSS = RSS + ESS$$

$$\sum (Y_i - \bar{Y})^2 = \sum (\hat{Y}_i - \bar{Y})^2 + \sum e_i^2$$

תכונות R^2 :

- נע בין 0 ל-1: $0 \leq R^2 \leq 1$.
 כאשר $R^2 = 1$ ההתאמה מושלמת ואין שום טעויות בניבוי במודל ואילו
 כאשר $R^2 = 0$ הכל טעות ואין שום הסבר במודל.
 - אר"פ מביא למקסימום את R^2 .
 - לא ניתן להשוות במדד בין מודלים שבהם אין את אותו משתנה מוסבר.
 - בהוספת משתנים מסבירים נוספים למודל, R^2 יכול רק לעלות או להישאר
 ללא שינוי. זהו למעשה החיסרון הגדול של המדד.
 כדי להתגבר על חיסרון זה קיים מדד נוסף והוא R_{adj}^2 (מתוקנן):
- $$\bar{R}^2 = 1 - (1 - R^2) \frac{n-1}{n-k}$$
- $K =$ מס' הפרמטרים במודל (כולל החותך).
- המדד המתוקנן לוקח בחשבון את מספר המשתנים הב"ת שיש במודל ויכול
 לרדת בהוספת משתנים למודל לכן מתקיים תמיד ש: $\bar{R}^2 < R^2$.
 - המדד המתוקנן $\bar{R}^2$ עדיף על המדד R^2 בכדי לבחון האם כדאי לנו להוסיף
 משתנים ב"ת למודל.

זהויות שכדאי לדעת לגבי R^2 :
 במודל רגרסיה פשוטה : $y_i = \alpha + \beta x_i + u_i$ מתקיים :

$$1. R^2 = r_{yx}^2$$

$$2. r_{yx} = \hat{\beta} \frac{S_x}{S_y}$$

$$3. R^2 = \hat{\beta}^2 \frac{S_x^2}{S_y^2}$$

$$4. \text{ במודלים : } \begin{cases} y_i = \alpha_1 + \beta_1 x_i + u_i \\ x_i = \alpha_2 + \beta_2 y_i + \varepsilon_i \end{cases} \text{ מתקיים :}$$

$$i. \text{ הם בעלי אותו } R^2$$

$$ii. R^2 = \beta_1 \cdot \beta_2$$

שימו לב :

1. במודל ללא שיפוע : $y_i = \alpha + u_i$, ה- R^2 שווה ל-0 כי אין מקדם הסבר לרגרסיה.

2. במודל ללא חותך : $y_i = \beta x_i + u_i$ אין משמעות ל- R^2 כיוון שלא מתקיימת

המשוואה הנורמלית הראשונה : $\sum \hat{u}_i = 0$ ולכן גם $\bar{\hat{y}} \neq \bar{y}$ ולכן גם לא

מתקיים : $SST = SSR + SSE$

מבחן F :

משמש לבדיקת :

1. הגבלות שונות המתקיימות במודל (מבחן WALT).

2. מובהקות מודל הרגרסיה כולו.

מבחן WALD :

לבדיקת השערת אפס שיש בה מספר שוויונים (במבחן t היה רק שוויון אחד בהשערת האפס).

1. אומדים את המודל המקורי – הלא-מוגבל (Unrestricted) ומקבלים את סכום ריבועי הסטיות של הטעויות $(\sum e_{iUR}^2)$.

2. מגדירים את כל השוויונים של השערת האפס.

3. מציבים את השוויונים של השערת האפס במודל המקורי לקבלת המודל המוגבל (Restricted).

4. אומדים את המודל המוגבל ומקבלים את סכום ריבועי הסטיות של הטעויות $(\sum e_{iR}^2)$.

5. חישוב הסטטיסטי: $\frac{(\sum e_{UR}^2 - \sum e_{R}^2) / m}{\sum e_{R}^2 / (n-k)} \sim F_{(m, n-k, 1-\alpha)}$

(כש- m מספר המגבלות ו- k מס' הפרמטרים במודל הלא מוגבל).

• כאשר לשתי הרגרסיות (המוגבלת והלא מוגבלת) אותו משתנה מוסבר ניתן

להשתמש גם בנוסחה הבאה: $\frac{(R_{UR}^2 - R_R^2) / m}{(1 - R_R^2) / (n-k)} \sim F_{(m, n-k, 1-\alpha)}$

כלל הכרעה לדחיית H_0 : $F_{stat} > F_{(m, n-k; 1-\alpha)}$

אם דוחים את H_0 המסקנה היא שהמודל המקורי (הלא-מוגבל) הוא הרלוונטי ולהיפך.

מבחן F למובהקות המודל :

משמש לבדיקה האם מודל הרגרסיה שלנו לניבוי משתנה תלוי מסוים על ידי המשתנים הב"ת, מובהק באוכלוסייה.

השערות: $H_0: \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_K = 0$
 $H_1: OTHERWISE$

U: המודל הלא מוגבל יהיה: $Y_t = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_K X_K + u_t$

R: המודל המוגבל יהיה: $Y_t = \alpha + u_t$

$$F = \frac{\frac{R_U^2 - R_R^2}{1 - R_U^2}}{\frac{m}{n - k}} = \frac{\frac{R_U^2}{k - 1}}{\frac{1 - R_U^2}{n - k}} : m = k - 1 \text{ ו- } R_z^2 = 0 \text{ מאחר ו-}$$

הערה:

בדיקת מובהקות המודל ברגרסיה מרובה ניתנת לביצוע רק על ידי מבחן F מאחר ויש יותר מגבלה אחת בהשערת האפס.

לעומת זאת בדיקת מובהקות המודל ברגרסיה חד משתנית ניתנת לביצוע גם על

ידי מבחן t שכן יש רק מגבלה אחת בהשערת האפס: $F = t^2$.

לסיכום:

1. מתי נשתמש במבחן t ומתי במבחן F?

- רק t: השערות חד צדדיות (סימן אי שוויון בהשערות).
- t או F (כאשר: $F = t^2$): מגבלה אחת (שוויון אחד בלבד) בהשערת האפס.
- רק F: כאשר יש כמה מגבלות (שוויונים) בהשערת האפס.

2. מצב של סתירה בין מבחן F למבחני t:

כאשר המודל מובהק אולם אף אחד מהשיפועים לא יוצא מובהק – בעיה של מולטיקוליניאריות חלקית במודל (מתאמים גבוהים בין המשתנים הב"ת).

שאלות:

R בריבוע:

(1) דרגו את המודלים הבאים (לפי קריטריון R^2):

1. $y_i = \alpha + \beta x_{1i} + u_i$ $R^2 = 0.15$

2. $y_i = \alpha + u_i$

3. $y_i = \beta x_{1i} + u_i$

4. $y_i = \alpha + \beta x_{1i} + \beta_2 x_{2i} + \varepsilon_i$

5. $y_i = \alpha + \beta_2 x_{2i} + u_i$ $R^2 = 0.20$

(2) על סמך מדגם של 100 תצפיות נאמדו המודלים הבאים:

1. $\hat{y}_i = \hat{\alpha} + \hat{\beta}_1 x_{1i} + \hat{\beta}_2 x_{2i} + \hat{\beta}_3 x_{3i}$

2. $\hat{y}_i = \hat{\delta}_0 + \hat{\delta}_1 x_{1i} + \hat{\delta}_2 x_{2i}$ $R^2 = 0.70$

3. $\hat{y}_i = \hat{\gamma}_0 + \hat{\gamma}_2 x_{2i}$ $R^2 = 0.65$

א. שלושה חוקרים העלו טענה לגבי מקדם R^2 של משוואה מס' (1):1. אי אפשר לדעת מהנתונים המובאים לעיל אם R^2 של משוואה (1) הוא גדול או קטן מ-0.70.2. אי אפשר לדעת מהנתונים המובאים לעיל אם R^2 של משוואה (1) הוא גדול או קטן מ-0.65.3. ניתן לצפות כי R^2 של משוואה (1) יהיה גדול מ-0.70.

בהתייחס לטענות החוקרים ניתן לומר:

i. רק הטענה של חוקר 1 נכונה.

ii. רק הטענה של חוקר 2 נכונה.

iii. רק הטענה של חוקר 3 נכונה.

iv. כל הטענות שגויות.

ב. חוו דעתכם על הטענות הבאות המתייחסות ל- $\bar{R}^2$:i. ניתן לצפות ש- $\bar{R}^2$ של משוואה (1)

יהיה גדול מ-0.7. נכון/לא נכון/ לא ניתן לדעת

ii. ניתן לצפות כי $\bar{R}^2$ של משוואה (2)

יהיה קטן מ-0.7. נכון/לא נכון/ לא ניתן לדעת

iii. ניתן לצפות כי $\bar{R}^2$ של משוואה (3)

יהיה קטן מ-0.7. נכון/לא נכון/לא ניתן לדעת

(3) על סמך מדגם של 80 משפחות המונות כל אחת 4 ילדים, נאמדו המשוואות הבאות:

$$1. \hat{y}_i = 5 + 2x_{1i} + 2x_{2i} \quad R^2 = 0.77$$

$$2. \hat{y}_i = 24 + 0.8x_{1i} \quad R^2 = 0.62$$

$$3. \hat{y}_i = 14 + 0.7x_{2i} \quad R^2 = 0.25$$

$$4. \hat{y}_i = 4 + 0.5w_i \quad R^2 = 0.30$$

$$5. \ln(y)_i = 7 + 0.9x_{1i} + 0.6x_{2i} \quad R^2 = 0.45$$

$$6. \ln(y)_i = 11 + 0.7x_{1i} + 0.9x_{2i} + 0.6x_{3i}$$

$$7. \hat{y}_i = 13 + 8x_{1i} + 7x_{2i} + 2x_{3i} + 9x_{4i}$$

כאשר y_i הינו סה"כ הוצאות משק בית i , x_{ji} הינו גילו של הילד j , ונתון

$$\text{כי: } w_i = 2x_{3i} + x_{1i} - x_{2i}$$

דרגו את הרגרסיות לפי קריטריון R^2 (הימני עדיף על השמאלי).

(4) נתונות שתי המשוואות הבאות: $y_i = 58 + b_1x_i + e_{1i}$ ו- $x_i = a_2 - 0.2y_i + e_{2i}$,

כאשר: $\bar{y} = \bar{x} = 40$. למה שווה מקדם המתאם של פירסון בין X ל- Y ?

א. 0.09

ב. 0.69

ג. 0.3

ד. 0.72

ה. אף תשובה לא נכונה.

(5) נתון מודל רגרסיה: $y_i = \alpha + \beta x_i + u_i$.

הוכיחו כי: $SST = SSR + SSE$.

מבחן F:

(6) נאמד המודל: $Y_t = \alpha + \beta_x X_t + \beta_z Z_t + \beta_w W_t + \beta_s S_t + u_t$ והתקבל

כי: $\sum e^2 = 620.1683$ וכי: $R^2 = 0.99$.

הועלתה ההשערה כי ההשפעה על Y של משתנה S היא פי 3 מזו של משתנה Z , וכן כי החותך הוא 5.
א. מהי השערת האפס?

ב. מהו המודל המוגבל שאותו צריך לאמוד?

מאמידת המודל המוגבל התקבל כי: $\sum e^2 = 623.99$ וכי: $R^2 = 0.99$.

ג. חשב את הסטטיסטי של WALD.

ד. כמה דרגות חופש יש במונה וכמה במכנה?

ה. האם דוחים או מקבלים את השערת האפס?

(7) במדגם של 82 תצפיות התקבל: $y_i = 12 + 3x_{1i} + 4x_{2i} + e_i$ $R^2 = 0.73$.

א. בחנו את ההשערה כי: $H0: \beta_2 = 0$
 $H1: \beta_2 \neq 0$

כאשר נתון כי לאחר אמידת המודל המוגבל התקבל כי: $R^2 = 0.6$.

ב. חשבו את $S_{\hat{\beta}_2}$.

(8) על מנת לאמוד את פונקציית התצרוכת נאספו נתונים על 42 משקי בית

בשנת 2007 ונאמדה המשוואה הבאה: $C_i = \alpha + \beta_1 \cdot W_i + \beta_2 \cdot P_i + u_i$.

מתוצאות האמידה של המשוואה הנ"ל התקבל כי: $\sum e^2 = 52968$.

על מנת לבדוק את ההשערה שהנטייה השולית לצרוך (נש"צ) מתוך

ההכנסה זהה לנטייה השולית לצרוך מתוך ההון נאמדה גם המשוואה

הבאה: $C_i = \alpha + \beta_1 \cdot Y_i + u_i$ כאשר: $Y_i = \text{סה"כ ההכנסה של משק בית } i \text{ (} W_i + P_i \text{)}$.

התקבל: $\sum e^2 = 54156$.

א. בדקו את ההשערה.

ב. חשבו את סטטיסטי t לבדיקת ההשערה.

מבחן F למובהקות המודל:

(9) נתון המודל: $y = A \frac{x_{1i}^{\beta_1}}{x_{3i}^{\beta_3}} e^{\beta_2 x_2} e^{u_i}$.

באמידת מדגם של 58 נבדקים התקבל: $R^2 = 0.56$.

האם המודל מובהק?

תרגול מסכם:

(10) נאמדו חמשת המודלים הבאים על 70 תצפיות:

$$1. I_i = 12 + 0.13 \cdot \exp_i + 0.08 \cdot scl_i + 2 \cdot workh_i + u_i \quad ESS = 130$$

$$2. I_i = 11 + 0.1 \cdot scl + 0.1 \cdot workh_i + u_i \quad ESS = 150$$

$$3. I_i = 9 + 0.22 \cdot scl + u_i \quad ESS = 151$$

$$4. I_i = 15 + 0.15 \cdot workh_i + u_i \quad ESS = 152$$

$$5. I_i = 25 + u_i \quad ESS = 200$$

המשתנה המוסבר הוא הכנסה מעבודה (I) והמשתנים המסבירים שבחנו הם מספר שנות הלימוד (scl), מספר שעות עבודה (workh) וותק בעבודה (exp) הערה: הניחו כי ערך F הקריטי הוא 4.

א. האם לשעות עבודה (workh) ישנה השפעה מובהקת על ההכנסה במשוואה 2?

ב. האם לשנות לימוד ישנה השפעה מובהקת על ההכנסה במשוואה 2?

ג. האם רגרסיה 2 מובהקת? (בחנו האם יש הסבר במודל 2), כיצד זה מסתדר עם תשובתכם ל-א' ו-ב'.

ד. האם השפעת הוותק יכול להיות 0.15?

ה. כלכלן נוסף הציע להריץ את המודל:

$$I_i + \exp_i = 2 - 3(scl_i - workh_i) + u_i, \quad ESS = 145$$

איזו השערה ניתן לבחון באמצעות מודל זה?

כמה דרגות חופש יש לסטטיסטי שנקבל? בחנו אותה.

(11) על סמך מדגם של 40 תצפיות נאמדו המשוואות הבאות:

$$1. R^2 = 0.76 \quad y_i = 2 + 3X_{1i} + 4X_{2i} + e_i$$

$$2. R^2 = 0.60 \quad y_i = 3 + 5D_i + e_i$$

$$3. D_i = 0.2X_{1i} + X_{2i}$$

כאשר Y הינו הציון בתואר ראשון, X_1 ציוני הבגרות ו- X_2 ציוני הפסיכומטרי.

א. בדקו את ההשערה כי ציוני הבגרות וציוני הפסיכומטרי ביחד לא משפיעים על ציוני תואר ראשון.

ב. בדקו את ההשערה כי רגרסיה 2 מובהקת.

ג. איזה השערה ניתן לבדוק באמצעות רגרסיה 1 ו-2?

12 על סמך מדגם של 80 משפחות המונות כל אחת 4 ילדים, נאמדו המשוואות הבאות:

$$1. \hat{y}_i = 5 + 2X_{1i} + 2X_{2i} \quad R^2 = 0.6$$

$$2. \hat{y}_i = 11 + 0.9x_{2i} + 0.6x_{3i} \quad R^2 = 0.45$$

$$3. \hat{y}_i = 13 + 8x_{1i} + 7x_{2i} + 2x_{3i} \quad R^2 = 0.78$$

כאשר y_i הינו סה"כ הוצאות משק בית i , x_{ji} הינו גילו של הילד j .
חשבו את האומדן לסטיית התקן של המקדם X_3 ברגרסיה 3.

13 נתון המודל: $y_i = AX_{1i}^{\beta_1} e^{\beta_2 X_{2i} + \beta_3 X_{3i}} e^{u_i}$

א. מהי המשוואה לאמידת המקדמים של המודל?

ב. מה המודל המוגבל עבור ההשערה: $\beta_1 = 2\beta_3$; $\beta_2 = 3\beta_3$.

ג. מהן דרגות החופש במונה ובמכנה?

ד. רשמו את הנוסחה לחישוב סטטיסטי המבחן.

14 המודל הבא מתאר את פונקציית הייצור של מוצר P :

$$\ln(P_i) = \alpha + \beta_S \ln(S_i) + \beta_J \ln(J_i) + \varepsilon_i$$

כאשר S ו- J הן שתי התשומות בייצור (S = תשומת ההון ו- J = תשומת העבודה).

מהו המודל המוגבל המתאים לבדיקת ההשערה כי פונקציית הייצור מקיימת תק"ל (תשואה קבועה לגודל)?

תשובות סופיות:

- (1) $4 > 5 > 1 = 3 > 2$
- (2) א. iii. ב. i. לא ניתן לדעת. ii. נכון. iii. נכון.
- (3) 7, 1, 2, 4, 3 ובאופן נפרד: 6, 5.
- (4) ג.
- (5) הוכחה.
- (6) א. $H_0: \alpha = 5, \beta_s = 3\beta_z$. ב. $Y_t - 5 = \beta_x X_t + \beta_z (Z_t + 3S_t) + \beta_w W_t + u_t$.
- ג. $F = 0.6145$. ד. מונה: 2, מכנה: 199. ה. מקבלים.
- (7) א. יש עדות לכך. ב. $S_{\hat{\beta}_2} = 0.645$.
- (8) א. אין עדות לכך. ב. $t = 0.934$.
- (9) יש עדות לכך.
- (10) א. אין עדות לכך. ב. אין עדות לכך. ג. יש עדות לכך. ד. כן. ה. $H_0; \beta_{\text{exp}} = -1; \beta_{\text{work}} = -\beta_{\text{scl}}$.
- (11) א. יש עדות לכך. ב. יש עדות לכך. ג. $\beta_1 = 0.2\beta_2$.
- (12) $S.E. = 0.25$.
- (13) א. $\ln(y_i) = \ln(A) + \beta_1 \ln(X_{1i}) + \beta_2 X_{2i} + \beta_3 X_{3i} + u_i$. ב. $\ln(y_i) = \ln(A) + \beta_3 (\ln(X_{1i}) + 3X_{2i} + X_{3i}) + u_i$. ג. מונה: $m = 2$, מכנה: $n - k = n - 4$.
- (14) $\ln\left(\frac{P_i}{S_i}\right) = \alpha + \beta_J \ln\left(\frac{J_i}{S_i}\right) + \varepsilon_i$
- $$F = \frac{\frac{R_U^2 - R_R^2}{1 - R_U^2}}{n - k} \cdot m$$

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 7 - שינוי יחידות מדידה

תוכן העניינים

1. כללי.....48

שינוי יחידות מדידה:

רקע:

טרנספורמציה ליניארית: הוספה/החסרה של קבוע ו/או הכפלה/חילוק של קבוע של אחד או שני המשתנים (התלוי והב"ת).

- טרנספורמציה ליניארית של המשתנים לא תשפיע על: R^2 , F , $t_{\hat{\beta}}$ ו- PF .

השינויים מסוכמים בטבלה הבאה:

$S_{\hat{\alpha}}$	$S_{\hat{\beta}}$	$\hat{\alpha}'$	$\hat{\beta}'$	
$s_{\hat{\alpha}'} \neq s_{\hat{\alpha}}$	$s_{\hat{\beta}'} = s_{\hat{\beta}}$	$\hat{\alpha}' = \hat{\alpha} - \hat{\beta}d$	$\hat{\beta}' = \hat{\beta}$	הוספת קבוע ל- X: $Y = \alpha' + \beta'(X + d) + v$
$s_{\hat{\alpha}'} = s_{\hat{\alpha}}$	$s_{\hat{\beta}'} = s_{\hat{\beta}}$	$\hat{\alpha}' = \hat{\alpha} + d$	$\hat{\beta}' = \hat{\beta}$	הוספת קבוע ל- Y: $Y + d = \alpha' + \beta'X + v$
$s_{\hat{\alpha}'} = s_{\hat{\alpha}}$	$s_{\hat{\beta}'} = \frac{s_{\hat{\beta}}}{d}$	$\hat{\alpha}' = \hat{\alpha}$	$\hat{\beta}' = \frac{\hat{\beta}}{d}$	הכפלת X פי קבוע: $Y = \alpha' + \beta'(dX) + v$
$s_{\hat{\alpha}'} = ds_{\hat{\alpha}}$	$s_{\hat{\beta}'} = ds_{\hat{\beta}}$	$\hat{\alpha}' = d\hat{\alpha}$	$\hat{\beta}' = d\hat{\beta}$	הכפלת Y פי קבוע: $dY = \alpha' + \beta'X + v$

- $t_{(\hat{\beta}'=0)} = t_{(\hat{\beta}=0)}$ תמיד.
- $t_{(\hat{\alpha}'=0)} = t_{(\hat{\alpha}=0)}$ רק בהכפלות.

שאלות:

- (1) חוקר ביקש לאמוד את הקשר בין שכר ב- $WAGE$ לבין שנות לימוד (SCL) באמצעות 2 מודלים שונים.
להלן תוצאות האמידה:

$$א. MWAGE_t = 139.54 + 118.62 \cdot SCL_t$$

$$ב. MWAGE_t = -1445.08 + 1239.60 \cdot \ln(SCL)_t$$

חשבו מחדש את מקדמי הרגרסיה וסטטיסטי המבחן F בכל אחד מהמודלים כתוצאה:

1. התברר כי נעשה טעות בחישוב מספר שנות הלימוד, ויש צורך להוסיף 20% למשתנה המקורי.
2. התברר כי הקשר בין שכר לשנות לימוד הוא ריבועי ולכן יש צורך להעלות את המשתנה המקורי של מספר שנות הלימוד בריבוע.

- (2) בהמשך לנתוני השאלה לדוגמא מהפרק החמישי:
- החוקר טען כי יש לבדוק את הקשר בין שכר לוותק ע"י שימוש בשכר נטו (NET) ולא בשכר ברוטו ($SALARY$). (קיים שיעור מס קבוע של 20%).
- המודל הוא: $\ln(NET_t) = \alpha' + \beta' \cdot EXP_t + v_t$
- מה יהיו ערכי האומדים, סטיות התקן שלהם וטיב ההתאמה באמידת מודל זה?

תשובות סופיות:

1. א. $\hat{\alpha}' = \alpha = 139.59$, $\hat{\beta}' = 98.85$, סטטיסטי F לא משתנה.
 - ב. $\hat{\alpha}' = -1671$, $\hat{\beta}' = 1239.6$, סטטיסטי F לא משתנה.
 2. לא ניתן לדעת.
- (2) $\hat{\beta}' = \hat{\beta} = -0.00874$, $\hat{\alpha}' = 7.11161$, $S_{\hat{\beta}'} = S_{\hat{\beta}} = 0.0026235$, $S_{\hat{\alpha}'} = S_{\hat{\alpha}} = 0.0688935$
- $R^2 = 0.0269$

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 8 - המודל הריבועי

תוכן העניינים

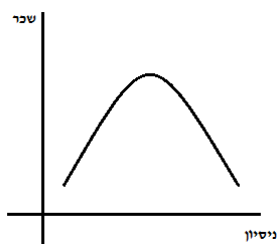
1. רשימת סרטונים 50

המודל הריבועי:

רקע:

משמש עבור משתנים שתרומתם לניבוי המשתנה התלוי איננה ליניארית אלא פרבולית עם נקודת מינימום או מקסימום.

למשל:

מודל הרגרסיה הריבועית מניח כי בשלב מסוים התרומה השולית משנה את סימנה (מחיובי לשלילי או משלילי לחיובי).

המודל הריבועי: $Y_i = \alpha + \beta_1 X_i + \beta_2 X_i^2 + u_i$.

התרומה השולית של X בניבוי Y : $\frac{dy}{dx} = \beta_1 + 2\beta_2 X_i$.

התרומה השולית במקרה זה איננה קבועה אלא תלויה ב- X .

הנגזרת מתאפסת בנקודה: $X^* = -\frac{\beta_1}{2\beta_2}$.

אם β_2 , המקדם של X^2 , הוא חיובי: מדובר בנקודת מינימום שעד אליה התרומה השולית שלילית וממנה ואילך חיובית.

אם β_2 , המקדם של X^2 , הוא שלילי: מדובר בנקודת מקסימום שעד אליה התרומה השולית חיובית וממנה ואילך שלילית.

שאלות:

(1) במחקר על השפעת הגיל על מספר הדקות שפרט משוחח בטלפון הנייד נאמד

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 A_i + \beta_2 A_i^2 + u_i$$

מה צריכים להיות סימני המקדמים שייתנו את התוצאה הבאה:

בגילאים מבוגרים ובגילאים צעירים מדברים יותר מאשר בגילאי הביניים?

(2) חוקר החליט להשוות בין שני מודלים:

מודל רגרסיה פשוטה של X = הוצאות פרסום (באלפי שקלים לשנה)

על Y = ציון לחוזק המותג (בציון 0-10).

מודל רגרסיה מרובה הכולל בנוסף את המשתנה X^2 = הוצאה עבור פרסום בריבוע.

א. תארו את המודל באופן אלגברי.

להלן תוצאות האמידה של המודלים על סמך מדגם של 33 חברות:

$$1. \quad R^2 = 0.4676 \quad \hat{Y}_i = 22.163 + 0.363X_i, \quad S_{\hat{\beta}} = 0.097$$

$$2. \quad R^2 = 0.53 \quad \hat{Y}_i = 7.059 + 1.085X_i - 0.004X_i^2, \quad S_{\hat{\beta}_1} = 0.37, \quad S_{\hat{\beta}_2} = 0.002$$

ב. מהו גודל השינוי השולי בכל אחד מהמודלים?

אמדו את גודלו והסבירו את משמעותו.

ג. איזה מודל עדיף? מהם המבחנים הסטטיסטיים המתאימים? בצעו אותם.

ד. בדקו האם לאחר רמת הוצאה מסוימת כבר לא משתלם לפרסם.

(3) בכדי לאמוד את הקשר בין הישגיהם של תלמידים שסיימו את בית הספר

התיכון באמצעות ציון של מבחן כניסה לאוניברסיטה (G שנמדד בנקודות)

לגודל בית הספר (HS שנמדד במאות תלמידים) נאמד מודל ריבועי על בסיס

מדגם של 400 תלמידים מתוך כלל התלמידים שניגשו לבחינת הכניסה.

להלן המשוואה הנאמדת (סטיות התקן נתונות בסוגריים):

$$\hat{G} = 997.8 + 19.81HS - 2.13HS^2$$

(0.55) (3.99) (6.20)

א. הסבירו את המשמעות של המודל הריבועי (לווה את תשובתך בחישוב של

הגודל האופטימאלי של בית הספר ובתיאור גרפי של המודל).

ב. מה יהיה השינוי במבחן בין תלמיד שלמד בבית ספר עם 300 תלמידים

לבין תלמיד שלמד בבית ספר עם 330 תלמידים?

ג. מה יהיה הגודל האופטימאלי של בית הספר בהנחה שהמשתנה HS נמדד

בעשרות תלמידים ולא במאות תלמידים?

ד. האם מספר התלמידים בריבוע תורם להסבר של המודל? נסח את

ההשערה ובדוק אותה.

ה. הועלתה הטענה כי המודל איננו מצליח כלל להסביר את התנהגות

הציונים במבחן. נסח את ההשערה המתאימה ובדוק אותה.

תשובות סופיות:

$$(1) \quad \beta_1 < 0 ; \beta_2 > 0$$

$$(2) \quad \text{א. המודל הליניארי הפשוט: } Y_i = \alpha + \beta X_i + u_i$$

$$\text{המודל הריבועי: } Y_i + \alpha + \beta_1 X_i + \beta_2 X_i^2 + u_i$$

$$\text{ב.1. גודל השינוי הוא } \beta, \text{ האומד הינו: } b = 0.363$$

$$\text{ב.2. גודל השינוי הוא: } \beta_1 + 2\beta_2 X_i, \text{ האומד הינו: } 1.085 - 0.008 \cdot X_i$$

$$\text{ג. המודל הריבועי עדיף עפ"י מבחנים t ו-WALD.}$$

$$\text{ד. בשלב מסוים השינוי השולי הופך מחיובי לשלילי.}$$

$$(3) \quad \text{א. ראה סרטון.}$$

$$\text{ב. השינוי יהיה: } 1.278 \text{ נקודות.}$$

$$\text{ג. } X^* = 46.5$$

$$\text{ד. כן.}$$

$$\text{ה. יש עדות לכך.}$$

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 9 - מבחן 1 ללא פלטים

תוכן העניינים

1. כללי 53

מבחן 1 ללא פלטים:

שאלות:

לשם חישובים הנח כי ערך t הינו 2 וערך F הינו 4.

(1) הנח כי הקשר באוכל' בין X ל- Y נתון על ידי המשוואה הבאה: $Y_t = \beta \cdot X_t + U_t$, כאשר כל ההנחות הקלאסיות מתקיימות.

$$\text{נתון האומד: } \tilde{\beta} = \frac{\sum Y_t}{S_{xx}}$$

- א. האם האומד ליניארי?
- ב. האם האומד חסר הטיה?
- ג. אומד זה יעיל פחות מאומד הריבועים הפחותים.
- ד. האם אומד זה הוא blue?
- ה. אומד $\tilde{\beta}$ מוגדר רק כאשר $S_x^2 \neq 0$. נכון/ לא נכון/ אי אפשר לדעת
- ו. חשבו את השונות של $\tilde{\beta}$ עבור מודל שבו $\alpha \neq 0$.
- ז. שונות האומד (שחושבה בסעיף הקודם) הינה גדולה משונות המודל הנתון. נכון/ לא נכון/ אי אפשר לדעת

(2) על סמך מדגם של 60 משפחות שלכל אחת 3 ילדים נאמדו המשוואות הבאות:

$$1. R^2 = 0.85 \quad y_i = 15 + 0.7x_{1i} + 0.35x_{2i} + 0.20x_{3i}$$

$$2. R^2 = 0.25 \quad y_i = 2 + 0.1z_i$$

$$3. z_i = x_{1i} - x_{2i} + 2x_{3i}$$

כאשר y_i הינן הוצאות משק הבית על חינוך הילדים ואילו x_{ji} הינו גילו של הילד j .

א. ההשערה שניתן לבדוק באמצעות המשוואות הנתונות הינה:

$$i. HO: \beta_1 = \beta_2; \beta_1 = 2\beta_3$$

$$ii. HO: \beta_1 = -\beta_2 = 2\beta_3$$

$$iii. HO: \beta_2 = -\beta_1; \beta_3 = 2\beta_1$$

iv. לא ניתן לדעת.

ב. סטטיסטי המבחן שניתן לבדוק באמצעות המשוואות הנתונות שווה בקירוב ל:

$$i. 56$$

$$ii. 57$$

$$iii. 112$$

$$iv. 74.66$$

(3) כלכלן הציע את המודלים הבאים :

$$1. y_i = \beta_1 \ln(x_i) + \beta_2 \ln(0.5x_i) + u_i$$

$$2. y_i = \beta_1 \ln(x_i) + \beta_2 \ln(x_i^{0.5}) + u_i$$

האם ניתן לאמוד את המודלים בשיטת OLS?

א. אין בעיה לאמוד את שני המודלים.

ב. לא ניתן לאמוד את המודל הראשון בלבד.

ג. לא ניתן לאמוד את המודל השני בלבד.

ד. לא ניתן לאמוד את שני המודלים.

(4) כלכלן אמד את המודל הבא : $y_i = \alpha_0 + \alpha_1 \ln(x_i) + u_i$,

וקיבל את האומדנים : $\hat{\alpha}_0 = 10$ ו- $\hat{\alpha}_1 = 6$.

על אותו המדגם אמד חברו את המודל הבא : $y_i = \beta_0 + \beta_1 \ln(x_i^2) + u_i$.

מכאן ש :

$$א. \hat{\beta}_0 = 5 \text{ ו- } \hat{\beta}_1 = 3$$

$$ב. \hat{\beta}_0 = 10 \text{ ו- } \hat{\beta}_1 = 3$$

$$ג. \hat{\beta}_0 = 5 \text{ ו- } \hat{\beta}_1 = 6$$

ד. כל התשובות שגויות.

(5) על סמך מדגם של 95 תצפיות נאמד המודל הבא :

$$y_i = 2 + 0.5x_{1i} + 0.3x_{2i} \quad R^2 = 0.73$$

(1) (2)

הערכים שבסוגריים הם סטיות התקן של המקדמים.

א. בדוק האם המודל מובהק.

ב. בדוק האם מקדמי השיפוע מובהקים.

ג. מה תוכל להסיק מסעיפים א ו-ב?

(6) על סמך מדגם של 52 תצפיות נאמדו המשוואות הבאות :

$$1. y_i = 4 + 0.1x_{1i} + 0.8x_{2i} \quad R^2 = 0.84$$

$$2. y_i = 2 + 0.8x_{1i} \quad R^2 = 0.7$$

$$3. y_i = 7 + 0.23x_{2i} \quad R^2 = 0.25$$

$$4. y_i = 3 + 0.23z_i \quad R^2 = 0.55$$

כאשר x_{1i} ו- x_{2i} הם השכלת הבעל והאישה בהתאמה במשפחה i ו- y_i הכנסת

משק בית i. כמו כן נתון כי : $z_i = x_{1i} + 2.2x_{2i}$.

- א. בדוק את ההשערה כי להשכלה אין השפעה על הכנסות המשפחה
 ב. איזה השערה ניתן לבדוק תוך שימוש במשוואות (1) ו-(4)? בדוק אותה.
 ג. חשב את סטית התקן של המקדם x_{1i} ברגרסיה (1).

(7) חוקר מעוניין לאמוד את המודל: $y_i = \alpha + u_i$.

- א. חשב את נוסחת אומד הריבועים הפחותים ל- α על ידי פתרון בעיית המינימיזציה של סכום ריבועי הסטיות.
 ב. חשב את נוסחת שונותו של האומד.

(8) על סמך מדגם של 45 תצפיות נאמדו המודלים הבאים:

1. $R^2 = 0.75 \quad y_i = 5.4 + 1.2x_{2i} + 4.4x_{3i} + u_i$
2. $R^2 = 0.65 \quad y_i = 6.3 + 5.8x_{3i} + u_i$
3. $R^2 = 0.70 \quad y_i = 5.7 + 1.2x_{2i} + u_i$
4. $R^2 = 0.56 \quad y_i = 3.9 + 3.4\ln(x_{2i}) + u_i$
5. $\ln(y_i) = 2.4 + 1.8x_{2i} + 2.7x_{3i}^2 + 4.2x_{4i}^2 + u_i$
6. $y_i = 1.3 + 3.1x_{2i} + 0.5x_{3i} + 4.8x_{4i}^2 + 1.5x_{5i}^2 + u_i$

- א. דרג את הרגרסיות על פי מדד ההסבר (מהנמוך לגבוה)
 ב. בדוק את ההשערות של משתנים X_2 ו- X_3 ביחד אין השפעה על Y במודל (1).
 ג. בדוק בהסתמך על מודל (2) האם המשתנה X_2 מובהק ברגרסיה (1).
 ד. ברגרסיה (1) נתונים כעת אומדי הטעויות הסטנדרטיות (סטיות התקן) של מקדמי X_2 ו- X_3 0.5 ו-2.5 בהתאמה. בדוק עבור כל אחד מהמקדמים הנ"ל האם מובהק ומה אפשר ללמוד מרגרסיה (1).
 ה. איזו השערה ניתן לבדוק תוך שימוש במשוואות (6) ו-(3)?

תשובות סופיות:

- (1) א. לינארי. ב. מוטה. ג. אי אפשר לדעת. ד. לא.
- ה. נכון. ו. $V(\tilde{\beta}) = \frac{n\sigma^2}{S_{xx}^2}$. ז. לא נכון.
- (2) א. iii. ב. iii.
- (3) ד'.
- (4) ב'.
- (5) א. מובהק. ב. לא מובהקים. ג. קיימת בעיה מולטיקולינאריות חלקית.
- (6) א. מובהק. ב. $\beta_2 = 2.2\beta_1$. ג. $S.E = 0.00743$.
- (7) ראה סרטון.
- (8) א. $6 > 1 > 3 > 2 > 4$. ב. יש עדות לכך. ג. יש עדות לכך.
- ד. X_2 מובהק, X_3 אינו מובהק. ה. $HO: \beta_2 = \beta_4 = \beta_5 = 0$.

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 10 - מבחן 2 ללא פלטים

תוכן העניינים

1. כללי 57

מבחן 2 ללא פלטים:

שאלות:

אם לא נאמר אחרת בנתוני השאלה, התבסס על ההנחות הבאות:

1. ערך t קריטי הוא 2.

2. ערך F קריטי הוא 4.

(1) הנח כי הקשר באוכלוסייה בין X לבין Y נתון ע"י המשוואה

$$\sqrt{y_i} = \beta \ln(x_i) + u_i \quad \text{הבאה:}$$

נתון גם כי עבור המודל הנ"ל כל ההנחות הקלאסיות מתקיימות.

$$\text{כלכלן הציע את האומד הבא עבור } \beta : \hat{\beta} = \frac{\sum_{i=1}^n \sqrt{y_i} \ln(x_i)}{\sum_{i=1}^n \ln(x_i)^2}$$

א. מהי הטענה הנכונה:

- i. האומד חסר הטיה ובעל שונות מינימאלית.
- ii. האומד מוטה.
- iii. האומד לא ליניארי.
- iv. האומד מוטה אך יש לו שונות נמוכה מאומד OLS.
- v. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

ב. שונות האומד הוא:

$$i. \frac{\sigma^2}{\sum [\ln(x_i)]^2}$$

$$ii. \sigma^2 \sum \left(\frac{\sqrt{y_i}}{\ln(x_i)} \right)^2$$

$$iii. \frac{\sigma^2}{\sum \ln(x_i)}$$

- iv. לא ניתן לחשב את האומד שכן הוא לא ליניארי.
- v. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

ג. מה בהכרח מתקיים עבור אומדן זה :

$$i. \sum_{i=1}^n \left[\frac{\ln(x_i)}{\sum_{i=1}^n [\ln(x_i)]^2} \times \ln(x_i) \right] = 1$$

$$ii. \sum_{i=1}^n \frac{\ln(x_i)}{\sum_{i=1}^n [\ln(x_i)]^2} = 0$$

$$iii. \sum_{i=1}^n \frac{1}{\sum_{i=1}^n \ln(x_i)^2} = 1$$

$$iv. \sum_{i=1}^n \left[\frac{\ln(x_i)}{\sum_{i=1}^n \ln(x_i)^2} \times \ln(x_i) \right] = 0$$

v. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

(2) נתונים שני מודלים :

$$1. \ln(y_i) = \alpha + \beta_1 \ln(x_i) + \beta_2 \ln(x_i^2) + u_i$$

$$2. y_i = \alpha + \beta_1 x_i + \beta_2 x_i^2 + u_i$$

להלן שלוש טענות :

1. במודל 1 יש מולטיקוליניאריות מושלמת ולכן הוא לא ניתן לאמידה בשיטת OLS.

2. במודל 2 יש מולטיקוליניאריות מושלמת ולכן הוא לא ניתן לאמידה בשיטת OLS.

3. במודל 1 יש מולטיקוליניאריות חלקית ולכן הוא ניתן לאמידה בשיטת OLS.

א. רק טענה 1 נכונה.

ב. רק טענה 2 נכונה.

ג. רק טענות 2 ו-3 נכונות.

ד. רק טענה 3 נכונה.

ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

(3) אסף הוא כלכלן צעיר שמתעניין מאוד בביתר ירושלים. לאור אכזבות חוזרות ונשנות להבאת שחקנים טובים. החליט אסף לפנות למאמן הקבוצה ולהסביר לו את הפרמטרים החשובים לשחקן כדורגל.

אסף הריץ את הרגרסיה הבאה : $\hat{y}_i = \alpha + \beta_1 \cdot x_{1i} + \beta_2 \cdot x_{2i} + \beta_3 \cdot x_{3i}$ על סמך 500 תצפיות וקיבל את התוצאות הבאות :

$$\hat{y}_i = 10 + 2 \cdot x_{1i} + 1.5 \cdot x_{2i} + 2.5 \cdot x_{3i}$$

$$S_u^2 = 10, S_{\hat{\alpha}} = 3, S_{\hat{\beta}_1} = 0.5, S_{\hat{\beta}_2} = 0.75, S_{\hat{\beta}_3} = 1$$

$$\text{cov}(\beta_3, \beta_2) = -3, \text{cov}(\beta_1, \beta_3) = 1, \text{cov}(\beta_1, \beta_2) = -0.6$$

כאשר :

y - טיב השחקן (על סמך דירוג הפרשנים).

x_{1i} - מהירות השחקן.

x_{2i} - קשיחות השחקן.

x_{3i} - הרמה הטכנית של השחקן.

א. מהו רווח בר סמך ל- β_1 והאם היא מובהקת?

i. $[1, 3]$, לכן ה- β_1 מובהקת.

ii. $[1.5, 2.5]$, לכן ה- β_1 מובהקת.

iii. $[1, 3]$, לכן ה- β_1 לא מובהקת.

iv. $[1.5, 2.5]$, לכן ה- β_1 לא מובהקת.

v. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

ב. המאמן טוען כי השפעת הרמה הטכנית על טיב השחקן היא כפולה מזו של הקשיחות. T סטטיסטי לבחינת ההשערה הוא (מעוגל ובערך מוחלט) :

i. 0.128

ii. 1.255

iii. 0.125

iv. 0.156

v. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

(4) על סמך מדגם של 50 תצפיות נאמדו המשוואות הבאות :

$$1. \hat{Y}_i = 2 + 4X_{1i} + 2X_{2i}^2 - 4X_{3i} \quad R^2 = 0.70$$

$$2. \hat{Y}_i = 4 + 5X_{1i} - 2X_{3i} \quad R^2 = 0.65$$

$$3. \hat{X}_{2i} = 3 + 5.2Y_i \quad R^2 = 0.40$$

$$4. \hat{Y}_i = 5 + 2X_{1i} - 1.2X_{2i}$$

מה ניתן לדעת על R^2 ברגרסיה (4)?

א. $R^2 > 0.4$

ב. לא ניתן לדעת.

ג. $R^2 > 0.65$

ד. $R^2 < 0.7$

ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

- (5) על סמך מדגם בגודל 30 תצפיות אמדו יצחק וטל את המודל הבא: $Y_i = \beta \cdot X_i + u_i$ והתקבל: $\hat{Y}_i = 3X_i$ $R^2 = 0.75$.
 כעת הגיע מנדי (כלכלן חדש) והציע את המודל הבא: $Y_i = \alpha + \beta \cdot X_i^2 + u_i$.
 מה ניתן להסיק על R^2 של המודל החדש על סמך R^2 של המודל המקורי?
 א. לא ניתן להסיק על R^2 של המודל החדש על סמך R^2 של המודל המקורי.
 ב. $R^2 > 0.75$.
 ג. $R^2 = 0.75$.
 ד. $R^2 < 0.75$.
 ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

- (6) ערן החליט לבדוק את אהבת הסטודנטים לאקונומטריקה א'. לכן הריץ רגרסיה בה בדק השפעת שעות הלימוד של הסטודנט על הציון בבחינה.
 ערן החליט לאמוד את המודל הבא: $y_i = \alpha + \beta x_i + u_i$.
 לשם כך ערן אסף 51 תצפיות והריץ רגרסיה.
 התוצאות אשר קיבל הן: $\hat{\alpha} = 1$, $\hat{\beta} = 5$.
 מספר סטודנטים קטני אמונה, טענו כי ההשפעה של שעת לימוד על הציון צריכה להיות 3 (ולא יותר). הם בדקו זאת ע"י בחינת T סטטיסטי וקיבלו $T = 1$.
 כמו כן ידוע כי השונות של X היא 10. מכאן סכום הטעויות בריבוע הינו:
 א. 98,000.
 ב. 49,000.
 ג. 24,500.
 ד. אין מספיק נתונים כדי לפתור את השאלה.
 ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

- (7) נתון המודל הבא: $y_i = \beta_1 \cdot x_{1i} + \beta_2 \cdot x_{2i} + u_i$ במודל זה בהכרח מתקיים:
 א. $\sum (x_{1i} + x_{2i})e_i = 0$.
 ב. $\sum (1 + x_{1i} + x_{2i})e_i = 0$.
 ג. $\sum (1 + x_{1i})e_i = 0$.
 ד. $\sum e_i = 0$.
 ה. כל התשובות האחרות לא נכונות.

8) נתון המודל: $Y_i = \alpha X_{1i}^{\beta_1} X_{2i}^{\beta_2} X_{3i}^{\beta_3} e^{\beta_4 X_{4i}^3} X_{5i} e^{u_i}$ שהורץ על המדגם בן 45 תצפיות. מהי המשוואה לאמידת המקדמים של המודל?

- א. $\ln(\frac{y_i}{x_5}) = \alpha + \beta_1 \ln(x_{1i}) + \beta_2 \ln(x_{2i}) + \beta_3 \ln(x_{3i}) + \beta_4 X_{4i}^3 + u_i$
 ב. $\ln(\frac{y_i}{K5}) = \alpha + \beta_1 x_{1i} + \beta_2 x_{2i} + \beta_3 x_{3i} + 3x_{4i} + u_i$
 ג. $\ln(y_i) - \ln(x_{5i}) = \alpha + \beta_1 \ln(x_{1i}) + \beta_2 \ln(x_{2i}) + \beta_3 x_{3i} + \beta_4 x_{4i} + u_i$
 ד. $\ln(\frac{y_i}{x_5}) = \alpha + \beta_1 \ln(x_{1i}) + \beta_2 \ln(x_{2i}) + \beta_3 \ln(x_{3i}) + \beta_4 \ln(X_{4i}^3) + u_i$
 ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

9) נתון המודל: $Y_i = \alpha + \beta_1 x_{1i} + \beta_2 x_{2i} + \beta_3 x_{3i} + u_i$. א. מהו המודל המוגבל עבור ההשערה: $\beta_1 = \beta_2 + 1, \beta_3 = 2$?

- i. $Y_i - x_{1i} - 2x_{3i} = \alpha + \beta(x_{1i} + x_{2i}) + u_i$
 ii. $Y_i - x_{1i} + 2x_{3i} = \alpha + \beta(x_{1i} + x_{2i}) + u_i$
 iii. $Y_i - 2x_{3i} = \alpha + \beta(x_{1i} + x_{2i} + 1) + u_i$
 iv. $Y_i + 2x_{3i} = \alpha + \beta(x_{1i} + x_{2i} + 1) + u_i$
 v. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

ב. מהו סטטיסטי המבחן?

- i. רק מבחן $\frac{(\sum e_y^2 - \sum e^2) / m}{\sum e_y^2 / (n-k)}$
 ii. רק מבחן $\frac{R^2 / (k-1)}{(1-R^2) / (n-k)}$
 iii. רק מבחן $\frac{(R_y^2 - R^2) / m}{(1-R_y^2) / (n-k)}$
 iv. מבחנים $\frac{(\sum e_y^2 - \sum e^2) / m}{\sum e_y^2 / (n-k)}$ או $\frac{(R_y^2 - R^2) / m}{(1-R_y^2) / (n-k)}$
 v. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

10 על סמך מדגם של 50 תצפיות נאמדו המשוואות הבאות :

$$1. \hat{Y}_i = 3 + 45X_{1i} + 5X_{2i} \quad , \quad R^2 = 0.65$$

$$2. \hat{Y}_i = 5.2X_{1i} \quad , \quad R^2 = 0.30$$

$$3. \hat{Y}_i = 4.5 + 5.9X_{1i} \quad , \quad R^2 = 0.40$$

בדוק את ההשערה שהשפעת המשתנה X_2 מובהקת ברגרסיה (1), ומהו סטיית התקן של β_2 .

- א. מובהקת. וסטיית התקן של β_2 היא 0.86 (בקירוב).
- ב. אינה מובהקת. וסטיית התקן של β_2 היא 0.72 (בקירוב).
- ג. אינה מובהקת. וסטיית התקן של β_2 היא 0.86 (בקירוב).
- ד. מובהקת. וסטיית התקן של β_2 היא 0.72 (בקירוב).
- ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

11 על סמך מדגם של 50 תצפיות נאמדו המשוואות הבאות :

$$1. \hat{Y}_i = 3 + 3X_{1i} + 5X_{2i} + 2X_{3i}$$

$$2. \hat{Y}_i = 9.3 + 0.6W_i$$

$$\text{נתון גם כי: } W_i = X_{1i} - 2X_{2i} + X_{3i}$$

איזו השערה ניתן לבדוק תוך שימוש במשוואות (1) ו-(2)?

- א. ברגרסיה (1) $\beta_1 = \beta_3 = -0.5\beta_2$
- ב. ברגרסיה (1) $\beta_1 = \beta_3 = 0.5\beta_2$
- ג. ברגרסיה (1) $\beta_1 = \beta_3 = 2\beta_2$
- ד. ברגרסיה (1) $\beta_1 = \beta_3 = \beta_2$
- ה. כל התשובות האחרות לא נכונות.

תשובות סופיות:

ג. i.	ב. ii.	א. i. (1
		א' (2
	ב. i.	א. i. (3
		א' (4
		א' (5
		א' (6
		א' (7
		א' (8
	ב. i.	א. i. (9
		א' (10
		א' (11

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 11 - מבחן 3 ללא פלטים

תוכן העניינים

1. כללי 64

מבחן 3 ללא פלטים:

שאלות:

לשם חישובים הנח כי ערך t הינו 2 וערך F הינו 4.

(1) הקשר באוכלוסייה בין X ל- Y מוגדר על ידי המודל הבא: $Y_t^2 = \alpha + X_{1t}^2 + \beta \ln X_{2t} + u_t$.

נתון כי עבור המודל הנ"ל כל ההנחות הקלאסיות מתקיימות.

אומדים את המקדם β לפי הנוסחה: $\hat{\beta} = \frac{\sum (Y_t^2 - X_{1t}^2) \ln X_{2t}}{\sum (\ln X_{2t})^2}$.

- האומד ליניארי אבל מוטה.
- האומד לא ליניארי ומוטה.
- האומד ליניארי וחסר הטיה.
- האומד לא ליניארי אך חסר הטיה.
- כל התשובות האחרות אינן נכונות.

(2) שונות האומד הנ"ל הינה:

א. $\frac{\sigma^2 (\ln X_{2t})}{\sum (\ln X_{2t})^2}$

ב. $\frac{\sigma^2}{4X_t^2}$

ג. $\frac{\sigma^2}{\sum (\ln X_{2t})^2}$

ד. $\sigma^2 \frac{1}{2} \sum \frac{1}{X_t^2}$

ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

(3) נתון המודל הבא: $Y_t = \beta_1 X_{1t} + \beta_2 X_{2t} + u_t$, נתון בנוסף כי מקדם המתאם בין

שני המשתנים הבלתי תלויים הינו מושלם ($\rho_{12} = 1$). להלן 3 טענות:

- בהכרח קיימת מולטיקוליניאריות מושלמת במודל.
- ייתכן כי ברגרסיה אין מולטיקוליניאריות מושלמת.
- אם היה חותך במודל, בהכרח לא ניתן היה לאמוד את המודל.

מכאן ש:

- רק טענות 1 ו-3 נכונות.
- רק טענה 2 נכונה.
- רק טענה 3 נכונה.

- ד. כל התשובות האחרות אינן נכונות.
ה. רק טענות 2 ו-3 נכונות.

(4) נאמד המודל הבא: $Y_t = \alpha + \beta_1 X_{1t} + u_t$. ידוע כי במדגם: $\hat{\alpha} = 2, \hat{\beta} = 0.5$.
 $SSY = SSX$

מכאן ניתן להסיק כי R^2 של המודל הוא:

- א. 0.5.
ב. 0.25.
ג. 1.
ד. 0.75.
ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

(5) נאמד המודל הבא: $Y_t = \beta X_t + u_t$.

אם מתקיים: $E(u_t) \neq 0$ ומלבד זאת כל ההנחות הקלאסיות מתקיימות. אזי:

- א. $\hat{\beta}$ יהיה חסר הטיה.
ב. $\sum X_t \hat{u}_t < 0$.
ג. $\sum X_t \hat{u}_t > 0$.
ד. $\hat{\beta}$ יהיה מוטה.
ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

(6) נתון המודל הבא: $Y_t = \alpha + \beta_1 \ln(x_t^2) + \beta_2 \ln(2x_t) + u_t$.

- א. יש במודל מולטיקוליניאריות מושלמת ולכן לא ניתן לאמוד את המודל.
ב. אין במודל מולטיקוליניאריות מושלמת ולכן ניתן לאמוד את המודל.
ג. יש במודל מולטיקוליניאריות מושלמת אבל ניתן לאמוד את המודל.
ד. יתכן ויש במודל מולטיקוליניאריות חלקית ולכן לא ניתן לאמוד את המודל.
ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

(7) הנח כי הקשר באוכלוסייה בין X ל-Y נתון על ידי המודל הבא: $Y_t = \alpha + \beta_1 X_{1t} + u_t$.
אומד OLS במודל ל- β יהיה:

- א. עם שונות קטנה יותר ככל ששונות ההפרעות (U_i) באוכלוסייה תהיה גדולה יותר.
ב. עם שונות קטנה יותר ככל ששונות Y במדגם תהיה גדולה יותר.
ג. עם שונות קטנה יותר ככל ששונות X במדגם תהיה גדולה יותר.
ד. עם שונות גדולה יותר ככל ששונות X במדגם תהיה גדולה יותר.
ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

(8) סטודנט אמד מודל מסוים וקיבל את התוצאות הבאות :

$$\hat{Y}_i = 2 - 3 \ln X_{1i} + 2X_{2i} + 6X_{2i} \cdot X_{1i}$$

מה יכול להיות המודל אותו אמד הסטודנט :

א. $Y_i = AX_{1i}^{\beta_1} (X_{1i} \cdot X_{2i})^{\beta_3} e^{\beta_2 X_{1i} + u_i}$

ב. $Y_i = X_{1i}^{\beta_1} (X_{1i} \cdot X_{2i})^{\beta_3} e^{\beta_2 X_{1i} + u_i}$

ג. $e^{Y_i} = X_{1i}^{\beta_1} e^{\beta_2 X_{2i} + \beta_3 X_{1i} \cdot X_{2i} + u_i}$

ד. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

ה. $e^{Y_i} = AX_{1i}^{\beta_1} e^{\beta_2 X_{2i} + \beta_3 X_{1i} \cdot X_{2i} + u_i}$

(9) על סמך מדגם של 50 תצפיות נאמדו המשוואות הבאות :

1. $\hat{Y}_i = 2 + 4X_{1i} + 2X_{2i} - 4X_{3i}$

2. $\hat{Y}_i = 5 + 2X_{1i} - 1.2X_{2i}$

3. $\hat{Y}_i = 5 + 4 \ln(X_{1i}) + 12X_{2i} + 3X_{3i} + 2X_{4i}$

4. $\hat{Y}_i = 5 + 2X_{4i} - 1.2X_{2i}$

מה מתקיים בהכרח :

א. R בריבוע של משוואה 3 גדול מ-R בריבוע של משוואה 1.

ב. R בריבוע של משוואה 3 גדול מ-R בריבוע של משוואה 4.

ג. R בריבוע של משוואה 3 גדול מ-R בריבוע של משוואה 2.

ד. R בריבוע של משוואה 2 גדול מ-R בריבוע של משוואה 4.

ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

(10) על סמך מדגם של 50 תצפיות נאמדו המשוואות הבאות :

1. $\hat{Y}_i = 4 + 2.8X_{1i} + 2X_{2i} \quad ESS = 200$

2. $\hat{Y}_i = 2 + 2.5X_{2i} \quad ESS = 320$

ידוע כי R בריבוע של משוואה 1 הוא 0.75. מה הוא R בריבוע של משוואה 2?

א. 0.7

ב. 0.5

ג. 0.4

ד. 0.6

ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

11) על סמך מדגם של 43 תצפיות נאמדו המשוואות הבאות :

$$1. \hat{Y}_i = 1.8 + 3.4X_{1i} + 0.9X_{2i}$$

$$2. R^2 = 0.8 \quad \hat{Y}_i = 3.3 + 3.2X_{1i} + 2.4X_{3i}$$

$$3. R^2 = 0.6 \quad X_{1i} = 2.7 + 3Y_i$$

על פי נתונים אלו ניתן להסיק כי :

- א. מדד טיב הרגרסיה ברגרסיה (1) בהכרח גדול מ-0.6.
- ב. מדד טיב הרגרסיה ברגרסיה (1) בהכרח גדול מ-0.8.
- ג. מדד טיב הרגרסיה ברגרסיה (1) בהכרח קטן מ-0.8.
- ד. מדד טיב הרגרסיה ברגרסיה (1) בהכרח קטן מ-0.6.
- ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

12) נתון המודל הבא : $Y_t = \alpha + \beta_1 X_{1t} + u_t$

$$\cdot \frac{Y_{10} - Y_1}{2X_{10} - 2X_1} \quad \text{כלכלן א' אמד את } \beta \text{ על ידי האומד הבא :}$$

$$\cdot \frac{Y_{10} - Y_1}{X_{10} - X_1} \quad \text{כלכלן ב' אמד את } \beta \text{ על ידי האומד הבא :}$$

- א. האומדנים של שני הכלכלנים הינם חסרי הטיה.
- ב. אין הבדל בין שני האומדנים כי שני האומדנים הינם אומדנים ליניאריים.
- ג. לאומדן של כלכלן א' יש שונות נמוכה יותר.
- ד. האומדנים של שני הכלכלנים הינם מוטים.
- ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

13) נתון המודל : $Y_i = \alpha + \beta_1 \ln(X_{1i}) + \beta_2 X_{2i} + \beta_3 X_{3i} + u_i$

מהו סטטיסטי המבחן עבור בחינת ההשערה הבאה : $\beta_3 = 0, \beta_1 = \beta_2$?

$$\cdot \frac{R^2 / (k-1)}{1 - R^2 / (n-k)} \quad \text{א. רק מבחן :}$$

$$\cdot \frac{(R_b^2 - R^2) / m}{(1 - R_b^2) / (n-k)} \quad \text{ב. רק מבחן :}$$

$$\cdot \frac{(\sum e_n^2 - \sum e_b^2) / m}{\sum e_b^2 / (n-k)} \quad \text{ג. רק מבחן :}$$

ד. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

$$\cdot \frac{(\sum e_n^2 - \sum e_b^2) / m}{\sum e_b^2 / (n-k)} \quad \text{או} \quad \frac{(R_b^2 - R^2) / m}{(1 - R_b^2) / (n-k)} \quad \text{ה. מבחנים :}$$

14) נתון המודל הבא: $\ln Y_i = \alpha + \beta_1 \ln(X_{1i}) + \beta_2 \ln(X_{2i}) + \beta_3 X_{3i} + u_i$

מה המודל המוגבל עבור ההשערה: $\beta_1 = -\beta_3, \beta_2 = -1$.

א. $\ln(Y_i + X_{2i}) = \alpha + \beta_1 (\ln(X_{1i}) - X_{3i}) + u_i$

ב. $\ln(Y_i \cdot X_{2i}) = \alpha + \beta_1 (\ln(X_{1i}) - X_{3i}) + u_i$

ג. $\ln Y_i + X_{2i} = \alpha + \beta_1 \ln(X_{1i}) + \beta_3 X_{3i} + u_i$

ד. $\ln Y_i + X_{3i} = \alpha + \beta_1 [\ln(X_{1i}) - \ln(X_{2i})] + u_i$

ה. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

תשובות סופיות:

- (1) א.
- (2) ג.
- (3) ה.
- (4) ב.
- (5) ד.
- (6) א.
- (7) ג.
- (8) ה.
- (9) ב.
- (10) ד.
- (11) א.
- (12) ג.
- (13) ה.
- (14) ב.

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 12 - מבחני המובהקות וקריאת פלטים - תוכנת SAS

תוכן העניינים

1. כללי 69

מבחני המובהקות וקריאת פלטים – תוכנת SAS:

רקע:

פלט ניתוח שונות (Analysis of Variance):

Analysis of Variance					
Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	k	RSS	$RSS/k = MSR$	$F = \frac{MSR}{MSE}$	PF
Error	$T - k - 1$	ESS	$ESS/T - k - 1 = MSE$		
C Total	$T - 1$	TSS			
Root MSE		$\sqrt{MSE} = s_u$	R-square	$R^2 = \frac{RSS}{TSS}$	
Dep Mean		$\bar{Y}$	Adj R-sq	$\bar{R}^2 = 1 - \frac{ESS}{TSS} \cdot \frac{T - 1}{T - k - 1}$	
C.V.		$\frac{s_u}{\bar{Y}} \cdot 100$			

פלט מקדמי הרגרסיה (Parameter Estimates):

Parameter Estimates					
Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	$\hat{\alpha}$	$s_{\hat{\alpha}}$	$\frac{\hat{\alpha}}{s_{\hat{\alpha}}} = t_{(\hat{\alpha}=0)}$	$Pt_{\hat{\alpha}}$
X	1	$\hat{\beta}$	$s_{\hat{\beta}}$	$\frac{\hat{\beta}}{s_{\hat{\beta}}} = t_{(\hat{\beta}=0)}$	$Pt_{\hat{\beta}}$

פלט ה – Covariance of Estimates :

פלט שמתאר את השונות המשותפת (covariance) של האומדנים $\hat{\alpha}$ ו- $\hat{\beta}$:

Covariance of Estimates		
COVB	INTERCEP	X
INTERCEP	$s_{\hat{\alpha}}^2$	$\text{cov}(\hat{\alpha}, \hat{\beta})$
X	$\text{cov}(\hat{\alpha}, \hat{\beta})$	$s_{\hat{\beta}}^2$

עריכת תחזית וקריאת פלטים (תוכנת SPSS) :

אמידה נקודתית :

אמידה נקודתית עבור X_0 מסוים (תחזית).

מחושבת על פי קו הרגרסיה במדגם : $\hat{Y}_0 = \hat{\alpha} + \hat{\beta} \cdot X_0$.

אמידת מרווח ל- $E(Y)$:

אמידת התחזית באוכלוסייה עבור X_0 מסוים. נחשב רווח בר סמך לערך ממוצע של Y

באוכ' עבור X_0 מסוים ($E(Y)$) ברמת סמך $1-\alpha$.

נוסחת הרב"ס : $\hat{Y} \pm t_{n-2; 1-\frac{\alpha}{2}} \hat{\sigma}_u \sqrt{\frac{1}{n} + \frac{(X_0 - \bar{X})^2}{\sum (X_i - \bar{X})^2}}$

$\hat{\sigma}_u = MSE = \frac{SSE}{n-2}$, $\sum (X_i - \bar{X})^2 = S_{xx} = (n-1)S_X^2$

רישום הרב"ס : $p(\text{---} \leq E(Y) \leq \text{---}) = 1-\alpha$

אמידת מרווח ל- Y :

אמידת ערך בודד של Y באוכלוסייה עבור X_0 מסוים. נחשב רווח בר סמך לערך בודד

של Y באוכ' עבור X_0 מסוים (Y_0) ברמת סמך $1-\alpha$.

נוסחת הרב"ס : $\hat{Y} \pm t_{n-2; 1-\frac{\alpha}{2}} \hat{\sigma}_u \sqrt{1 + \frac{1}{n} + \frac{(X_0 - \bar{X})^2}{\sum (X_i - \bar{X})^2}}$

רישום הרב"ס : $p(\text{---} \leq Y \leq \text{---}) = 1-\alpha$

- רב"ס לערך בודד יהיה רחב יותר מאשר רב"ס לערך ממוצע משום שטעות התקן בראשון גדולה מאשר באחרון.

שאלות:

פלט ניתוח שונות:

- (1) חוקר רצה לבחון את השפעת ההכנסה ($INCOME$) על גובה המס (TAX) (במיליארדי \$) שגובה מדינה במערב לפי המודל: $TAX_t = \alpha + \beta \cdot INCOME_t + u_t$. לשם כך אסף נתונים מ-51 מדינות. להלן התוצאות:

Model: MODEL1

Dependent Variable: TAX

Analysis of Variance					
Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	1	2046.89694	2046.89694	8798.672	0.0001
Error	49	11.39922	0.23264		
C Total	50	2058.29615			
Root MSE	0.48232		R-square	0.9945	
Dep Mean	5.4242		Adj R-sq	0.9943	
C.V.	8.88711				

בדקו את ההשערה כי המודל מובהק ברמת מובהקות של 0.05.

פלט מקדמי הרגרסיה:

- (2) בהמשך לדוגמא הקודמת – בדיקת השפעת ההכנסה על גודל המס, התקבלו גם התוצאות הבאות:

Parameter Estimates					
Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	-0.086912	0.08953904	-0.971	0.3365
INCOME	1	0.152232	0.0016229	93.801	0.0001

- א. אמדו את המודל: $TAX = \alpha + \beta \cdot INCOME + U$. מהי המשמעות הכלכלית של β ?
- ב. האם המודל מובהק? בדקו על סמך הפלט הנ"ל ברמת מובהקות של 0.05.
- ג. מהי רמת המובהקות הקטנה ביותר, עבורה עדיין תידחה השערת האפס מסעיף ב'?

ד. בדקו את ההשערה כי ככל שההכנסה עולה כך עולה גם המס (שיפוע β חיובי) ברמת מובהקות של 0.01.

ה. בנו רווח-סמך ברמת סמך של 95% עבור β .

ו. בדקו את ההשערה שתוספת של מיליארד \$ להכנסה תגדיל את המס ב-0.2 מיליארד \$, ברמת מובהקות של 0.05.

• שימו לב כי:

במודל עם משתנה מסביר אחד בלבד קיימת זהות בין מבחן F למובהקות המודל לבין מבחן t למובהקות ה- β :

$$F_{(1, T-2; 1-\alpha)} = t_{\left(T-2; 1-\frac{\alpha}{2}\right)}^2$$

$$F = t_{\beta}^2$$

כלומר: כל החלטה המתקבלת במבחן אחד חייבת להיות זהה להחלטה המתקבלת במבחן השני.

פלט שוניות משותפות:

(3) נתון פלט האמידה של המודל: $Y_t = \alpha + \beta X_t + u_t$, שלצורך אמידתו נאספו 240 תצפיות:

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter	Standard	T for H0:	
		Estimate	Error	Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	5.25	0.25	21	0.0000
X	1	0.96	0.12	8	0.0000

Covariance of Estimates

	INTERCEP	X
INTERCEP	0.0625	-0.003
X	-0.003	0.0144

יש לבדוק את ההשערה: $H_0: \alpha = 5\beta$.

שאלה מסכמת:

(4) חוקר רצה לבדוק את השפעת הותק בעבודה (EXP) על השכר ($SALARY$) לפי המודל: $\ln(SALARY_t) = \alpha + \beta \cdot EXP_t + u_t$. הוא אסף 403 תצפיות, ואמד את הפרמטרים בתוכנת SAS. להלן חלקים מהפלט ויש להשלימו:

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	---	---	5.68015	---	---
Error	---	205.22539	---		
C Total	---	---			

Root MSE	---	R-square	---
Dep Mean	7.14247	Adj R-sq	0.0245
C.V.	10.01602		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	---	---	---	---
EXP	1	-0.008740	---	---	0.0009

Covariance of Estimates

COVB	INTERCEP	EXP
INTERCEP	0.0047463101	---
EXP	-0.000154685	6.882844 E-6

- נתון נוסף: $EXP = 22$.

- קיים קשר חיובי מובהק בין ותק ללוג השכר. נכון / לא נכון
- שיעור התשואה בשכר לשנת ותק הוא?
- תחזית לוג השכר עבור אדם בעל 10 שנות ותק היא?

ביצוע תחזיות:

- 5) במדגם של 30 דירות מושכרות לסטודנטים ברדיוס של עד 2 ק"מ מסביב למכללה נחקר הקשר בין שכר דירה למספר הסטודנטים הגרים בדירה. להלן התוצאות:

Descriptive Statistics			
	Mean	Std. Deviation	N
שכר הדירה	1386.7667	509.46027	30
מספר הסטודנטים	3.0000	1.31306	30

Model Summary ^b				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.602 ^a	.362	.339	414.05503

a. Predictors: (Constant), number of students

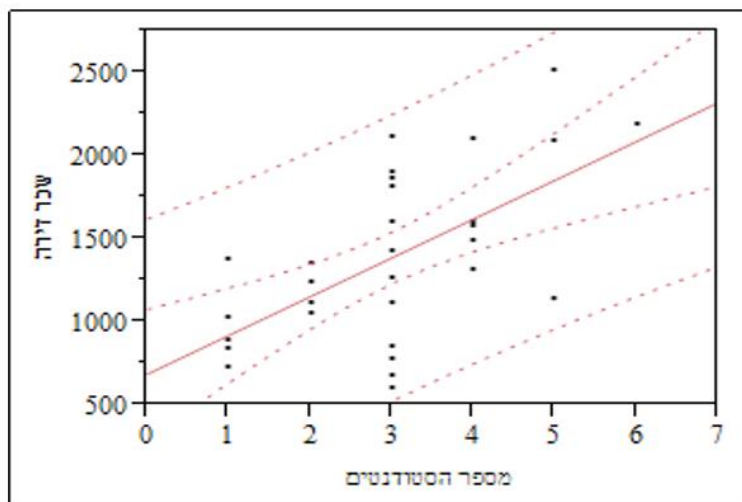
b. Dependent Variable: rent

ANOVA ^b					
Model	Sum of Squares	Df	Mean Square	F	Sig.
1 Regression	2726579.520	1	2726579.520	15.904	.000 ^a
Residual	4800363.847	28	171441.566		
Total	7526943.367	29			

a. Predictors: (Constant), number of students

b. Dependent Variable: rent

Coefficients ^a					
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	Sig.
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	686.207	191.244		.001
	מספר הסטודנטים	233.520	58.556	.602	.000

- חשב אומדן נקודתי לשכר הדירה אותו ישלמו סטודנטים החולקים את הדירה עם שותף אחד בלבד.
- אמוד את שכר הדירה הממוצע שישלמו סטודנטים החולקים את הדירה עם שותף אחד בלבד, ברמת בטחון של 95%.
- אמוד את שכר הדירה שישלם סטודנט יחיד החולק את הדירה עם שותף אחד בלבד, ברמת ביטחון של 95%.

תשובות סופיות:

- (1) יש עדות לכך.
- (2) א. ראה סרטון. ב. יש עדות לכך. ג. $Pt_{\hat{\beta}} = 0.0001$.
- ד. יש עדות לכך. ה. $P(0.1488 \leq \beta \leq 0.1554) = 0.95$.
- ו. יש עדות לכך.
- (3) אין עדות לכך.
- (4) א. לא נכון. ב. -0.87% . ג. 7.24735 .
- (5) א. 1153.247 . ב. $p(957.4 \leq \mu_{Y_{X=2}} \leq 1349.08) = 0.95$. ג. $p(282.94 \leq Y_{X=2} \leq 2023.55) = 0.95$.

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 13 - רגרסיה מרובה תוך שימוש בפלטים של SAS

תוכן העניינים

1. רגרסיה מרובה.....76

גרסיה מרובה:

רקע:

מבחן F - T :

כאשר יש יותר ממשתנה מסביר אחד, מדובר בגרסיה מרובה.
המודל הקלאסי: $Y_t = \alpha + \beta_1 X_{1t} + \beta_2 X_{2t} + \beta_3 X_{3t} + \dots + \beta_k X_{kt} + u_t$.

- קבוע α יש אחד.
- מספר ה- β טות כמספר המשתנים הב"ת במודל.

מבחן F למובהקות המודל:

$$\begin{aligned} H_0 &= \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_k = 0 \\ H_1 &: \text{OTHERWISE} \end{aligned}$$

השערות:

סטטיסטי המבחן F וכלל ההכרעה:

$$F = \frac{\frac{RSS}{k}}{\frac{ESS}{T-k-1}} = \frac{\frac{R^2}{k}}{\frac{1-R^2}{T-k-1}} > F(k, T-k-1; 1-\alpha)$$

מבחן t למובהקות ה- β טות:

מבחן לבדיקת מובהקות β ספציפית:

$$\begin{aligned} H_0 &= \beta_1 = 0 \\ H_1 &: \beta_1 \neq 0 \end{aligned}$$

השערות:

סטטיסטי המבחן t וכלל ההכרעה:

$$|t_{\hat{\beta}_i}| = \left| \frac{\hat{\beta}_i}{S_{\hat{\beta}_i}} \right| > t_{\left(T-k-1; 1-\frac{\alpha}{2}\right)}$$

השוואה בין מודלים – $\bar{R}^2$ וחוק חיטובסקי:

בכדי להחליט האם כדאי לנו להוסיף למודל משתנה ב"ת מסוים:
נשווה את פרופורציית השונות המוסברת המתוקנת $\bar{R}^2$ בין המודל ללא המשתנה
המסביר לבין המודל עם המשתנה המסביר שהוספנו.

- ניתן להשתמש גם באומד המוטטה - R^2 להשוואה בין מודלים אם מתקיימים
שני התנאים הבאים:

1. מספר המשתנים זהה.
2. המשתנה המוסבר זהה.

לפי חוק חיטובסקי – בהוספת משתנה מסביר אחד בלבד למודל ה- $\bar{R}^2$ יעלה אך

ורק אם: $|t_{\hat{\beta}}| > 1$.

כאשר: $|t_{\hat{\beta}}| < 1$ אז $\bar{R}^2$ ירד בהוספת המשתנה והוא גם לא יהיה רלוונטי למודל (מובהק).

כאשר: $|t_{\hat{\beta}}| > 2$ אז $\bar{R}^2$ יעלה והמשתנה שהוסף יהיה גם מובהק.

כאשר: $1 < |t_{\hat{\beta}}| < 2$ אז ה- $\bar{R}^2$ יעלה אך יש לבדוק את רלוונטיות המשתנה שהוסף למודל
על פי מבחן t .

שאלות:

מבחן T ו-F:

(1) נאמד המודל: $Y_t = \alpha + \beta_x X_t + \beta_z Z_t + \beta_w W_t + \beta_s S_t + u_t$ והתקבלו התוצאות הבאות:

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	-----	646169.84	-----	-----	0.0000
Error	-----	-----	-----		
C Total	203	646790.01			

Root MSE	-----	R-square	-----
Dep Mean	178.6645	Adj R-sq	0.999022
C.V.	0.988075		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	5.067731	0.456604	11.09874	0.0000
X	1	-----	0.042711	22.84485	0.0000
Z	1	3.005385	0.008679	346.2721	0.0000
W	1	-5.029101	0.073149	-----	0.0000
S	1	8.974106	0.029075	308.6485	0.0000

א. השלם את הנתונים החסרים בפלט.

ב. האם המודל מובהק? בדקו ברמת מובהקות של 0.05.

ג. האם משתנה W רלוונטי למודל? בדקו ברמת מובהקות של 0.01.

השוואה בין מודלים:

- (2) במודל לניבוי ההכנסה על פי שנות לימוד וותק במקום העבודה, התקבל: $\bar{R}^2 = 0.266$. הוסף המשתנה היקף המשרה. במבחן למובהקות המשתנה הנוסף התקבל: $t_{\beta} = 0.456$. האם ערך $\bar{R}^2$ יעלה/ירד/לא ישתנה בהוספת המשתנה הנוסף למודל?

מבחן Wald ו-T מורכב:

- (3) נאמד המודל: $Y_t = \alpha + \beta_x X_t + \beta_z Z_t + \beta_w W_t + \beta_s S_t + u_t$ והתקבלו התוצאות הבאות:

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	4	646169.84	161542.46	51835.84	0.0000
Error	199	620.1683	3.1164236		
C Total	203	646790.01			

Root MSE	1.7653395	R-square	0.999041
Dep Mean	178.6645	Adj R-sq	0.999022
C.V.	0.988075		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	5.067731	0.456604	11.09874	0.0000
X	1	0.975736	0.042711	22.84485	0.0000
Z	1	3.005385	0.008679	346.2721	0.0000
W	1	-5.029101	0.073149	-68.75141	0.0000
S	1	8.974106	0.029075	308.6485	0.0000

הועלתה ההשערה כי ההשפעה על Y של משתנה S היא פי 3 מזו של משתנה Z, וכן כי החותך הוא 5.

א. מהי השערת האפס?

ב. מהו המודל המוגבל שאותו צריך לאמוד?

להלן אמידת המודל המוגבל:

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	2	646166.01	323083.01		
Error	201	623.9983	3.104469		
C Total	203	646790.01			
Root MSE	1.7619504		R-square	0.999035	
Dep Mean	173.6645		Adj R-sq	0.999026	
C.V.	1.0145714				

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
X	1	0.978491	0.036399	26.88240	0.0000
Z+3S	1	2.999995	0.003669	817.6080	0.0000
W	1	-5.043109	0.071218	-70.81249	0.0000

ג. חשב את הסטטיסטי של W.L.D.

ד. כמה דרגות חופש יש במונה וכמה במכנה?

ה. האם דוחים או מקבלים את השערת האפס?

(4) על מנת לאמוד את פונקציית התצרוכת נאספו נתונים על 42 משקי בית בשנת 2007 ונאמדה המשוואה הבאה: $C_t = \alpha + \beta_1 \cdot W_t + \beta_2 \cdot P_t + u_t$.
להלן תוצאות האמידה של המשוואה הנ"ל:

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	---	-----	-----	-----	-----
Error	---	-----	52968		
C Total	---	-----			

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	-107.226	-----	-----	-----
W	1	0.743	-----		
P	1	0.561	-----		

Covariance of Estimates

COV	INTERCEP	W	P
INTERCEP	-----	-----	-----
W	-----	0.0046	-0.0090
P	-----	-0.0090	0.016

על מנת לבדוק את ההשערה שהנטייה השולית לצרוך מתוך ההכנסה זהה לנטייה השולית לצרוך מתוך ההון, נאמדה גם המשוואה הבאה:
 $C_t = \alpha + \beta_1 \cdot Y_t + u_t$, כאשר: Y_t = סה"כ ההכנסה של משק בית t.
התקבל: $ESS = 0.4566$.
בדקו את ההשערה בשתי דרכים.

תרגיל מסכם:

- 5) חוקר אמד את התצורות של 500 משקי בית כפונקציה של הכנסה שלהן לפי המשוואה: $EXPENSE_t = \alpha + \beta \cdot INCOME_t + u_t$.
- $EXPENSE_t$ - התצורות של משק הבית ה-t-י באלפי שקלים.
- $INCOME_t$ - ההכנסה של משק הבית ה-t-י באלפי שקלים.
- ההפרעות האקראיות מקיימות את כל ההנחות הקלאסיות התקבל הפלט הבא:

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	1	2013.105	2013.105	6495.745	0.0000
Error	498	154.3358	0.3099112		
C Total	499	2167.441			

Root MSE	0.556697	R-square	0.928794
Dep Mean	3.990208	Adj R-sq	0.928651
C.V.	13.95157		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	0.041995	0.054951	0.764236	0.4451
INCOME	1	0.713503	0.008853	80.59618	0.0000

- מהו Pvalue לבדיקת מובהקות המודל ע"י מבחן F?
- מהו אחוז השונות בתצורות המוסבר ע"י ההכנסה?
- מהו אומדן לתצורות ההתחלתית של משק בית?
- האם אומדן זה מובהק?
- על עוזר מחקר הטיל החוקר לבדוק את ההשערה כי על כל 1000 ₪ נוספים בהכנסה צורך הפרט 700 ₪, כנגד ההשערה כי הוא צורך יותר מ-700 ₪. נסח את השערת האפס ואת ההשערה האלטרנטיבית.
- מהו הסטטיסטי t לבדיקת ההשערה?
- מהו הסטטיסטי WALD לבדיקת ההשערה?
- התברר כי הייתה טעות בנתונים, וכי יש להוסיף 1000 ₪ לתצורות של כל משק בית:
- ההוספה תגדיל את האומד ל- α : נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת.

- ii. בעקבות ההוספה האומד ל- α יהיה מובהק: נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת.
- iii. ההוספה תשנה את האומד ל- β : נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת.
- iv. ההוספה תשנה את R^2 : נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת.

החוקר טען כי יש להוסיף לפונקציית התצרוכת גם את השפעת העושר. העושר של משק בית מורכב מתוכניות החסכון שלו (SAVINGS) ומניירות הערך שיש לו (NE). שתי סדרות הנתונים הן באלפי שקלים. החוקר אמד את המשוואה:

$$EXPENSE_t = \alpha + \beta_1 \cdot INCOME_t + \beta_2 \cdot SAVINGS_t + \beta_3 \cdot NE_t + u_t$$

וקיבל כי סכום ריבועי הסטיות של הטעויות הוא 121.

ט. מהי השערת האפס לבדיקת הטענה של החוקר (שהמודל החדש נכון ולא המקורי)?

י. מהו הסטטיסטי WALD לבדיקת ההשערה?

החוקר רצה לבדוק את ההשערה כי הנש"צ מתוך ההכנסה שווה ל-0.6 וכי השפעת ניירות הערך על התצרוכת היא פי 2 מהשפעת תוכניות החסכון.

יא. מהי השערת האפס לבדיקה זו?

יב. המודל המוגבל לבדיקת ההשערה יהיה מהצורה: $Z_t = \gamma_0 + \gamma_1 W_t + v_t$.

בטא את Z_t ו- W_t באמצעות המשתנים המקוריים.

תשובות סופיות:

(1) א.

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	4	646169.84	161542.46	51835.84	0.0000
Error	199	620.1683	3.1164236		
C Total	203	646790.01			

Root MSE	1.7653395	R-square	0.999041
Dep Mean	178.6645	Adj R-sq	0.999022
C.V.	0.988075		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	5.067731	0.456604	11.09874	0.0000
X	1	0.975736	0.042711	22.84485	0.0000
Z	1	3.005385	0.008679	346.2721	0.0000
W	1	-5.029101	0.073149	-68.75141	0.0000
S	1	8.974106	0.029075	308.6485	0.0000

ב. יש עדות לכך. ג. יש עדות לכך.

(2) ירד.

(3) א. $H_0: \alpha = 5, \beta_s = 3\beta_z$ ב. $Y_t - 5 = \beta_x X_t + \beta_z (Z_t + 3S_t) + \beta_w W_t + u_t$ ג. $WALD_{stat} = 0.6145$ ד. מונה: 2, מכנה: 199.

ה. מקבלים.

(4) בדיקה ע"י מבחן WALD ו-t: אין עדות לכך.

(5) א. $PF = 0.000$ ב. 92% ג. $\hat{\alpha} = 0.04195$ ד. לא.ה. $H_0: \beta = 0.70, H_1: \beta > 0.70$ ו. $t_{\hat{\beta}} = 1.583$ ז. $WALD_{stat} = 2.505$

ח. i. נכון. ii. נכון. iii. לא נכון. iv. לא נכון.

ט. $H_0: \beta_2 = \beta_3 = 0, H_1: OTHERWISE$ י. $WALD_{stat} = 68.32$ יא. $H_0: \beta_3 = 2 \cdot \beta_2, \beta_1 = 0.6$ יב. $W_t = SAVINGS_t + 2 \cdot NE_t, Z_t = EXPENCE_t - 0.6 \cdot INCOME_t$

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 14 - מבחן LM

תוכן העניינים

1. כללי 85

מבחן LM:

רקע:

במבחן כופלי לגרנג' (LM) אנו בודקים האם משתנה או משתנים מסבירים מסוימים רלוונטיים למודל.

לדוגמא:

נניח שיש לנו מודל הכולל 4 משתנים מסבירים (UNRESTRICTED):

$$Y_t = \alpha + \beta_1 x_{1t} + \beta_2 x_{2t} + \beta_3 x_{3t} + \beta_4 x_{4t}$$

לגבי השניים הראשונים אנו בטוחים כי הם רלוונטיים וחייבים להופיע במודל. לגבי השניים האחרונים אנחנו לא בטוחים.

$$H_0 : \beta_3 = \beta_4 = 0$$

השערות: $H_1 : \text{OTHERWISE}$

המודל המוגבל (RESTRICTED): $Y_t = \alpha + \beta_1 x_{1t} + \beta_2 x_{2t}$

במבחן LM אומדים את המודל המוגבל ומקבלים עבור כל תצפית את הסטייה מקו

$$\text{הרגרסיה: } Y_t - \hat{Y}_t = \hat{u}_t$$

כעת אומדים את רגרסיית העזר שבה מנסים לנבא את הסטייה מקו הרגרסיה עבור

$$\text{כל תצפית: } \hat{u}_t = \delta_0 + \delta_1 x_{1t} + \delta_2 x_{2t} + \delta_3 x_{3t} + \delta_4 x_{4t} + \omega_t$$

חישוב הסטטיסטי: $(R^2 \text{ של רגרסיית העזר} * \text{מספר התצפיות}) = R^2 \cdot T = LM_{stat}$

כלל הכרעה: אם: $LM_{stat} > \chi_m^2$ נדחה את H_0 (מס' ההגבלות ב- H_0).

• שימו לב כי:

עבור המשתנים הנוספים למודל – כל המדדים (הבטות, ערכי t ו- P value) ברגרסיית העזר שווים לאלו של הרגרסיה הלא מוגבלת.
עבור המשתנים הקיימים במודל – המדדים אינם שווים בין שתי הרגרסיות.

שאלות:

(1) נניח מודל הכולל 4 משתנים מסבירים (UNRESTRICTED):

$$Y_t = \alpha + \beta_1 x_{1t} + \beta_2 x_{2t} + \beta_3 x_{3t} + \beta_4 x_{4t}$$

UNRESTRICTED

Dependent variable: Y

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	-----	646169.84	-----	-----	0.0000
Error	-----	620.17			
C Total	203	646790.01			

Root MSE	-----	R-square	-----
Dep Mean	----	Adj R-sq	-----
C.V.	-----		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	5.067731	0.456604	11.09874	0.0000
X1	1	0.975726	0.042711	22.84485	0.0000
X2	1	3.005385	0.008679	346.2721	0.0000
X3	1	-5.029101	0.073149	-68.75146	0.0000
X4	1	8.974106	0.029075	308.6485	0.0000

RESTRICTED

Dependent variable: Y

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	-----	646001.81			
Error	-----	788.2			
C Total	203	646790.01			

Root MSE	-----	R-square	-----
Dep Mean	-----	Adj R-sq	-----
C.V.	-----		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	7.067731	0.656604	10.76406	0.0000
X1	1	26.36455	0.756627	34.84485	0.0000
X2	1	29.58626	0.076993	384.2721	0.0000

רגרסיית עזר

Dependent variable :RES

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	-----	646169.84	-----	-----	0.0000
Error	-----	620.17			
C Total	203	646790.01			

Root MSE	-----	R-square	0.213
Dep Mean	-----	Adj R-sq	-----
C.V.	-----		

Parameter Estimates					
Variable	DF	Parameter	Standard	T for H0:	
		Estimate	Error	Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	5.9608892	0.776604	7.675584	0.0000
X1	1	1.2077723	0.978845	1.233875	0.8455
X2	1	0.4840697	0.886754	0.545889	0.9976
X3	1	-5.029101	0.073149	-68.75146	0.0000
X4	1	8.974106	0.029075	308.6485	0.0000

א. בדוק את הטענה כי לפחות אחד מן המשתנים הנוספים רלוונטי למודל בשתי דרכים.

ב. איזה מן המשתנים הנוספים רלוונטי למודל?

ג. הסבירו את הקשרים בין שלוש המשוואות: U , R ועזר ואת הקשר בין מבחן WALD ומבחן LM.

$$\hat{Y}_t = \hat{\beta}_0 + \hat{\beta}_1 x_{1t} + \hat{\beta}_2 x_{2t} + \hat{\beta}_3 x_{3t} + \hat{\beta}_4 x_{4t} + \hat{v}_t : U$$

$$\hat{Y}_t = \hat{\alpha}_0 + \hat{\alpha}_1 x_{1t} + \hat{\alpha}_2 x_{2t} + \hat{u}_t : R$$

$$\hat{u}_t = \hat{\delta}_0 + \hat{\delta}_1 x_{1t} + \hat{\delta}_2 x_{2t} + \hat{\delta}_3 x_{3t} + \hat{\delta}_4 x_{4t} + \hat{\omega}_t : \text{עזר}$$

ד. שחזרו בעזרת שתי המשוואות הראשונות (R -ו- U) את LM_{stat} .

ה. שחזרו בעזרת המשוואה האחרונה (רגרסיית העזר) את $WALD_{stat}$.

תשובות סופיות:

1) א. מבחן LM ומבחן WALD, יש עדות לכך.

ב. $pt_{\hat{\beta}_3} = pt_{\hat{\beta}_4} = 0.00$

ג. i. $U=R+\text{עזר}$

ii. $ESS_U = ESS_y$

iii. $ESS_R = TSS_y$

iv. $R^2 = 1 - \frac{ESS}{TSS} = 1 - \frac{ESS_U}{ESS_R} = \frac{ESS_R - ESS_U}{ESS_R}$

ד. $LM_{stat} = 43.489$

ה. $WALD_{stat} = 26.962$

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 15 - בעיות ספציפיקציה

תוכן העניינים

1. תיאוריה 89

בעיות ספציפיקציה:

רקע:

טעויות ספציפיקציה הן טעויות בניסוח משוואת הרגרסיה.

1. הוספת משתנה לא רלוונטי:

$$\text{למשל, המודל האמיתי: } Y_t = \alpha + \beta_1 x_{1t} + \beta_2 x_{2t} + \varepsilon$$

$$\text{המודל הנאמד (הטעות): } Y_t = \alpha + \beta_1 x_{1t} + \beta_2 x_{2t} + \beta_3 x_{3t} + \varepsilon$$

אם נקבל את H_0 במבחן t למובהקות β_3 נסיק כי המשתנה איננו רלוונטי ונאמדם את המודל מחדש הפעם ללא המשתנה השלישי. אולם, גם אם לא נוכל לאמוד מחדש, הימצאותו של משתנה שאיננו רלוונטי במודל הרגרסיה איננה פוגמת ברלוונטיות של המשתנים האחרים במודל ולא בתכונות החיוניות למבחני המובהקות שלהם.

2. השמטת משתנה רלוונטי:

$$\text{למשל, המודל האמיתי: } Y_t = \alpha + \beta_1 x_{1t} + \beta_2 x_{2t} + \varepsilon$$

$$\text{המודל הנאמד (הטעות): } Y_t = \alpha + \beta_1 x_{1t} + \varepsilon$$

בהיעדר x_2 , בדיקות ההשערות לפרמטרים של המודל הטעותי אינן תקפות:

אומד לשונות הפרמטרים	אומד ל- α	אומד ל- β_1	
מוטה (כלפי מעלה)	מוטה אלא אם: $\bar{x}_2 = 0$	חסר הטיה	$S_{12} = 0$
	מוטה	מוטה <u>כיוון ההטיה:</u> חיובי: S_{12} ו- β_2 שווי סימן שלילי: S_{12} ו- β_2 מנוגדי סימן	$S_{12} \neq 0$

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 16 - תיאוריה מולטיקוליניאריות

תוכן העניינים

1. כללי 90

מולטיקוליניאריות:

רקע:

מולטיקוליניאריות היא תופעה סטטיסטית בעייתית המתייחסת למתאם בין המשתנים המסבירים במודל.

נבחין בין מולטיקוליניאריות מלאה לחלקית.

מולטיקוליניאריות מלאה:

מתאם מלא בין המשתנים המסבירים במודל.

הדבר קורה כאשר משתנה מסביר אחד הוא קומבינציה ליניארית מלאה של

המשתנה המסביר השני: $x_1 = a + bx_2$ (x_1 הוא קומבינציה ליניארית מלאה של x_2)

מכאן ש: $r_{12} = 1$.

- שימו לב כי מדובר בטרנספורמציה ליניארית ולא בטרנספורמציה אחרת

(למשל: $x_1 = x_2^2$), אז בהכרח: $r_{12} \neq 1$.

במצב של מולטיקוליניאריות מלאה אין כל השפעה של המשתנה האחד מעבר לשני. מדוע זה בעייתי?

כיוון שלא ניתן לאמוד את המודל שכן אר"פ אינם מוגדרים.

פתרון: הורדת אחד המשתנים ואמידת המשוואה מחדש בלעדיו.

מולטיקוליניאריות חלקית:

כאשר יש מתאם גבוה מאוד בין משתנים מסבירים במודל (אך לא מושלם) עלולה להיווצר בעיה של מולטיקוליניאריות חלקית.

מכיוון שיש מתאם גבוה בין המשתנים הב"ת לא נוכל לבדוד באופן מלא את ההשפעה המדויקת של כל אחד מהם על ציוני המשתנה התלוי.

כל אחד מהמשתנים הב"ת "יגזול" מן ההשפעה הייחודית שיש למשתנה הב"ת השני על המשתנה התלוי, כך שבסופו של דבר, למרות שהמודל עם שני המשתנים הב"ת יהיה מובהק, התרומה הייחודית של כל משתנה ב"ת לניבוי התלוי לא תהיה מובהקת.

זיהוי מולטיקוליניאריות חלקית :

1. כאשר קיימת סתירה בין התוצאה במבחן F למובהקות המודל (המודל מובהק) לבין מבחני t למובהקות השיפועים (אף אחד מן השיפועים אינו מובהק).

הסתירה נוצרת כתוצאה מהגדלת השונות של כל אחד מהשיפועים בשל המתאם הגבוה בין ה"ב", באופן שלא מאפשר לדחות את השערת האפס

$$\text{למובהקות השיפועים: } t = \frac{\hat{\beta}_1}{S_{\hat{\beta}_1}}, \quad S_{\hat{\beta}_1}^2 = \frac{MSE}{SSX_1(1-r_{12})}$$

2. רגישות לספציפיקציה – הורדת משתנה ב"ת שאיננו מובהק תהפוך משתנים ב"ת אחרים במודל למובהקים. אם אין בעיה של מולטיקוליניאריות, הורדת משתנים ב"ת שאינם רלוונטיים מהמודל, לא אמורה להשפיע על מובהקותם של המשתנים ה"ב"ת האחרים.

3. סימנים הפוכים – כאשר השיפועים של המשתנים ה"ב"ת מקבלים סימנים הפוכים מכיוון ההשפעה שלהם על המשתנה התלוי. אם למשל, x_1 משפיע חיובית על Y ואילו x_2 משפיע שלילית על Y אבל הם יופיעו במשוואת הרגרסיה עם סימנים הפוכים ($\hat{\beta}_1$ שלילית ואילו $\hat{\beta}_2$ חיובית), יש לחשוד שקיימת בעיה.

השלכות של מולטיקוליניאריות חלקית :

מולטיקוליניאריות חלקית איננה פוגעת בתכונות של אר"פ (הם נותרים ליניאריים, חסרי הטיה, יעילים ועקיבים) ולא באומד השונות של האומדים (שנותר חסר הטיה) כך שבדיקת השערות תוך שימוש באומדים הללו תהיה תקפה (זאת בניגוד למולטיקוליניאריות מלאה).
במובן הזה, בעיה של מולטיקוליניאריות חלקית דומה לבעיה של הוספת משתנה ב"ת שאיננו רלוונטי.

פתרונות למולטיקוליניאריות חלקית :

1. ברוב המקרים נשקול להוריד את אחד המשתנים.
יחד עם זאת, כאשר המובהקות של המשתנים היא גבולית: $1 < t_{\hat{\beta}} < 2$, יתכן ונותר את שניהם בתוך המודל כיוון שבסך הכל יש עליה ב- $AdjR^2$ (לפי חוק חיטובסקי).

2. ניתן לעיתים לאחד את שני המשתנים למשתנה אחד.

שלבי בדירת ההשערות :

1. מבצעים מבחן F לבדיקת מובהקות המודל.
2. במידה והמודל מובהק, מבצעים מבחן t למובהקות כל אחד מהשיפועים.
3. ביצוע מבחן WALD לבדיקת כל השיפועים שלא יצאו מובהקים :
 - א. אם מקבלים את H_0 : אין סתירה בין מבחן WALD למבחני t - אין בעיה של מולטיקוליניאריות חלקית, נוריד את קבוצת המשתנים הלא רלוונטיים מהמודל.
 - ב. אם דוחים את H_0 : יש סתירה בין מבחן WALD למבחני t - קיימת בעיה של מולטיקוליניאריות חלקית, יש להוריד מן המודל כל פעם משתנה אחד ולבצע מבחן WALD בלעדיו, עד שמזהים את המשתנה / משתנים שיש להוריד מהמודל.

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 17 - סיכום ותרגול של בעיות ספציפיקציה ומולטיקוליניאריות

תוכן העניינים

1. כללי 93

סיכום ותרגול של בעיות ספציפיקציה ומולטיקוליניאריות:

רקע:

הבעיה	הגדרה	זיהוי	השלכות	פתרון												
הוספת משתנה לא רלוונטי	המודל האמיתי : $Y_t = \alpha + \beta_1 x_{1t} + \varepsilon$ המודל הנאמד (הטעות): $Y_t = \alpha + \beta_1 x_{1t} + \beta_2 x_{2t} + \varepsilon$	קבלת H_0 במבחן t למובהקות β_2	ניתן לבצע בדיקת השערות אר"פ $(\hat{\alpha}, \hat{\beta}_1, \hat{\beta}_2)$ חסרי הטיה אומדי השונות $(S_{\hat{\alpha}}^2, S_{\hat{\beta}_1}^2, S_{\hat{\beta}_2}^2)$ חסרי הטיה	הורדת* המשתנה												
השמטת משתנה רלוונטי	המודל האמיתי : $Y_t = \alpha + \beta_1 x_{1t} + \beta_2 x_{2t} + \varepsilon$ המודל הנאמד (הטעות): $Y_t = \alpha + \beta_1 x_{1t} + \varepsilon$	דחיית H_0 במבחן t למובהקות β_2	<table><tr><th>בהיעדר : x_2</th><th>אומד ל- β_1</th><th>אומד ל- α</th><th>אומד לשונות הפרמטרים</th></tr><tr><td>$S_{12} = 0$</td><td>חסר הטיה</td><td>מוטה אלא אם : $\bar{x}_2 = 0$</td><td>מוטה חיובית</td></tr><tr><td>$S_{12} \neq 0$</td><td>מוטה חיובית : S_{12} ו- β_2 שווי סימן מוטה שלילית : S_{12} ו- β_2 מנוגדי סימן</td><td>מוטה</td><td>מוטה חיובית</td></tr></table> לא ניתן לבצע בדיקת השערות	בהיעדר : x_2	אומד ל- β_1	אומד ל- α	אומד לשונות הפרמטרים	$S_{12} = 0$	חסר הטיה	מוטה אלא אם : $\bar{x}_2 = 0$	מוטה חיובית	$S_{12} \neq 0$	מוטה חיובית : S_{12} ו- β_2 שווי סימן מוטה שלילית : S_{12} ו- β_2 מנוגדי סימן	מוטה	מוטה חיובית	הוספת המשתנה
בהיעדר : x_2	אומד ל- β_1	אומד ל- α	אומד לשונות הפרמטרים													
$S_{12} = 0$	חסר הטיה	מוטה אלא אם : $\bar{x}_2 = 0$	מוטה חיובית													
$S_{12} \neq 0$	מוטה חיובית : S_{12} ו- β_2 שווי סימן מוטה שלילית : S_{12} ו- β_2 מנוגדי סימן	מוטה	מוטה חיובית													
מולטיקוליניאריות מלאה	מתאם מלא בין המשתנים המסבירים במודל $Y_t = \alpha + \beta_1 x_{1t} + \beta_2 x_{2t} + \varepsilon$ כאשר : $r_{12} = \pm 1$	אם : $x_1 = a + bx_2$ אז : $r_{12} = 1$	לא ניתן לבצע בדיקת השערות אר"פ $(\hat{\alpha}, \hat{\beta}_1, \hat{\beta}_2)$ בלתי מוגדרים.	הורדת אחד המשתנים												
מולטיקוליניאריות חלקית	מתאם חזק בין המשתנים המסבירים במודל $Y_t = \alpha + \beta_1 x_{1t} + \beta_2 x_{2t} + \varepsilon$ כאשר : $0.7 < r_{12} < 1$	א. סתירה בין מבחן F ל- t ב. רגישות לספציפיקציה ג. סימנים הפוכים	ניתן לבצע בדיקת השערות אין פגיעה בתכונות אר"פ ושונותם	הורדת** אחד המשתנים או איחודם												

- * במידה והמובהקות גבולית ($1 < t_{\hat{\beta}} < 2$) נשקול להשאיר משתנה לא רלוונטי כי מעלה את $AdjR^2$ (חוק חיטובסקי).
- ** במידה ומובהקותם גבולית ($1 < t_{\hat{\beta}} < 2$) נשקול להשאיר את שניהם בשל העלייה ב- $AdjR^2$ (חוק חיטובסקי).

שאלות:

(1) להלן מודל של שכר W_t , כפונקציה של שנות לימוד S_t :

$$1. W_t = \alpha + \beta \cdot S_t + u_t$$

להלן מודל של שכר W_t , כפונקציה של שנות לימוד S_t ושל גיל A_t :

$$2. W_t = \alpha + \beta_1 \cdot S_t + \beta_2 \cdot A_t + v_t$$

כל האומדים חיוביים ומובהקים וקיים קשר שלילי בין גיל להשכלה.

א. $\hat{\beta}_1$ במשוואה (1) הוא:

i. אומד חסר הטיה.

ii. אומד מוטה שלילי.

iii. אומד מוטה חיובי.

iv. אומד מוטה, אך לא ניתן לדעת את כיוון ההטיה.

ב. ניתן להשתמש במבחן t לבדיקת מובהקות

השיפוע במשוואה (1). נכון/לא נכון/לא ניתן לדעת

ג. בנוסף למשתנים במשוואה השנייה, החליט החוקר להוסיף גם את

משתנה הוותק, EXP_t . מכיוון שלא היו בידו נתונים על הוותק, החליט

החוקר להעריכו עבור כל עובד על ידי הגיל של העובד פחות 24 שנים

(מתוך ההנחה שהחיים המקצועיים מתחילים בגיל זה לערך).

להלן משוואה מס' 3:

$$3. W_t = \alpha + \beta_1 \cdot S_t + \beta_2 \cdot A_t + \beta_3 \cdot EXP_t + w_t$$

חוזה דעתך על המשוואה השלישית.

(2) נתונות ארבע משוואות הרגרסיה הבאות (כאשר הסטיות במודל האמיתי

מקיימות את הנחות הרגרסיה הקלאסיות):

$$1. X_{2t} = \lambda + \delta \cdot X_{1t} + V_t \quad \text{כאשר התקבל: } \sum \hat{V}_t^2 = \sum (X_{2t} - \bar{X}_{2t})^2$$

$$2. Y_t = \alpha + \beta_1 \cdot X_{1t} + \beta_2 \cdot X_{2t} + U_t \quad (10.3) \quad (19.8)$$

$$3. Y_t = \alpha + \beta_1 \cdot X_{1t} + \beta_2 \cdot X_{2t} + \beta_3 \cdot X_{3t} + W_t \quad (9.9) \quad (17.3) \quad (0.37)$$

$$4. Y_t = \alpha + \beta_1 \cdot X_{1t} + \sum_t \quad (6.3)$$

(המספרים בסוגריים הם ערכי t של אומדני המקדמים).

לגבי הטענות הבאות, קבעו לגבי כל טענה אם היא נכונה או לא, והסבירו:

א. האומד של β_1 במשוואה (2) הינו חסר הטיה, אך אומד השונות של β_1 מוטה.

ב. האומד של β_1 במשוואה (3) הינו חסר הטיה, אך אומד השונות של β_1 מוטה.

- ג. האומד של β_1 במשוואה (4) הינו חסר הטיה, אך אומד השונות של β_1 מוטה.
- ד. האומדן $\hat{\beta}_1$ במשוואה (4) זהה ל- $\hat{\beta}_1$ במשוואה (2).
- ה. השונות התיאורטית של האומדן $\hat{\beta}_1$ במשוואה (4) זהה לשונות התיאורטית של $\hat{\beta}_1$ במשוואה (2), אך אומדני השונות שונים.
- ו. האומד ל- α במשוואה (4) הינו חסר הטיה.
- ז. האומד ל- α במשוואה (3) הינו חסר הטיה.
- ח. R^2 של משוואה (2) גדול מ- R^2 של משוואה (3).
- ט. $\bar{R}^2$ של משוואה (2) גדול מ- $\bar{R}^2$ של משוואה (3).

$$(3) \quad Y_t = \alpha + \beta_1 \cdot X_{1t} + \beta_2 \cdot X_{2t} + U_t$$

חו דעתכם על הטענות הבאות (כל סעיף עומד בפני עצמו):

$$R^2 = 0.92 \quad Y_t = \alpha + \beta_1 \cdot X_{1t} + \beta_2 \cdot X_{2t} + U_t \quad (0.3) \quad (0.5)$$

- הערכים בסוגריים הם ערכי t .
למובהקות הבטות יש טעות במודל
- א. בהנחה כי מתקיים: $Y_t = \alpha + \beta_1 \cdot X_{1t} + \beta_2 \cdot X_{2t} + U_t$ נכון/לא נכון/לא ניתן לדעת
- ב. בהנחה כי מתקיים: $X_{1t} - 2X_{2t} = 1$ לא ניתן לאמוד את המודל בשיטת הריבועים הפחותים: נכון/לא נכון/לא ניתן לדעת
- ג. בהנחה כי מתקיים: $X_{1t} = X_{2t}^2$ לא ניתן לאמוד את המודל בשיטת הריבועים הפחותים: נכון/לא נכון/לא ניתן לדעת
- ד. הוכיחו תשובותיכם לסעיפים א' ו-ב'.
- ה. בהנחה כי מתקיים: $r_{12} = 0.98$
- i. לא ניתן לאמוד את המודל בשיטת הריבועים הפחותים: נכון/לא נכון/לא ניתן לדעת.
 - ii. איזו בעיה עלולה להיווצר במודל ומהן השלכותיה.
 - iii. בהנחה שהמודל יצא מובהק אולם הבטות אינן מובהקות וערכי t למובהקות הבטות הן כדלקמן: $t_{\hat{\beta}_1} = 1.31$, $t_{\hat{\beta}_2} = 1.45$, מה יהיה הפתרון הטוב ביותר, לדעתכם, לבעיה במודל (אליה התייחסתם בסעיף ii)?
1. להוריד את x_1 .
 2. להוריד את x_2 .
 3. להוריד את שני המשתנים.
 4. להותיר את שני המשתנים.

תשובות סופיות:

- (1) א. ii. ב. לא נכון. ג. קיימת בעיית מולטיקוליניאריות מלאה.
 (2) א. לא נכון. ב. לא נכון. ג. נכון. ד. נכון. ה. נכון.
 ו. לא נכון. ז. נכון. ח. לא נכון. ט. נכון.
 (3) א. לא נכון. ב. נכון. ג. לא נכון. ד. הוכחה. ה. i. לא נכון.
 ii. מולטיקוליניאריות חלקית. iii. 4.

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 18 - משתנה דמי

תוכן העניינים

1. כללי 98

משתנה דמי:

רקע:

הכנסת משתנים ב"ת איכותיים למודל הרגרסיה.

למשל, נתונה משוואת הרגרסיה: $W_t = \alpha + \beta \cdot S_t$.

W_t = השכר (התלוי).

S_t = שנות לימוד (הב"ת) שניהם כמותיים.

נניח שאנו סבורים שגם משתנה המגדר (משתנה איכותי) משפיע על השכר.

כדי להכניסו למשוואת הרגרסיה יש להגדיר משתני דמי (dummy variable):

נגדיר משתנה D שיקבל את הערך 0 אם מדובר ב"אישה" ואת הערך 1 אם מדובר ב"גבר". ניתן להכניס את משתנה הדמי למודל בשלושה אופנים שונים:

1. משתנה דמי לחותך – המגדר משפיע על השכר ההתחלתי בלבד.
2. משתנה דמי לשיפוע – המגדר משפיע על התוספת לשכר בגין שנות הלימוד.
3. משתנה דמי לכל הפונקציה – המגדר משפיע גם על החותך וגם על השיפוע.

משתנה דמי לחותך:

המין משפיע על השכר ההתחלתי בלבד.

המודל: $W_t = \alpha_0 + \alpha_1 D + \beta \cdot S_t + u_t$ החותך מייצג כאן את השכר ההתחלתי.

שכר ההתחלתי של אישה: α_0 .

שכר התחלתי של גבר: $\alpha_0 + \alpha_1$.

הבדל בשכר בין נשים וגברים: α_1 (הפרש בין החותכים).

בדיקת השערות על משתנה הדמי: מבחן t למובהקות הפרש החותכים: $H_0: \alpha_1 = 0$.

- השיפוע מייצג את התוספת בשכר כפונקציה של מס' שנות הלימוד והוא זהה עבור נשים וגברים.

פונקציית רגרסיה המכילה משתנים איכותיים בלבד:

המגדר הוא המשתנה היחיד במשוואה: $W_t = \alpha_0 + \alpha_1 D + u_t$.

החותך מייצג כאן את השכר הממוצע עבור כל קטגוריה:

שכר הממוצע של אישה: α_0 .

שכר הממוצע של גבר: $\alpha_0 + \alpha_1$.

הבדל בשכר הממוצע בין נשים וגברים: α_1 (הפרש בין החותכים).

בדיקת השערות על משתנה הדמי: מבחן t : $H_0: \alpha_1 = 0$ (מבחן זהה למבחן t להבדל בין ממוצעים).

משתנה דמי לשיפוע:

- המגדר משפיע על התוספת לשכר בגין שנות הלימוד: $W_t = \alpha + \beta_0 S_t + \beta_1 DS_t + u_t$.
 השיפוע מייצג כאן את התוספת לשכר בגין שנות לימוד.
 אצל אישה: התוספת לשכר בגין שנות לימוד: β_0 .
 אצל גבר: התוספת לשכר בגין שנות לימוד: $\beta_0 + \beta_1$.
 הבדל בין גברים לנשים בתוספת לשכר בגין שנות הלימוד: β_1 (הפרש השיפועים).
 בדיקת השערות על משתנה הדמי: מבחן t למובהקות הפרש השיפועים: $H_0: \beta_1 = 0$.
 • החותך, המייצג את השכר ההתחלתי, יהיה זהה עבור גברים ונשים.

משתנה דמי לכל הפונקציה:

- המין משפיע גם על החותך וגם על השיפוע – גם על השכר ההתחלתי וגם על התוספת לשכר ההתחלתי בגין שנות הלימוד.
 המודל: $W_t = \alpha_0 + \alpha_1 D + \beta_0 S_t + \beta_1 DS_t + u_t$.
 השכר ההתחלתי של אישה: α_0 .
 השכר ההתחלתי של גבר: $\alpha_0 + \alpha_1$.
 הבדל בשכר ההתחלתי בין המינים: α_1 (הבדל בחותכים).
 אצל אישה: התוספת לשכר בגין שנות הלימוד: β_0 .
 אצל גבר: התוספת לשכר בגין שנות הלימוד: $\beta_0 + \beta_1$.
 הבדל בין המינים בתוספת לשכר בגין שנות הלימוד: β_1 (הבדל בשיפועים).

2 דרכים לבדיקה האם יש השפעה למשתנה האיכותי:

1. בדיקת השערות למשתני הדמי:
 באמצעות מבחן WALT יש לבדוק: $H_0: \alpha_1 = \beta_1 = 0$.
 לפחות אחד הפרמטרים שונה מ-0: H_1 .
 אם דוחים את השערת האפס, יש לבצע מבחני t עבור כל אחד מהפרמטרים
 בנפרד: $H_0: \alpha_1 = 0$ ו- $H_0: \beta_1 = 0$.
2. מבחן CHOW:
 דרך נוספת לבדיקת ההבדל בין הקטגוריות בלא יצירת משתני דמי:
 חלוקת המדגם לפי הקטגוריות של המשתנה האיכותי.
 מדגם של גברים (T_m) ושל נשים (T_f).
 עבור כל קבוצה לאמוד משוואות רגרסיה לניבוי שכר על ידי שנות לימוד:
 נשים: $W_t = \alpha_f + \beta_f X_t + u_t$.
 גברים: $W_t = \alpha_m + \beta_m X_t + u_t$.
 השערות: $H_0: \alpha_f = \alpha_m; \beta_f = \beta_m$.

לבדיקת ההשערה נשתמש במבחן CHOW (הזהה למבחן WALT) :
המודל המוגבל (R) לא לוקח בחשבון את השפעת המגדר ולכן יכול להיות
המדגם המאוחד : $W_t = \alpha + \beta X_t + u_t$

המודל הלא מוגבל (U) כולל את שני חלקי המדגם :
 $ESS_U = ESS_f + ESS_m$
 $DF_U = DF_f + DF_m$

$$CHOW_{stat} = \frac{\frac{ESS_R - (ESS_f + ESS_m)}{DF_R - (DF_f + DF_m)}}{\frac{ESS_f + ESS_m}{DF_f + DF_m}} = WALT_{stat}$$

למרות התוצאות הזהות בשתי הדרכים, שיטת משתני הדמי עדיפה :

1. אם דחינו את H_0 במבחן CHOW נתקשה לברר את מקור ההבדל שנמצא.
2. בהרצת שתי רגרסיות נפרדות אנו בודקים הבדל בכל הפונקציה ואילו שיטת משתני הדמי מאפשרת לבדוק הבדל רק בחותך או רק בשיפוע.

סיכום ביניים :

משתנה דמי לכל הפונקציה	משתנה דמי לשיפוע	משתנה דמי לחותך	
$Y_t = \alpha_0 + \alpha_1 D + \beta_0 X_t + \beta_1 DX_t + u_t$	$Y_t = \alpha + \beta_0 X_t + \beta_1 DX_t + u_t$	$Y_t = \alpha_0 + \alpha_1 D + \beta \cdot X_t + u_t$	המודל
קיים הבדל בין הקטגוריות במשוואת הרגרסיה כולה (בחיתוך ושיפוע).	קיים הבדל בין הקטגוריות בתוספת ל-Y בגין X (בשיפוע).	קיים הבדל בין הקטגוריות ב-Y ההתחלתי (בחיתוך).	ההשערה במילים
מבחן WALT להפרש בין הפונקציות (החותכים והשיפועים) : $H_0 : \alpha_1 = \beta_1 = 0$ **ניתן לבדוק את ההשערה בדבר הבדל בין הפונקציות גם במבחן CHOW. אם דוחים את H_0 יש לברר את מקור ההבדל באמצעות מבחני t (אפשרי רק ב-WALT) : $H_0 : \alpha_1 = 0$ $H_0 : \beta_1 = 0$	מבחן t להפרש השיפועים : $H_0 : \beta_1 = 0$	מבחן t להפרש החותכים : $H_0 : \alpha_1 = 0$	בדיקת ההשערה

משתני דמי אם המשתנה האיכותי יכול לקבל יותר משני ערכים:

כאשר המשתנה האיכותי כולל יותר משני ערכים/קטגוריות נגדיר מס' משתני דמי כמספר הקטגוריות פחות אחד.

למשל, את המשתנה האיכותי של עונות השנה הכולל 4 ערכים: אביב, קיץ, סתיו, חורף נייצג באמצעות 3 משתני דמי:

D_1 יקבל את הערך 1 אם מדובר באביב ו-0 אחרת.

D_2 יקבל את הערך 1 אם מדובר בקיץ ו-0 אחרת.

D_3 יקבל את הערך 1 אם מדובר בסתיו ו-0 אחרת.

אם מדובר בחורף אז כל משתני הדמי יקבלו את הערך 0 ולכן החורף היא קבוצת הייחוס. נניח שאנו רוצים לבדוק עונתיות במחירי הירקות:

$$V_t = \text{מדד מחירי הירקות.}$$

$$p_t = \text{מדד המחירים לצרכן.}$$

1. משתני דמי לחותך:

הטענה: יש הבדל בין עונות השנה במחיר ההתחלתי של הירקות.

$$\text{המודל: } V_t = \alpha_0 + \alpha_1 D_{1t} + \alpha_2 D_{2t} + \alpha_3 D_{3t} + \beta \cdot P_t + u_t$$

כל עליה של יחידה אחת במדד המחירים לצרכן תעלה את מחירי הירקות

ב- β . למחיר זה יתווסף α_0 בחורף, $\alpha_0 + \alpha_1$ באביב, $\alpha_0 + \alpha_2$ בקיץ ו- $\alpha_0 + \alpha_3$ בסתיו.

ניתן לראות כי: α_0 - החותך בקטגוריה שהושמטה, $\alpha_0 + \alpha_1$ - החותך בקטגוריה i.

בדיקת השערות:

$$H_0: \alpha_1 = \alpha_2 = \alpha_3 = 0$$

השערות:

$$H_1: \text{OTHERWISE}$$

המבחן הסטטיסטי – מבחן WALD:

$$(U) \quad V_t = \alpha_0 + \alpha_1 D_{1t} + \alpha_2 D_{2t} + \alpha_3 D_{3t} + \beta \cdot P_t + u_t$$

$$(R) \quad V_t = \alpha + \beta \cdot P_t + u_t$$

- שימו לב שהחותך במשוואה המוגבלת איננו α_0 שכן המשתנה המסביר של עונות השנה ירד.

אם נדחה את H_0 במבחן הסטטיסטי של הסעיף הקודם, יש לבדוק מה מקור ההבדל בין החותכים על ידי מבחני t :

1. האם יש הבדל במחיר ההתחלתי של הירקות בין האביב לחורף:
 $H_0: \alpha_1 = 0$

2. האם יש הבדל במחיר ההתחלתי של הירקות בין הקיץ לחורף:
 $H_0: \alpha_2 = 0$

3. האם יש הבדל במחיר ההתחלתי של הירקות בין הסתיו לחורף:
 $H_0: \alpha_3 = 0$

2. משתני דמי לשיפוע:
 הטענה: יש הבדל בין עונות השנה בתוספת למחיר הירקות בגין המחיר לצרכן. המודל: $V_t = \alpha + \beta_0 P_t + \beta_1 (D_{1t} P_t) + \beta_2 (D_{2t} P_t) + \beta_3 (D_{3t} P_t) + u_t$. המחיר ההתחלתי של הירקות שווה בין עונות השנה (α) אולם כל עליה של יחידה אחת במדד המחירים לצרכן תעלה את מחירי הירקות ב: β_0 בחורף, $\beta_0 + \beta_1$ באביב, $\beta_0 + \beta_2$ בקיץ ו- $\beta_0 + \beta_3$ בסתיו. ניתן לראות כי- β_0 : השיפוע בקטגוריה שהושמטה $\beta_0 + \beta_i$: השיפוע בקטגוריה i.

בדיקת השערות:

$$H_0: \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = 0$$

השערות:

$$H_1: \text{OTHERWISE}$$

המבחן הסטטיסטי – מבחן WALD:

$$V_t = \alpha + \beta_0 P_t + \beta_1 (D_{1t} P_t) + \beta_2 (D_{2t} P_t) + \beta_3 (D_{3t} P_t) + u_t \quad (U)$$

$$V_t = \alpha + \beta \cdot P_t + u_t \quad (R)$$

- שימו לב שהשיפוע במשוואה המוגבלת איננו β_0 שכן המשתנה המסביר של עונות השנה ירד.

אם נדחה את H_0 במבחן הסטטיסטי של הסעיף הקודם, יש לבדוק מה מקור ההבדל בין השיפועים על ידי מבחני t .

3. משתני דמי לכל הפונקציה :

הטענה : יש הבדל בין עונות השנה בפונקציית הרגרסיה לניבוי מחיר הירקות באמצעות המחיר לצרכן.
המודל :

$$V_t = \alpha_0 + \alpha_1 D_{1t} + \alpha_2 D_{2t} + \alpha_3 D_{3t} + \beta_0 P_t + \beta_1 (D_{1t} P_t) + \beta_2 (D_{2t} P_t) + \beta_3 (D_{3t} P_t) + u_t$$

בדיקת השערות :

$$H_0 : \alpha_1 = \alpha_2 = \alpha_3 = \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = 0$$

המבחן הסטטיסטי - מבחן WALD :

(U) :

$$V_t = \alpha_0 + \alpha_1 D_{1t} + \alpha_2 D_{2t} + \alpha_3 D_{3t} + \beta_0 P_t + \beta_1 (D_{1t} P_t) + \beta_2 (D_{2t} P_t) + \beta_3 (D_{3t} P_t) + u_t$$

$$V_t = \alpha + \beta \cdot P_t + u_t \quad (R)$$

אם דוחים את H_0 , יש לבדוק במבחן WALD האם ההבדל הוא בין החותכים

$$H_0 : \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = 0, H_0 : \alpha_1 = \alpha_2 = \alpha_3 = 0$$

אם דוחים את H_0 יש להמשיך לבדוק באמצעות מבחן t :

$$H_0 : \beta_j = 0, H_0 : \alpha_j = 0$$

משתני דמי עבור שני משתנים איכותיים :

לדוגמא – שני משתנים איכותיים המשפיעים על פונקציית השכר :
מגדר (אישה, גבר) וגזע (לבן, שחור).

נגדיר משתנה דמי G שיקבל 1 אם מדובר בגבר ו-0 אחרת (אישה).

נגדיר משתנה דמי R שיקבל 1 אם מדובר בלבן ו-0 אחרת (שחור).

נבדוק כיצד מגדר וגזע משפיעים על השכר ההתחלתי (החותך), כאשר השכר תלוי

גם בשנות לימוד (S_t) .

1. הבדל בחותך ללא אינטראקציה :

$$W_t = \alpha_0 + \alpha_1 G + \alpha_2 R + \beta \cdot S_t + u_t$$

במודל זה – אין השפעה משולבת של מגדר וגזע על השכר ההתחלתי.

ניתן לבדוק השערות על כל אחד מהמשתנים הב"ת האיכותיים בנפרד :

$$1. H_0 : \alpha_1 = 0 \quad \text{הבדל בשכר ההתחלתי בין גברים לנשים :}$$

$$2. H_0 : \alpha_2 = 0 \quad \text{הבדל בשכר ההתחלתי בין שחורים ללבנים :}$$

2. הבדל בחותך עם אינטראקציה :

$$W_t = \alpha_0 + \alpha_1 G + \alpha_2 R + \alpha_3 G \cdot R + \beta \cdot S_t + u_t$$

המודל : $W_t = \alpha_0 + \alpha_1 G + \alpha_2 R + \alpha_3 G \cdot R + \beta \cdot S_t + u_t$.
 במודל זה הטענה היא כי קיימת, בנוסף להשפעה של מגדר וגזע בנפרד על השכר, גם השפעה משולבת (אינטראקציה) של מגדר וגזע על השכר ההתחלתי.
 במודל זה, לעומת הקודם, נוספת ההשערה לבדיקת השפעת האינטראקציה בין מגדר לגזע על השכר ההתחלתי :

$$H_0 : \alpha_3 = 0$$

3. דרך נוספת ליצירת מודל עם אינטראקציה :

הגדרת משתני דמי המייצגים שילוב בין המשתנים האיכותיים גזע ומגדר באופן הבא :

D_1 יקבל 1 אם מדובר בגבר לבן ו-0 אחרת.

D_2 יקבל 1 אם מדובר בגבר שחור ו-0 אחרת.

D_3 יקבל 1 אם מדובר באשה לבנה ו-0 אחרת.

הנשים השחורות מהוות כאן את קבוצת הייחוס.

$$W_t = \gamma_0 + \gamma_1 D_1 + \gamma_2 D_2 + \gamma_3 D_3 + \delta \cdot S_t + u_t$$

נעזר בטבלה בכדי לנסח את ההשערות לבדיקת האינטראקציה :

הפרש	אישה	גבר	
$\gamma_1 - \gamma_3$	$\gamma_0 + \gamma_3$	$\gamma_0 + \gamma_1$	לבן
γ_2	γ_0	$\gamma_0 + \gamma_2$	שחור
	γ_3	$\gamma_1 - \gamma_2$	הפרש

ההשערות לבדיקת קיום האינטראקציה : $H_0 : \gamma_1 - \gamma_3 = \gamma_2$ או $H_0 : \gamma_1 - \gamma_3 = \gamma_2$ התוצאות שיתקבלו כאן יהיו כמובן זהות לחלוטין לתוצאות שהתקבלו בדרך

$$WALD = t^2$$

$$PF = Pt$$

שאלות:**משתנה דמי לחותך:**

(1) על בסיס מדגם של 50 איש העובדים בחברה מסוימת התקבלו התוצאות הבאות:

$$W_t = 5500 + 1043 \cdot D + 119 \cdot S_t$$

$$(S.E) \quad (134) \quad (56) \quad (24)$$

המספרים בסוגריים הם טעויות התקן של מבחני המובהקות לפרמטרים.

א. מהו השכר ההתחלתי של גבר בעל 12 שנות לימוד?

ב. מה ההבדל בשכר ההתחלתי בין גברים לנשים?

ג. האם הבדל זה מובהק באוכלוסייה?

ד. בדקו את הטענה כי השכר ההתחלתי של גברים גבוה ביותר מ-500 ₪ מזה של נשים.

ה. בדקו את הטענה שהשכר ההתחלתי של נשים נמוך ב-600 ₪ מזה של גברים.

פונקציית רגרסיה המכילה משתנים איכותיים בלבד:

(2) על אותו המדגם של 50 איש העובדים בחברה מסוימת ביקש החוקר לבדוק

האם יש הבדל בשכר הממוצע בין גברים לנשים.

$$W_t = 5200 + 1120 \cdot D$$

$$S_{\hat{\alpha}_1} = 63$$

בדקו האם קיים הבדל מובהק בשכר הממוצע בין נשים וגברים?

משתנה דמי לשיפוע:

(3) על בסיס אותו מדגם, ביקש החוקר לדעת האם קיים הבדל מובהק בין גברים

לנשים בתוספת לשכר בגין שנות הלימוד.

תוצאות האמידה נתונות להלן:

$$W_t = 5000 + 110 \cdot S_t + 120 \cdot D \cdot S_t + u_t$$

$$(68) \quad (23) \quad (25)$$

בדוק את ההשערה.

משתנה דמי לכל פונקציה:

(4) חוקר רצה לבדוק את הטענה שסוג הכביש משפיע על מס' תאונות הדרכים בקטעי כביש בינעירוניים, בהינתן נפח התנועה. החוקר בדק האם הפונקציה של מס' התאונות בהינתן נפח התנועה, שונה בין כבישים מהירים לבין כבישים שאינם מהירים. לשם כך אמד החוקר את ארבע המשוואות הבאות:

$$1. \quad NUM_t = \gamma_1 + \delta_1 \cdot AVGD_t + \varepsilon_{1t} \quad \text{כבישים מהירים בלבד.}$$

$$2. \quad NUM_t = \gamma_2 + \delta_2 \cdot AVGD_t + \varepsilon_{2t} \quad \text{כבישים לא מהירים בלבד.}$$

$$3. \quad NUM_t = \gamma_3 + \delta_3 \cdot AVGD_t + \varepsilon_{3t} \quad \text{שני סוגי הכביש (כל המדגם).}$$

$$4. \quad NUM_t = \alpha + \beta_1 \cdot TYPE_t + \beta_2 \cdot AVGD_t + \beta_3 \cdot (AVGD \cdot TYPE)_t + U_t$$

כאשר:

NUM_t - מס' תאונות הדרכים הקטלניות בקטע כביש t בשנה.

$AVGD_t$ - נפח התנועה בקטע כביש t ליום באלפים.

$TYPE_t$ - משתנה דמי המקבל את הערך 1 כאשר הכביש מהיר, ו-0 כאשר הכביש לא מהיר.

תוצאות אמידת המשוואות מופיעות בהמשך השאלה.

א. בדקו את טענת החוקר בשתי דרכים שונות. ציינו איזה מן המשוואות רלוונטיות עבור כל דרך.

ב. חשבו את הערכים המספריים עבור אומדני משוואה (4).

ג. מהו האומדן הנקודתי למס' התאונות בכביש מהיר כאשר נפח התנועה עומד על ארבעת מכוניות ליום בקטע הכביש האמור?

הועלתה הטענה כי המקדם להשפעה של נפח התנועה בדרכים מהירות הינו כפול מזה שבדרכים לא-מהירות.

ד. מהי השערת האפס לבדיקת הטענה (במונחי משוואה (4))?

ה. מהי הרגרסיה "תחת" H_0 למבחן WALT?

משוואה (1) - כבישים מהירים בלבד:

The REG Procedure

Model: MODEL1

Dependent Variable: num num

Number of Observations Read 344

Number of Observations Used 344

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of	Mean	F Value	Pr > F
		Squares	Square		
Model	1	4700.81174	4700.81174	89.12	<.0001
Error	342	18039	52.74684		
Corrected Total	343	22740			

Root MSE	7.26270	R-Square	0.2067
Dependent Mean	5.10465	Adj R-Sq	0.2044
Coeff Var	142.27617		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter	Standard	t Value	Pr > t
		Estimate	Error		
Intercept	1	1.55289	0.54303	2.86	0.0045
avgd	1	0.02098	0.00222	9.44	<.0001

משוואה (2) - כבישים לא מהירים בלבד:

The REG Procedure

Model: MODEL1

Dependent Variable: num num

Number of Observations Read 410

Number of Observations Used 410

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of	Mean	F Value	Pr > F
		Squares	Square		
Model	1	971.99073	971.99073	145.83	<.0001
Error	408	2719.34830	6.66507		
Corrected Total	409	3691.33902			
Root MSE					
			2.58168	R-Square	0.2633
Dependent Mean					
			1.38780	Adj R-Sq	0.2615
Coeff Var					
			186.02612		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter	Standard	t Value	Pr > t
		Estimate	Error		
Intercept	1	0.14978	0.16360	0.92	0.3605
avgd	1	0.02877	0.00238	12.08	<.0001

משוואה (3) - שני סוגי הכביש (כל המדגם):

The REG Procedure

Model: MODEL1

Dependent Variable: num num

Number of Observations Read 754

Number of Observations Used 754

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Pr > F
Model	1	8052.00804	8052.00804	288.84	<.0001
Error	752	20964	27.87730		
Corrected Total	753	29016			

Root MSE 5.27990 R-Square 0.2775

Dependent Mean 3.08355 Adj R-Sq 0.2765

Coeff Var 171.22758

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	t Value	Pr > t
Intercept	1	0.73903	0.23665	3.12	0.0019
avgd	1	0.02330	0.00137	17.00	<.0001

משוואה (4):

The REG Procedure

Model: MODEL1

Dependent Variable: num num

Number of Observations Read 754

Number of Observations Used 754

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Pr > F
Model	3	8256.966	2752.322	99.44	<.0001
Error	750	20759	27.678		
Corrected Total	753	29016			

Root MSE	5.26102	R-Square	0.2846
Dependent Mean	3.08355	Adj R-Sq	0.2817
Coeff Var	170.61553		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	t Value	Pr > t
Intercept	1	0.14978	0.33340	0.45	0.6534
type	1				0.0067
avgd	1				<.0001
avgdtype	1				0.1283

משתנה איכותי עם יותר משתי קטגוריות:

(5) ענה על הסעיפים הבאים:

- א. הועלתה הטענה כי יש הבדל במחיר ההתחלתי בין האביב לקיץ.
i. מהי השערת האפס לבדיקת הטענה?
ii. פרטו שני מבחנים סטטיסטיים בעזרתם ניתן לבדוק את הטענה.
- ב. הועלתה הטענה כי יש רק שתי עונות המשפיעות על מחיר הירקות ההתחלתי: קיץ + אביב, חורף + סתיו.
i. מהי השערת האפס לבדיקת הטענה?
ii. מהו המבחן הסטטיסטי המתאים? פרטו.

משתנה דמי עבור שני משתנים איכותיים:

(6) חוקר בדק השפעות של השכלה, גזע (שחור, לבן) וניסיון (EXP) על לוג השכר ($\ln(Y)$) במדגם בן 306 תצפיות:

$$\ln(Y)_t = \alpha_0 + \alpha_1 D_1 + \alpha_2 D_2 + \alpha_3 D_3 + \beta_1 EXP_t + \beta_2 EXP_t^2 + u_t$$

$\ln(Y)$ - לוג השכר.

EXP - שנות ניסיון.

D_1 - מקבל את הערך 1 עבור שחורים בעלי השכלה גבוהה (ו-0 אחרת).

D_2 - מקבל את הערך 1 עבור שחורים בעלי השכלה נמוכה (ו-0 אחרת).

D_3 - מקבל את הערך 1 עבור לבנים בעלי השכלה גבוהה (ו-0 אחרת).

תוצאות אמידת משוואת הרגרסיה מוצגות בפרט להלן:

Analysis of Variance					
Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Pr > F
Model	5	-----	-----	-----	-----
Error	300	140	-----		
Corrected Total	305	210			
Root MSE		-----	R-Square	-----	
Dependent Mean		-----	Adj R-Sq	-----	
Coeff Var		-----			

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter	Standard	t Value	Pr > t
		Estimate	Error		
Intercept	1	-----	-----	60.84	0.00
D1	1	-----	-----	-3.20	0.00
D2	1	-----	-----	-5.56	0.00
D3	1	-----	-----	7.23	0.00
EXP	1	-----	-----	8.11	0.00
EXP ²	1	-----	-----	-7.45	0.00

- א. לפי המשוואה הניסיון זהה עבור שחורים ולבנים :
- ב. בדוק את הטענה כי בקרב אנשים בעלי השכלה נמוכה אין השפעה לגזע.
- ג. בדוק את הטענה כי אין השפעות השכלה בקרב לבנים.
- ד. מהי השערת האפס לבדיקת הטענה כי אין אינטראקציה בין גזע להשכלה?
- ה. לבדיקת ההשערה של הסעיף הקודם בוצע מבחן WALT. הרגרסיה המוגבלת תחת השערת האפס הינה :
- $$Z_0 = \gamma_0 + \gamma_1 Z_1 + \gamma_2 Z_2 + \gamma_3 Z_3 + \gamma_4 Z_4 + v$$
- מהם ה-Zים?
- ו. בדוק את ההשערה אם ידוע שבמודל המוגבל $R^2 = 0.33$.
- ז. החוקר החליט לאמוד במקום את המשוואה המקורית את המשוואה :
- $$\ln(Y)_t = \lambda_0 + \lambda_1 S + \lambda_2 E + \lambda_3 (S \cdot E) + \delta_1 EXP + \delta_2 EXP^2 + \omega_t$$
- כאשר :
- S מקבל את הערך 1 עבור שחורים ו-0 אחרת (לבנים).
- E מקבל את הערך 1 עבור השכלה גבוהה ו-0 אחרת (השכלה נמוכה).
- מה הקשר בין המקדמים של שני המודלים?
- ח. אם יאמוד החוקר את המשוואה :
- $$\ln(Y)_t = \lambda_0 + \lambda_1 S + \lambda_2 E + \delta_1 EXP + \delta_2 EXP^2 + \omega_t$$
- ספציפיקציה של השמטת משתנה רלוונטי (היעזר בסעיפים ד', ו' ו-ז').

(7) חוקרת בדקה השפעות השכלה, מגדר וניסיון על הכנסה מעבודה לפי המשוואה הבאה :

$$\ln(MWAGE) = \alpha_0 + \alpha_1 \cdot S + \alpha_2 \cdot E + \alpha_3 \cdot (S \cdot E) + \beta_0 \cdot EXP + \beta_1 \cdot (EXP \cdot S) + \beta_2 \cdot (EXP \cdot S) + \beta_3 \cdot (EXP \cdot S \cdot E) + U$$

כאשר :

S משתנה דמי : 1 = עבור נשים, 0 = גברים.

E משתנה דמי : 1 = עבור השכלה גבוהה ($scl > 12$), 0 = השכלה נמוכה.

א. רשמו את הפונקציה לחישוב :

- i. תחזית לוג השכר עבור גבר בעל השכלה נמוכה ו- 10 שנות ניסיון.
- ii. תחזית לוג השכר ההתחלתי עבור נשים משכילות.
- iii. לאחר כמה שנות ניסיון ישתווה השכר של נשים משכילות לזה של גברים משכילים?

ב. רשמו את השערות האפס המתאימות לבדיקת הטענות הבאות :

- i. אין השפעה של מגדר והשכלה על השכר.
- ii. השפעת ההשכלה אינה תלויה במגדר.
- iii. אין השפעות השכלה אצל גברים.
- iv. אין הבדל בשיעורי התשואה לניסיון, בקרב הנשים.

תשובות סופיות:

(1) א. $W_t = 7971$ ב. 1,043 נח. ג. כן. ד. יש עדות לכך.

ה. יש עדות לכך.

(2) יש עדות לכך.

(3) יש עדות לכך.

(4) א. יש עדות לכך, מבחן CHOW : 1, 2 ו-3, משתנה דמי : 3 ו-4.

ב. $\hat{\alpha} = 0.14978$, $\hat{\beta}_1 = 1.40311$, $\hat{\beta}_2 = 0.002877$, $\hat{\beta}_3 = -0.008$.

ג. $NUM_t = 1.532398$ ד. $H_0 : \beta_2 + \beta_3 = 2 \cdot \beta_2$

$H_0 : \beta_3 = \beta_2$

ה. $NUM_t = \alpha + \beta_1 \cdot TYPE_t + \beta_3 \cdot (AVGD_t + AVGD \cdot TYPE_t) + U_t$

(5) א. $H_0 : \alpha_1 = \alpha_2$ i. $H_0 : \alpha_1 = \alpha_2, \alpha_3 = 0$ ב. t -WALD ii.

ii. WALD.

(6) א. נכון. ב. יש עדות לכך. ג. יש עדות לכך.

ד. $H_0 : \alpha_3 = \alpha_1 - \alpha_2$ או $H_0 : \alpha_2 = \alpha_1 - \alpha_3$

ה. $Z_0 = \ln(Y)_t$, $Z_1 = D_1 + D_3$, $Z_2 = D_2 - D_3$, $Z_3 = EXP_t$, $Z_4 = EXP_t^2$

ו. אין עדות לכך. ז. $\lambda_0 = \alpha_0$, $\lambda_1 = \alpha_2$, $\lambda_2 = \alpha_3$, $\lambda_3 = \alpha_1 - \alpha_2 - \alpha_3$

ח. לא.

(7) א. $\ln(MWAGE) = \hat{\alpha}_0 + \hat{\beta}_0 \cdot 10$ i.

ii. $\ln(MWAGE) = \hat{\alpha}_0 + \hat{\alpha}_1 + \hat{\alpha}_2 + \hat{\alpha}_3$ iii. $EXP_t = \frac{-(\alpha_1 + \alpha_3)}{\beta_1 + \beta_3}$

ב. $H_0 : \alpha_1 = \alpha_2 = \alpha_3 = \beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = 0$ i. ii. $H_0 : \alpha_3 = \beta_3 = 0$

iii. $H_0 : \alpha_2 = \beta_2 = 0$ iv. $H_0 : \beta_2 + \beta_3 = 0$

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 19 - תרגול מסכם תוך שימוש בפלטים של SPSS

תוכן העניינים

1. רגרסיה מרובה..... (ללא ספר)

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 20 - מבחן 1

תוכן העניינים

1. כללי 115

מבחן 1:

שאלות:

- (1) חוקר רצה לבדוק את השפעת התל"ג על ההשקעה במשק לפי המודל הבא: $\ln I_t = \alpha + \beta \ln Y_t + u_t$, כאשר: I_t היא ההשקעה באלפי שקלים, Y_t הוא התוצר באלפי שקלים, וההרעה האקראית, u_t , מקיימת את כל ההנחות הקלאסיות. באמידה התקבל הפלט הבא:

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	1	0.38523	0.38523	72.14	<.0001
Error	199	1.06266	0.00534		
C Total	200	1.44789			

Root MSE	0.073075	R-square	0.733936
Dep Mean	10.01722	Adj R-sq	0.732104
C.V.	0.729494		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T	95% conf. lim.
INTERCEPT	1	3.472013	0.85463	4.06259	0.0002	1.79 – 5.15
lnY	1	0.570042	0.06452	8.493526	0.0000	---- - ----

- מהו Pvalue לבדיקת מובהקות המודל ע"י מבחן F?
 - אם נגדיל את התוצר ב-1% בכמה תגדל ההשקעה?
 - מהו רווח הסמך ל- α ? מהו רווח הסמך ל- β ?
 - הועלתה הטענה כי הגמישות שווה ל-0.4. מהן ההשערות לבדיקת הטענה?
 - מהי הרגרסיה המוגבלת למבחן WALT תחת H_0 ?
 - מהו הסטטיסטי של WALT למבחן זה (אם ניתן לחישוב)?
 - אם ההשקעה נמדדת בשקלים במקום באלפי שקלים:
- המקדם של $\ln Y$ לא ישתנה. נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
 - החותך לא ישתנה. נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת

- iii. הסטטיסטי t לבדיקת המובהקות של β
לא ישתנה.
נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- iv. הסטטיסטי F לבדיקת מובהקות המודל
לא ישתנה.
נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- v. R^2 לא ישתנה.
נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת

החוקר טען כי גם גודל האוכלוסייה, P , משפיע על ההשקעה לפי המודל
הבא: $\ln I_t = \alpha + \beta_1 \ln Y_t + \beta_2 \ln P_t + u_t$.
ח. מהי השערת האפס לבדיקת הטענה?

התקבל הפלט הבא:

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter	Standard	T for H0:	
		Estimate	Error	Parameter=0	Prob> T
INTERCEPT	1	1.131853	1.43547	0.788489	0.4435
lnY	1	1.035467	0.25756	4.020294	0.0004
lnP	1	-1.77456	0.94657	-1.874727	0.0736

- ט. באיזו רמת מובהקות נקבל את טענת החוקר?
י. R^2 של המשוואה החדשה קטן מזה של
המשוואה המקורית.
נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת

- במשוואה החדשה הועלתה הטענה כי סכום הגמישויות שווה ל-0.
יא. מהי השערת האפס לבדיקת הטענה?
יב. מהו הסטטיסטי t לבדיקת ההשערה? (נתון כי: $\text{cov}(\hat{\beta}_1, \hat{\beta}_2) = -0.25$).
יג. האם ניתן לדחות את השערת האפס?

(2) ענה על הסעיפים הבאים:

- א. ברגרסיה מרובה, כמו ברגרסיה חד משתנית,
מבחן F למובהקות המודל שווה לריבוע של
מבחן t למובהקות של β .
נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- ב. אם הערך 0 נמצא בתוך רווח הסמך ל- β ,
אזי β מובהקת.
נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- ג. בהוספת משתנה לא רלוונטי למודל האומד
המתוקן לפרופורציית השונות המוסברת
ירד בהכרח.
נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת

- ד. אומדי הריבועים הפחותים אינם חסרי הטיה אם ידוע שהשונות של u_t אינה קבועה (הפרה של הנחה קלאסית).
 ה. אם דוחים H_0 ברמת מובהקות מסוימת, אזי דוחים H_0 בכל רמות המובהקות הקטנות יותר.
 ו. אומד חסר הטיה הוא אינו בהכרח אומד עקיב.
- נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת

$$(3) \quad \tilde{\beta} = \frac{\sum_{t=1}^T X_t Y_t}{S_{XX}} \quad \text{נתון מודל ללא חותך: } Y_t = \beta X_t + u_t, \text{ ונתון האומד: } \tilde{\beta} = \frac{\sum_{t=1}^T X_t Y_t}{S_{XX}}.$$

- א. האומד $\tilde{\beta}$ הוא אר"פ.
 ב. האומד $\tilde{\beta}$ הוא אומד חסר הטיה.
 ג. האומד $\tilde{\beta}$ הוא אומד לינארי.
 ד. אר"פ יעיל יותר מ- $\tilde{\beta}$.
 ה. מהי השונות של $\tilde{\beta}$?
- נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת

$$(4) \quad \hat{\beta} = \frac{\sum_{t=1}^T X_t Y_t}{\sum_{t=1}^T X_t^2} \quad \text{נתון מודל ללא חותך: } Y_t = \beta X_t + u_t, \text{ ונתון האומד: } \hat{\beta} = \frac{\sum_{t=1}^T X_t Y_t}{\sum_{t=1}^T X_t^2}.$$

- א. האומד $\hat{\beta}$ הוא אר"פ.
 ב. האומד $\hat{\beta}$ הוא אומד חסר הטיה.
 ג. האומד $\hat{\beta}$ הוא אומד לינארי.
 ד. מהי השונות של $\hat{\beta}$?
 ה. האומד $\hat{\beta}$ הוא אומד עקיב.
- נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת

תשובות סופיות:

$$(1) \quad \text{א. } PF = 0.0001 \quad \text{ב. } 0.57\% \quad \text{ג. } p(1.79 \leq \alpha \leq 5.15) = 0.95$$

$$\begin{aligned} & \text{ד. } \begin{aligned} H_0: \beta &= 0.4 \\ H_1: \beta &\neq 0.4 \end{aligned} \quad \text{ה. } p(0.026 \leq \beta \leq 1.11) = 0.95 \end{aligned}$$

$$\text{ו. } WALD_{stat} = 7.054 \quad \text{ז. } \ln I_t - 0.4 \ln Y_t = \alpha + u_t$$

$$\text{ח. } H_0: \beta_2 = 0 \quad \text{ט. } Pt_{\hat{\beta}} = 0.0736 \quad \text{י. לא נכון.} \quad \text{יא. } H_0: \beta_1 + \beta_2 = 0$$

$$(2) \quad \begin{aligned} & \text{יב. } t = -1.089 \quad \text{יג. אין סיבה מספקת.} \\ & \text{יד. לא נכון.} \quad \text{טו. לא נכון.} \quad \text{טז. לא נכון.} \quad \text{יז. לא נכון.} \quad \text{יח. לא נכון.} \end{aligned}$$

$$(3) \quad \text{א. לא נכון.} \quad \text{ב. לא נכון.} \quad \text{ג. נכון.} \quad \text{ד. לא ניתן לדעת.}$$

$$\text{ה. } V(\tilde{\beta}) = \frac{\sum X_t^2 \sigma^2}{S_{xx}^2}$$

$$(4) \quad \begin{aligned} & \text{א. נכון.} \quad \text{ב. נכון.} \quad \text{ג. נכון.} \quad \text{ד. } V(\tilde{\beta}) = \frac{\sigma_u^2}{\sum X_t^2} \end{aligned}$$

$$\text{ה. נכון.}$$

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 21 - מבחן 2

תוכן העניינים

1. כללי 119

מבחן 2:

שאלות:

- (1) חוקר בדק את השפעת שעות העבודה בשבוע (HOURS) על השכר החודשי ברוטו בשקלים (SALARY) לפי המודל: $SALARY_t = \alpha + \beta \cdot HOURS_t + u_t$. הסטייה המקרית מקיימת את כל ההנחות הקלאסיות. השלם את הפלט הבא, אם ידוע כי: $\bar{X} = 46.040873$, $S_{xx} = 35079$:

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Square	F Value	Prob>F
Model	1	---	---	---	---
Error	401	402271435	---		
C Total	---	449757359			
Root MSE	---		R-square	---	
Dep Mean	1580		Adj R-sq	---	
C.V.	---				

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEPT	1	---	---	---	0.7476
HOURS	1	36.06745	---	---	0.0001

א. מהו Pvalue לבדיקת מובהקות המודל ע"י מבחן F?

ב. מהו האומדן לשכר התחלתי?

החוקר רצה לבדוק את הטענה כי אם יעבוד שעה אחת נוספת בשבוע, שכרו יגדל ב-40 ₪.

ג. מהן ההשערות לבדיקת הטענה?

ד. מהו הסטטיסטי t למבחן?

ה. מהו הסטטיסטי WALT למבחן?

ו. מהי התחזית לשכר של עובד העובד 55 שעות בשבוע?

ז. החוקר טען כי יש לבדוק את הקשר בין השכר לשעות העבודה ע"י שימוש בנתונים שנתיים, כלומר, שכר שנתי (בהנחה שהשכר החודשי קבוע כל השנה) ושעות עבודה שנתיות (בהנחה ששעות העבודה קבועות בכל 52 השבועות בשנה). שימוש בנתונים שנתיים:

- i. ישנה את הסטטיסטי t לבדיקת המובהקות של α .
נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- ii. יכפיל את האומד של β ב-0.23.
נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- iii. יכפיל את סטית התקן של $\hat{\beta}$ ב-0.23.
נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת
- iv. ישנה את Pvalue לבדיקת מובהקות המודל.
נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת

החוקר טען כי יש להוסיף למשוואה גם את השפעת הגיל (AGE) ומספר שנות הלימוד (SCL). לשם כך הוא אמד את המשוואה הבאה:

$$SALARY_t = \alpha + \beta_1 \cdot HOURS_t + \beta_2 \cdot AGE_t + \beta_3 \cdot SCL_t + u_t$$

- ח. מהי השערת האפס לבדיקת הטענה?
- ט. מהו הנתון הנדרש כדי לחשב את הסטטיסטי של WALD לבדיקת טענת החוקר?
- י. בפלט האמידה של המשוואה החדשה לא היה ברור אם ערכו של נתון זה הוא 315968434 או 515968434 (בשל בעיה במדפסת). מהו הסטטיסטי של WALD לבדיקת טענת החוקר?
- יא. מהם הנתונים הנדרשים לחישוב הסטטיסטי t ?

החוקר רוצה לבדוק את הטענה כי השפעת ההשכלה על השכר גדולה פי 8 מהשפעת הגיל על השכר.

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter	Standard	T for H0:	
		Estimate	Error	Parameter=0	Prob> T
INTERCEPT	1	-1995.0275	331.7857	-6.013	0.0001
HOURS	1	36.408461	4.710021	7.730	0.0001
AGE	1	13.674254	3.816426	3.583	0.0004
SCL	1	109.93799	10.63745	10.335	0.0001

- יב. הנתונים בפלט אינם מספיקים לבדיקת ההשערה לפי מבחן t .
מהו הנתון החסר? באיזה פלט של SAS ניתן למצוא אותו?
- יג. בהנחה שנתון זה הוא 8.3969, חשב את הסטטיסטי t לבדיקת הטענה.
מהי מסקנתך לגבי נכונות הטענה?

יד. אם תרצה לבדוק את הטענה לפי מבחן WALD, יהיה המודל המוגבל:

$$Z_0 = \gamma_0 + \gamma_1 \cdot Z_1 + \gamma_2 \cdot Z_2 + v$$

$$Z_0 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$Z_1 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$Z_2 = \underline{\hspace{2cm}}$$

טו. אם יש מספיק נתונים, חשב את הסטטיסטי של WALD לבדיקת הטענה?

(2) נתון המודל: $Y_t = \alpha + \beta \cdot X_t + u_t$. ידוע כי כל ההנחות הקלאסיות מתקיימות.

$$\text{נתון האומד: } \tilde{\beta} = \frac{S_{XY}}{\sum_{t=1}^T X_t^2}$$

א. אומד זה הוא הפתרון של המשוואות

$$\text{הנורמליות: } \sum_{t=1}^T \hat{u}_t = 0, \sum_{t=1}^T \hat{u}_t X_t = 0$$

נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת

ב. התוחלת של $\tilde{\beta}$ היא:

$$\text{i. } \beta$$

$$\text{ii. } \frac{\beta \cdot \sum_{t=1}^T X_t}{S_{XX}}$$

$$\text{iii. } \frac{\beta \cdot \sum_{t=1}^T X_t^2}{S_{XX}}$$

$$\text{iv. } \frac{\beta \cdot S_{XX}}{\sum_{t=1}^T X_t^2}$$

v. כל התשובות אינן נכונות.

ג. הטענה כי: $E(\tilde{\beta}) < \beta$:

i. תמיד נכונה.

ii. אינה נכונה.

iii. נכונה אם ורק אם: $\bar{X} > 0$.

iv. נכונה אם ורק אם: $\bar{X} \neq 0$.

v. כל התשובות אינן נכונות.

ד. אם $\bar{X} = 0$ אז השונות של $\tilde{\beta}$ היא:

$$\text{i. } \frac{\sigma^2}{\left(\sum_{t=1}^T X_t\right)^2}$$

$$\text{ii. } \frac{\sigma^2}{S_{XX}^2}$$

$$\text{iii. } \frac{\sigma^2 \sum_{t=1}^T X_t^2}{S_{XX}}$$

$$\text{iv. } \frac{\sigma^2}{S_{XX}}$$

v. כל התשובות אינן נכונות.

ה. אם $\bar{X} = 0$, אז $\tilde{\beta}$ הינו האומד הלינארי

חסר ההטיה בעל השונות הקטנה ביותר. נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת

(3) נתון המודל: $Y_t = \alpha + \beta \cdot X_t + u_t$. ידוע כי כל ההנחות הקלאסיות מתקיימות.

נתון כי $\tilde{\beta}$ הוא אומד לינארי וחסר הטיה ל- β , אך איננו אומד עקיב ל- β .

מאחר ש- $\tilde{\beta}$ אינו אומד עקיב, לא נוכל להשתמש במשפט גאוס מרקוב ולקבוע

כי: $\hat{\beta} = \frac{S_{XY}}{S_{XX}}$ (ארייפ) הינו אומד יעיל יותר.

נכון / לא נכון / לא ניתן לדעת

תשובות סופיות:

- (1) א. $PF = 0.00$ ב. $\hat{\alpha} = -80.5246$ ג. $H_0: \beta = 40$
 $H_1: \beta \neq 40$ ד. $t_{\hat{\beta}} = -0.75$ ה. $WALD_{stat} = 0.5625$ ו. $SALARY_t = 1903.16$
 ז. i. לא נכון. ii. נכון. iii. נכון. iv. לא נכון.
 ח. $H_0: \beta_2 = \beta_3 = 0$ ט. SSE י. $WALD_{stat} = 54.49$ יב. Covariance of Estimates, $S^2_{\hat{\beta}_2, \hat{\beta}_3}$ יא. לא ניתן לחשב.
 $Z_0 = SALARY_t$ יג. נכונה. יד. $Z_1 = HOURS_t$ טו. $WALD_{stat} = 0.000324$
 $Z_2 = AGE_t + 8 \cdot SCL_t$ (2) א. לא נכון. ב. ה. ג. ה. ד. ה. ה. לא נכון.
 (3) לא נכון.

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 22 - מבחן 3

תוכן העניינים

1. רשימת שאלות..... 124

מבחן 3:

שאלות:

(1) על מנת לאמוד את פונקציית הייצור נאספו נתונים על 150 פירמות בשנת 2007 ונאמדה המשוואה הבאה:

$$1. \ln(Y_t) = \alpha + \beta_1 \cdot \ln(L)_t + U_t$$

כאשר:

$\ln(Y)_t$ - תפוקה שנתית באלפי ₪ בלוגים.

$\ln(L)_t$ - מספר העובדים בלוגים.

U_t - הטעות המקרית המקיימת את כל ההנחות הקלאסיות.

משוואה מס' 1 נאמדה בפלט מס' 1.

Dependent Variable: $\ln Y$

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Squares	F Value	Prob>F
Model	1	8.54211			0.0001
Error	35969	40.42584			
C. Total	35970	48.96795			
Root MSE	0.52264		R-square	0.1744	
Dep Mean	5.54003		Adj R-sq	0.1689	
C. V.	9.43380				

Parameter Estimates

Variable	D F	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	4.389949	0.21003743	20.901	0.0001
$\ln L$	1	0.257487	0.04767276		0.0001

א. סטטיסטי F לבדיקת מובהקות המודל:

i. לא ניתן לחשב את סטטיסטי F בעזרת הנתונים הקיימים.

ii. ניתן לחשבו וערכו הוא: _____

ב. סטטיסטי t לבדיקת מובהקות המודל:

i. לא ניתן להשתמש בסטטיסטי t בהשערה מסוג זה

ii. לא ניתן לחשבו בעזרת הנתונים הקיימים.

iii. ניתן לחשבו וערכו הוא: _____

הועלתה הטענה כי עליה ב-1% במס' העובדים תגדיל את התפוקה בפחות מ-1%.

ג. ההשערות לבדיקת הטענה הן: H_0 : _____
 H_1 : _____

ד. הסטטיסטי לבדיקת הטענה הינו:

i. לא ניתן לחשבו בנתונים הקיימים.

ii. 5.5

iii. -5.5

iv. -15.5

v. 15.5

ה. הסטטיסטי של WALT לבדיקת הטענה:

i. לא ניתן לחשבו בעזרת הנתונים הקיימים.

ii. ניתן לחשבו וערכו הוא: _____

ו. לאור התשובות לסעיפים הקודמים,

אחוז התפוקה קטן ככל שאחוז מס'

העובדים גדל: נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת

החוקרת טענה כי יש משתנים נוספים המסבירים את תפוקת הפירמה ואמדה את המשוואה הבאה:

$$\ln(Y_t) = \alpha + \beta_1 \cdot \ln(L)_t + \beta_2 \cdot \ln(K)_t + \beta_3 \cdot \ln(PY)_t + U_t \quad 2.$$

כאשר:

$\ln(K)_t$ - מלאי ההון של הפירמה באלפי ש"ח בלוגים.

$\ln(PY)_t$ - הוצאות למחקר ופיתוח באלפי ש"ח בלוגים.

משוואה מס' (2) נאמדה בפלט מס' 2.

Dependent Variable: lnY

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Squares	F Value	Prob>F
Model	3	15.63370	5.21123	22.825	0.0001
Error	146	33.33425	0.22832		
C Total	149	48.96795			
Root MSE		0.47783	R-square	0.3193	
Dep Mean		5.54003	Adj R-sq	0.3053	
C. V.		8.62496			

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	0.542062	1.66317350	0.326	0.7450
lnL	1	0.267771	0.08146608	3.287	0.0013
lnK	1	0.405694	0.09700769	4.182	0.0001
lnPY	1	0.406149	0.30781185	1.319	0.1891

ז. ההשערות לבדיקת הטענה הינן: H_0 : _____
 H_1 : _____

ח. הסטטיסטי של WALD לבדיקת הטענה הינו:

i. לא ניתן לחשב את הסטטיסטי בעזרת הנתונים הקיימים

ii. ניתן לחישוב וערכו: _____

ט. הסטטיסטי של t לבדיקת הטענה הינו:

i. לא ניתן לחשב את הסטטיסטי בעזרת הנתונים הקיימים

ii. לא ניתן לחשב סטטיסטי t לטענה מסוג זה

iii. ניתן לחישוב וערכו: _____

החוקרת טענה כי השפעת הוצאות למחקר ופיתוח אינה מובהקת ולכן יש לאמוד את המשוואה הבאה:

$$\ln(Y_t) = \alpha + \beta_1 \cdot \ln(L)_t + \beta_2 \cdot \ln(K)_t + U_t \quad 3.$$

כאשר:

משוואה מס' (3) נאמדה בפלט מס' 3.

Dependent Variable: lnY

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Squares	F Value	Prob>F
Model	2	15.23620	7.61810	33.199	0.0001
Error	147	33.73175	0.22947		
C Total	149	48.96795			

Root MSE	0.47903	R-square	0.3111
Dep Mean	5.54003	Adj R-sq	0.3018
C. V.	8.64667		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	2.681787	0.37024512	7.243	0.0001
lnL	1	0.177813	0.04470595	3.977	0.0001
lnK	1	0.465154	0.08612163	5.401	0.0001

Covariance of Estimates

COVB	INTERCEP	lnL	lnK
INTERCEP	0.1370814505	-0.003289697	-0.02723683
lnL	-0.003289697	0.0019986217	-0.001270417
lnK	-0.02723683	-0.001270417	0.0074169359

י. ההשערות לבדיקת הטענה הינן : H_0 : _____
 H_1 : _____

יא. הסטטיסטי של WALD לבדיקת הטענה הינו :

i. לא ניתן לחשב את הסטטיסטי בעזרת הנתונים הקיימים

ii. ניתן לחישוב וערכו : _____

הועלתה הטענה כי גמישות התפוקה ביחס להון גדולה פי 2 מגמישות התפוקה ביחס לעבודה.

בדקו את הטענה במשוואה (3).

יב. השערת האפס לבדיקת הטענה היא : H_0 : _____

יג. הסטטיסטי t לבדיקת הטענה הינו :

i. לא ניתן לחשב את הסטטיסטי בעזרת הנתונים הקיימים.

ii. ניתן לחישוב וערכו : _____

יד. הרגרסיה המוגבלת כאשר H_0 נכונה ("תחת H_0 ") למבחן WALD

$$Z_0 = \gamma_0 + \gamma_1 \cdot Z_1 + V$$

כאשר :

$$Z_1 = \underline{\hspace{2cm}}$$

$$Z_0 = \underline{\hspace{2cm}}$$

טו. הסטטיסטי של WALD לבדיקת הטענה (חשבי ישירות) :

i. לא ניתן לחשב את הסטטיסטי בעזרת הנתונים הקיימים.

ii. ניתן לחישוב וערכו : _____

טז. נטען כי אם נמדוד את המשתנים הב"ת

במודל בדולרים במקום בשקלים, האומדים

ל- β ול- α יישארו ללא שינוי

(הנח כי שער הדולר הוא 3.5 ₪) : נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת

יז. נטען שאם נוריד את משתנה PY מהמודל

ה- $\bar{R}^2$ יעלה : נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת

(2) ענו על כל השאלות הבאות. כל שאלה בפני עצמה. בכל השאלות מונח

המודל : $Y = \alpha + \beta X + U$ (ומתקיימות כל ההנחות הקלאסיות).

א. במודל לוגריתמי כפול β מייצגת את

שיעור השינוי השולי : נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת

ב. במודל ללא חותך מתקיימת המשוואה

הנורמאלית : $\sum \hat{u}_i x_i = 0$ בלבד : נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת

- ג. כאשר מוסיפים משתנה ב"ת למודל, עליה
ב- $\bar{R}^2$ מעידה על כך שהמשתנה שהוסף
מובהק באוכלוסייה:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ד. אם הנחה מס' 3 ($E(\hat{u}) = 0$ לכל t) איננה מתקיימת,
האומדים של המודל לא יהיו יעילים:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ה. ככל ש- S_{xx} גדול יותר, קל יותר לדחות
את H_0 למובהקות ה- β :
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ו. $R^2 > \bar{R}^2$ מתקיים תמיד:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ז. מבחן F למובהקות המודל מהווה מקרה
פרטי של מבחן t למובהקות ה- β :
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ח. ככל שגודל המדגם גדל כך האומד יהיה
יעיל יותר לפרמטר באוכלוסייה:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ט. ה- PVALUE גדל ביחס הפוך לרמת
המובהקות של המבחן (ה- α):
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- י. אם דחינו את H_0 במבחן t למובהקות ה- β כאשר
האומד חיובי, נדחה אותה בהכרח גם ביחס להשערה
כי מקדם השיפוע חיובי באוכלוסייה:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- יא. אם ידוע כי הקשר בין X ל- Y מובהק
באוכלוסייה, הדבר מעיד בהכרח על
מובהקות המודל:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת

$$(3) \quad Y_t = \beta X_t + U_t \quad \text{נתון המודל:}$$

$$\tilde{\beta} = \frac{\sum (X_t - \bar{X}) Y_t}{\sum (X_t - \bar{X})^2} \quad \text{נתון האומד:}$$

- א. $\tilde{\beta}$ הינו אומד חסר הטייה ל- β :
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ב. שונותו של האומד: _____.

- ג. על סמך משפט גאוס מרקוב ניתן להסיק
כי אר"פ הינו אומד יעיל יותר מ- $\tilde{\beta}$:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ד. המשוואות הנורמאליות: $\sum \hat{u}_t = 0$
ו- $\sum \hat{u}_t X_t = 0$ הינן המשוואות לאמידת הפרמטרים
של המודל בשיטת הריבועים הפחותים:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ה. אם נתון ש: $\bar{X} = 0$ אזי $\tilde{\beta}$ הינו אומד
הריבועים הפחותים:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת

תשובות סופיות:

- (1) א. ii , $F = 31.273$. ב. iii , $t = 5.5$. ג. $H_0 : \beta = 1$. ד. iv .
ה. i . ו. לא נכון . ז. ראו סרטון .
ח. ראו סרטון . ט. ראו סרטון . י. $H_0 : \beta_3 = 0$.
יא. ii , $WALD_{stat} = 1.74$. יב. $H_0 : \beta_2 = 2 \cdot \beta_1$.
יג. ii , $t = 0.1417$. יד. $Z_0 = \ln(Y)_t$.
טו. ii , $WALD_{stat} = 0.585$. טז. לא נכונה .
(2) א. לא נכון . ב. נכון . ג. לא נכון . ד. לא נכון .
ה. נכון . ו. נכון . ז. נכון . ח. נכון . ט. לא נכון .
י. נכון . יא. נכון .
(3) א. נכון . ב. $V(\tilde{\beta}) = \frac{\sigma^2}{S_{xx}}$. ג. נכון . ד. לא נכון .
ה. נכון .

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 23 - מבחן 4

תוכן העניינים

1. רשימת שאלות..... 130

מבחן 4:

שאלות:

- (1) בנק מעוניין לאמוד את סך הפעילות בכרטיסי אשראי של לקוחותיו. לשם כך אסף נתונים על 35,971 מלקוחותיו ואמד את המשוואה הבאה:

$$CREDIT_t = \alpha + \beta \cdot SAVINGS_t + U_t \quad 1.$$

כאשר:

$CREDIT_t$ - סך הפעילות בכרטיסי אשראי ב- t .

$SAVINGS_t$ - סך הפעילות בחשבונות חיסכון ב- t .

U_t - סטיה מקרית המקיימת את כל ההנחות הקלאסיות.

משוואה (1) נתונה בפלט מס' 1.

Dependent Variable: credit

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Squares	F Value	Prob>F
Model	---	---	---	---	<0.0001
Error	---	---	---		
C Total	---	---			
Root MSE	43859	R-square	0.0106		
Dep Mean	7433.60809	Adj R-sq	0.0106		
C. V.	589.99662				

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0:	Prob> T	95% Confidence	
INTERCE							
P	1	11151.91516	394.35144	2.92	0.0035	378.97	1924.8
savings	1	0.56719	0.02884	19.67		0.51	0.623

א. סטטיסטי F לבדיקת מובהקות המודל הינו:

- לא ניתן לחשב את סטטיסטי F בעזרת הנתונים הקיימים.
- ניתן לחשבו וערכו הוא: _____.

ב. PVALUE של סטטיסטי t לבדיקת מובהקות ה- β :

- לא ניתן לחשבו בעזרת הנתונים הקיימים.
- לא ניתן להשתמש בסטטיסטי t בהשערה מסוג זה.
- ניתן לחשבו וערכו: _____.

הבנק טען שאם יגדילו לקוחותיו את הפעילות בחשבונות חיסכון שלהם אפילו בשקל אחד, הפעילות בכרטיסי אשראי תגדל ביותר מ 40 אגורות.

ג. ההשערות לבדיקת הטענה הינן :
 H_0 : _____
 H_1 : _____

ד. הסטטיסטי לבדיקת טענת הבנק הינו :

i. לא ניתן לחשב את הסטטיסטי בעזרת הנתונים הקיימים.

ii. הסטטיסטי לבדיקת הטענה צריך להיות שלילי.

iii. 19.67

iv. 5.797

ה. הסטטיסטי של WALD לבדיקת טענת הבנק :

i. לא ניתן לחשבו בעזרת הנתונים הקיימים.

ii. ניתן לחשבו וערכו : _____

ו. ברמת ביטחון של 95% מהו טווח הגידול בפעילות בכרטיסי אשראי, על כל שקל נוסף בפעילות בחשבונות חיסכון?

ז. ברמת ביטחון 95% מהו האומד לתוחלת פעילות בכרטיסי אשראי עבור סך פעילות בחשבונות חיסכון של 50,000 ₪?

ח. אם פעילות כרטיסי האשראי של כל לקוח תגדל ב- 1000 ₪ :

i. האומד של α ישתנה : נכון/לא נכון/ אי אפשר לדעת

ii. האומד של β ירד : נכון/לא נכון/ אי אפשר לדעת

iii. סטטיסטי F לבדיקת מובהקות

המודל לא ישתנה : נכון/לא נכון/ אי אפשר לדעת

נטען שסה"כ פעילות הלקוח בחשבונות חיסכון איננו המשתנה המשפיע על הפעילות בכרטיסי האשראי, אלא הרכב החסכונות.
 לשם כך נאמדה המשוואה הבאה :

$$2. \text{CREDIT}_t = \alpha + \beta_1 \cdot \text{PIKADON1}_t + \beta_2 \cdot \text{PIKADON2}_t + U_t$$

כאשר :

PIKADON1_t - סה"כ הפקדה לפקדונות יומיים ב- t .

PIKADON2_t - סה"כ הפקדה לפקדונות חודשיים ב- t .

משוואה (2) נאמדה בפלט מס' 2.

Dependent Variable: lnY

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Squares	F Value	Prob>F
Model	2	1.00791E12	5.003955E11	261.10	0.0001
Error	35968	6.893195E13	1916479937		
C Total	35970	6.993274E13			
Root MSE	43778		R-square	0.0143	
Dep Mean	7433.68809		Adj R-sq	0.0143	
C. V.	588.90847				

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	1259.36230	379.00751	3.32	0.0009
Pikadon1	1	0.07552	0.05539	1.36	0.1728
Pikadon2	1	0.72350	0.03199	22.62	0.0001

Covariance of Estimates

COVB	INTERCEP	Pikadon1	Pikadon2
INTERCEP	143646.69097	-8.178835194	-9.154578973
Pikadon1	-8.176835154	0.0030678685	0.0003564263
Pikadon2	-9.15457897	0.0003564263	0.0010231462

ט. השערת האפס לבדיקת הטענה הינה: H_0 : _____.

י. הסטטיסטי של WALD לבדיקת הטענה:

i. לא ניתן לחשבו בעזרת הנתונים הקיימים.

ii. ניתן לחשבו וערכו: _____.

יא. הסטטיסטי של t לבדיקת הטענה:

i. לא ניתן לחשבו בעזרת הנתונים הקיימים.

ii. לא ניתן להשתמש בסטטיסטי t בהשערה מסוג זה.

iii. ניתן לחישוב וערכו: _____.

נטען שהגדלת הפעילות בחשבונות חיסכון של הלקוח על ידי העברה לפקדונות חודשיים משפיעה על הפעילות בכרטיסי אשראי פי 10 מאשר הגדלת הפעילות בחשבונות חיסכון על ידי העברה לפקדונות יומיים.

יב. השערת האפס לבדיקת הטענה הינה: H_0 : _____.

יג. הסטטיסטי t לבדיקת הטענה הינו:

i. לא ניתן לחשב את הסטטיסטי בעזרת הנתונים הקיימים.

ii. ניתן לחשבו וערכו הוא: _____.

יד. PVALUE של סטטיסטי t מהסעיף הקודם:

i. לא ניתן לחשב את הסטטיסטי t בעזרת הנתונים הקיימים.

ii. ניתן לחשבו וערכו הוא: _____.

טו. הרגרסיה המוגבלת כאשר H_0 נכונה למבחן WALT

$$D_0 = \gamma_0 + \gamma_1 \cdot D_1 + \gamma_2 \cdot D_2 + v \quad \text{הינה:}$$

$$D_0 : \underline{\hspace{2cm}}$$

$$D_1 : \underline{\hspace{2cm}} \quad \text{כאשר:}$$

$$D_2 : \underline{\hspace{2cm}}$$

טז. על פי משוואה מס' 2, כל שקל שיועבר

לפיקדון הראשון יוסיף כ-0.07552 ₪

לסה"כ הפעילות בכרטיסי אשראי:

נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת

(2) ענו על השאלות הבאות (כל שאלה בפני עצמה, בכל שאלה מונח המודל: $Y = \alpha + \beta \cdot X + U$ ומתקיימות כל ההנחות הקלאסיות).

- א. אם המודל מובהק אזי שיפוע הרגרסיה מובהק בהכרח:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ב. הגמישות במודל חצי לוגריתמי היא קבועה:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ג. אם X_2 מהווה קומבינציה ליניארית של X_1 לא ניתן לאמוד את הרגרסיה המרובה: $Y = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + U$:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ד. $\bar{R}^2 > R^2$ רק בתנאי שהמודל מובהק:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ה. ליניאריות וחוסר הטיה של האומדים מהווים תנאי הכרחי לעקיבותם:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ו. נתון כי רווח הסמך לאמידת β ברמת סמך של 95% הוא: [-2, -5]. מכך ניתן להסיק כי שיפוע הרגרסיה מובהק ברמת מובהקות של 5%:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ז. ככל שפיזור U_i גדול יותר כך קשה יותר לדחות את H_0 למובהקות המודל:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- ח. מודלים לא ליניאריים מתארים קשרים שאינם ליניאריים בין המשתנה המסביר למוסבר:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת.
- ט. אם הנחה 5 (שונויות קבועה) לא מתקיימת, אומדי הריבועים הפחותים אינם חסרי הטיה:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת
- י. אם דחינו את H_0 לבדיקת הטענה כי שיפוע הרגרסיה הוא שלילי בוודאי שמודל הרגרסיה הוא מובהק:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת

(3) נתון המודל: $Y_t = \beta \cdot X_t + U_t$, כאשר כל ההנחות הקלאסיות מתקיימות.

נתון האומד: $\tilde{\beta} = \frac{\sum Y_t}{S_{xx}}$.

א. $E(\tilde{\beta}) = \underline{\hspace{2cm}}$.

- ב. על סמך משפט גאוס מרקוב אומד זה יעיל פחות מאומד הריבועים הפחותים: נכון/ לא נכון/ אי אפשר לדעת
- ג. אומד $\tilde{\beta}$ מוגדר רק כאשר $S_x^2 \neq 0$: נכון/ לא נכון/ אי אפשר לדעת
- ד. חשבו את השונות של $\tilde{\beta}$ עבור מודל שבו $\alpha \neq 0$.
- ה. שונות האומד (שחושבה בסעיף הקודם) הינה גדולה משונות המודל הנתון: נכון/ לא נכון/ אי אפשר לדעת

תשובות סופיות:

- (1) א. ii, $F = 386.9089$, ב. iii, $PF < 0.0001 = Pt$, ג. $H_0: \beta = 0.4$, $H_1: \beta > 0.4$.
 ד. iv, ה. i, ו. $p(0.51 \leq \beta \leq 0.623) = 0.95$, ז. $p(-32,387,174.83 \leq E(Y) \leq 32,458,197.67) = 0.95$.
 ח. i. נכון, ii. לא נכון, iii. נכון, ט. $H_0: \beta_1 = \beta_2 = 0$, י. i, ii, $H_0: \beta_2 = 10 \cdot \beta_1$, יג. ii, $t = -0.0574$.
 $D_0: CREDIT_t$
 יד. ii, $PVALUE > 0.1$, טו. $D_1: SAVINGS_t$
 $D_2: PIKADON1_t + 10 \cdot PIKADON2_t$
 טז. נכון.
 (2) א. נכון, ב. לא נכון, ג. נכון, ד. לא נכון, ה. לא נכון, ו. נכון, ז. נכון, ח. לא נכון, ט. לא נכון, י. לא נכון.
 (3) א. $E(\tilde{\beta}) = \frac{\beta \sum X_t}{S_{xx}}$, ב. לא ניתן לדעת, ג. נכון.
 ד. $V(\tilde{\beta}) = \frac{T\sigma^2}{S_{xx}^2}$, ה. לא נכון.

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 24 - מבחן 5

תוכן העניינים

1. רשימת שאלות..... 136

מבחן 5:

שאלות:

1) על מנת לאמוד את הקשר בין רמת המחירים במשק (P) לכמות הכסף (M), נאספו נתונים חודשיים בשנים 86-94 (סה"כ 105 תצפיות) ונאמדה המשוואה הבאה:

$$1. M_t = e^\alpha + p^\beta + e^u$$

כאשר:

m - כמות הכסף במשק לחודש (מזומנים + עו"ש).

p - מדד המחירים לצרכן במשק.

U_t - סטיה מקרית המקיימת את כל ההנחות הקלאסיות.

משוואה מס' (1) נאמדה בפלט מס' 1.

Dependent Variable: ln m

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Squares	F Value	Prob>F
Model	1				<0.0001
Error	103				
Total	104	44.91976			
Root MSE	0.09251		R-square	0.9804	
Dep Mean	8.53854		Adj R-sq	0.9802	
C. V.	1.08344				

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCE					
P	1	1.49372	0.09862	15.15	<.0001
ln p	1	1.69267	0.02360		<.0001

א. כתבו את המשוואה בצורה ליניארית בעזרת הטרנספורמציה המתאימה.

ב. האומדן למשוואה (1) הינו: _____.

ג. המשמעות הכלכלית של β היא: _____.

ד. גבולות רווח-סמך ברמת סמך של 95% עבור β הינם:

גבול תחתון: _____.

גבול עליון: _____.

ה. ערך t לחישוב מובהקות ה- β הינו:

i. לא ניתן לחשב ערך זה בעזרת הנתונים הקיימים.

ii. ניתן לחשבו וערכו הוא: _____.

ו. אם נגדיל את מדד המחירים לצרכן ביחידה אחת, כמות הכסף במשק תגדל ב:

i. 71.7233

ii. 1.69267

iii. 169.267

iv. 1.69267%

v. אף תשובה איננה נכונה.

הועלתה הטענה שתוספת של אחוז אחד במדד המחירים לצרכן תגדיל את כמות הכסף במשק ביותר מאחוז אחד.

ז. ההשערות לבדיקת הטענה: _____.

ח. סטטיסטי t לבדיקת הטענה הינו:

i. לא ניתן לחשבו באמצעות הנתונים הקיימים.

ii. ניתן לחשבו וערכו הוא: _____.

ט. על פי התשובות לסעיפים הקודמים ניתן להסיק כי ערכו של סטטיסטי F לבדיקת מובהקות המודל הינו:

i. לא ניתן לחשב את ערכו של סטטיסטי F על סמך סטטיסטי t .

ii. 861.4225

iii. 5144.23

iv. 71.7233 4

י. אם נוציא שורש ריבועי למדד המחירים לצרכן במשק:

i. האומד של α ישתנה: נכון/לא נכון/ אי אפשר לדעת

ii. האומד של β יעלה: נכון/לא נכון/ אי אפשר לדעת

iii. סטטיסטי F לבדיקת מובהקות המודל לא ישתנה: נכון/לא נכון/ אי אפשר לדעת

הועלתה הטענה כי יש צורך להוסיף למשוואה גם את הפעילות הכלכלית במשק (Y) כמשתנה מסביר, ולכן יש לאמוד את המשוואה הבאה:

$$LN(M)_t = \alpha + \beta_1 \cdot LN(P)_t + \beta_2 \cdot LN(Y)_t + U_t \quad 2.$$

משוואה (2) נתונה בפלט מס' 2.

Dependent Variable: lnm

Analysis of Variance

Source	DF	Sum of Squares	Mean Squares	F Value	Prob>F
Model	2	44.05069	22.02535	2585.05	<0.0001
Error	102	0.86907	0.00852		
C Total	104	44.91976			

Root MSE	0.09231	R-square	0.9807
Dep Mean	8.53854	Adj R-sq	0.9803
C. V.	1.08104		

Parameter Estimates

Variable	DF	Parameter Estimate	Standard Error	T for H0: Parameter=0	Prob> T
INTERCEP	1	0.78242	0.59739	1.31	0.1932
lnp	1	1.63491	0.05332	30.66	<.0001
lny	1	0.20001	0.16568	-----	0.2302

Covariance of Estimates

COVB	INTERCEP	lnp	lny
INTERCEP	0.35687	0.025884	-0.09762
lnp	0.02588	0.002843	-0.00792
lny	-0.09762	-0.00792	0.02745

יא. סטטיסטי t לבדיקת הטענה הינו :

i. לא ניתן לחשבו בעזרת הנתונים הקיימים.

ii. ניתן לחשבו וערכו הוא : _____.

יב. על פי התשובה לסעיף הקודם, ניתן להסיק

את ערכו של סטטיסטי F למובהקות המודל. נכון/ לא נכון/ אי אפשר לדעת

יג. על פי התשובה לסעיף יא' ניתן להסיק את

ערכו של סטטיסטי WALD לבדיקת הטענה. נכון/ לא נכון/ אי אפשר לדעת

הועלתה הטענה כי הגמישות ביחס למחיר גבוהה פי 10 מהגמישות ביחס לפעילות הכלכלית במשק.

יד. סטטיסטי WALD לבדיקת הטענה הינו :

i. לא ניתן לחשבו בעזרת הנתונים הקיימים.

ii. ניתן לחשבו וערכו הוא : _____.

טו. הרגרסיה המוגבלת כאשר H_0 נכונה למבחן WALD הינה : _____

כאשר : D_0 : _____
 D_1 : _____

טז.

i. איזה מבין המודלים המוצעים
במשוואות 1 ו-2 עדיף?

משוואה 1/משוואה 2/אין הבדל בין המודלים

ii. אם משתנה רמת המחירים במשק היה
מובהק במשוואה מס' 1, הוא יהיה מובהק
בהכרח גם במשוואה מס' 2 :
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת

(2) ענו על השאלות הבאות (כל שאלה בפני עצמה, בכל שאלה מונח
המודל: $Y = \alpha + \beta \cdot X + U$ ומתקיימות כל ההנחות הקלאסיות).

- א. $\bar{R}^2 < R^2$ מתקיים תמיד :
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת.
- ב. אם דוחים H_0 במבחן חד צדדי ברמת
מובהקות α , אזי בהכרח גם נדחה H_0
במבחן הדו צדדי באותה רמת מובהקות :
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת.
- ג. אם ערך האומד ל- β גבוה, השערת האפס
למובהקות השיפוע תידחה בוודאות :
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת.
- ד. הוספת משתנה מסביר למשוואת הרגרסיה
עשויה להקטין את R^2 :
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת.
- ה. אם דוחים H_0 במבחן דו צדדי ברמת
מובהקות α , אזי בהכרח גם נדחה H_0
במבחן החד צדדי באותה רמת מובהקות :
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת.
- ו. אם רווח בר סמך לשיפוע כולל את הערך
אפס, ניתן לומר כי השערת האפס למובהקות
השיפוע מתקבלת בהכרח :
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת.
- ז. האומדים היעילים ביותר לפרמטרים באוכלוסייה
יהיו בהכרח אומדי הריבועים הפחותים :
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת.
- ח. בהוספת משתנה מסביר מובהק למודל,
ערך $\bar{R}^2$ יעלה בהכרח.
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת.
- ט. מבחן WALD הוא מקרה פרטי של מבחן F
למובהקות המודל :
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת.
- י. שיטת הריבועים הפחותים מביאה
למקסימום את $\bar{R}^2$:
נכון/לא נכון/אי אפשר לדעת.

(3) נתון המודל: $Y_t = \alpha + \beta X_t + U_t$.

נתון כי אר"פ למודל זה הינו: $\hat{\beta} = \frac{S_{XY}}{S_{XX}}$.

א. הוכיחו כי $\hat{\beta}$ אומד ליניארי וחסר הטיה של β .

ב. חשבו את $VAR(\hat{\beta})$.

ג. נתון האומד: $\tilde{\beta} = \frac{\sum X_t Y_t}{\sum X_t^2}$.

הוכיחו כי $\tilde{\beta}$ אומד ליניארי אך איננו חסר הטיה ל- β .

ד. מהם התנאים בהם מתקיים: $E(\tilde{\beta}) = \beta$?

תשובות סופיות:

- (1) א. $LN(M)_t = \alpha + \beta \cdot LN(P)_t + U_t$. ב. $LN(M)_t = 1.49372 + 1.69267 \cdot LN(P)_t$. ג. גמישות.
ד. גבול תחתון: 1.64527 , גבול עליון: 1.73987.

ה. ii, $t_{\beta=0} = 71.7233$. ו. v. ז. $H_0: \beta = 1$, $H_1: \beta > 1$.

- ח. ii, $t = 29.35$. ט. i. י. לא ניתן לדעת.
ii. אי אפשר לדעת. iii. אי אפשר לדעת. יא. ii, $t = 1.2$. יב. לא נכון. יג. נכון. יד. ii, $WALD = 0.048$.

טו. $D_0 = LN(M)_t$, $D_1 = 10 \cdot LN(P)_t + LN(Y)_t$. טז. i. משוואה 1.

- ii. לא נכון. (2) א. נכון. ב. לא נכון. ג. לא נכון. ד. לא נכון.
ה. לא נכון. ו. לא נכון. ז. לא נכון. ח. נכון.
ט. לא נכון. י. נכון.

(3) א. הוכחה. ב. $V(\hat{\beta}) = \frac{\sigma^2}{S_{xx}}$. ג. הוכחה.

ד. ראו סרטון.

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 25 - פתרון מודרך של מבחן מה- 08.02.2018

תוכן העניינים

1. פתרון מודרך של מבחן מה- 2.08.2018 142

פתרון מודרך של מבחן מה-08.02.2018:

שאלות:

(1) בהתייחס למחקר 1. התייחסו לרגרסיה שכוללת את כל המסבירים כרגרסיית הבסיס. בבדיקת ההשערה: $H_0: \beta_{highsl} = \beta_{medinc} = 0$ התקבל (רמת מובהקות 5%):

- א. הסטטיסט מתפלג תחת השערת האפס F . הערך של הסטטיסט הוא 27.9 ולכן נדחה את השערת האפס.
- ב. הסטטיסט מתפלג תחת השערת האפס F . הערך של הסטטיסט הוא 2.1 ולכן לא נדחה את השערת האפס.
- ג. הסטטיסט מתפלג תחת השערת האפס t . הערך של הסטטיסט הוא 2.1 ולכן נדחה את השערת האפס.
- ד. הסטטיסט מתפלג תחת השערת האפס F . הערך של הסטטיסט הוא 21.24 ולכן נדחה את השערת האפס.

(2) בהתייחס למחקר 1. התייחסו לרגרסיה שכוללת את כל המסבירים כרגרסיית הבסיס. בבדיקת ההשערה: $H_0: \beta_{highsl} + \beta_{college} = 0$ התקבל (רמת מובהקות 5%):

- א. הסטטיסט מתפלג תחת השערת האפס t . הערך של הסטטיסט הוא 4.97 ולכן נדחה את השערת האפס.
- ב. הסטטיסט מתפלג תחת השערת האפס F . הערך של הסטטיסט הוא 2.1 ולכן לא נדחה את השערת האפס.
- ג. הסטטיסט מתפלג תחת השערת האפס t . הערך של הסטטיסט הוא 2.1 ולכן נדחה את השערת האפס.
- ד. הסטטיסט מתפלג תחת השערת האפס t . הערך של הסטטיסט הוא 1.4 ולכן לא נדחה את השערת האפס.

(3) התייחס למחקר 2:

- א. משמעות המקדם של ההכנסה היא ששינוי של אחוז ברמת ההכנסה מוביל לשינוי של 0.83 אחוזים בהוצאות על בריאות. המקדם מובהק ברמת מובהקות נמוכה מ-1%.
- ב. משמעות המקדם של ההכנסה היא ששינוי של יחידה ברמת ההכנסה מוביל לשינוי של 0.83 אחוזים בהוצאות על בריאות. המקדם מובהק ברמת מובהקות נמוכה מ-1%.
- ג. משמעות המקדם של האוכלוסייה היא ששינוי של יחידה באוכלוסייה מוביל לשינוי של יחידה בהוצאות על בריאות. המקדם אינו מובהק ברמת מובהקות של 5%.

ד. משמעות המקדם של ההכנסה היא ששינוי של אחוז ברמת ההכנסה מוביל לשינוי של 0.14 אחוזים בהוצאות על בריאות. המקדם מובהק ברמת מובהקות נמוכה מ-5%.

- (4) חוקרים בדקו את הקשר בין ממוצע הציונים בשנה א' בלימודי כלכלה (y_i) והציון הפסיכומטרי (x_i) בקרב מדגם אקראי של תלמידי שנה ב' בכלכלה. על בסיס הנתונים במדגם הם חישבו:
- $$\bar{Y} = 658.75, \bar{X} = 82.125, \sum (X_i - \bar{X})^2 = 5687.5, \sum (X_i - \bar{X})(Y_i - \bar{Y}) = 581.25$$
- על בסיס הנתונים הללו החוקרים הסיקו כי:
- א. אם ציון הפסיכומטרי עולה ב-50 נקודות אז ממוצע הציונים בשנה א' בכלכלה צפוי לעלות בכ-5.11 נקודות.
 - ב. אם ממוצע הציונים בשנה א' יורד בנקודה אחת אז ציון הפסיכומטרי צפוי לרדת בכ-10.22 נקודות.
 - ג. ציון הפסיכומטרי החזוי של סטודנטית עם ממוצע ציונים 90.02 בשנה א' של כלכלה הוא 736.
 - ד. ממוצע הציונים בשנה א' של סטודנט לכלכלה עם ציון פסיכומטרי של 720 צפוי להיות 73.6.

- (5) איזה מבסיסי הנתונים הבאים הינו בסיס נתוני אורך (סדרה עיתית)?
- א. נתונים אודות הריבית הנומינלית בארה"ב בין השנים 1950-1960.
 - ב. נתונים אודות שיעורי האבטלה לפי רשות מקומית בישראל בשנת 2015.
 - ג. נתונים אודות יבוא חיטה במדינות אירופה ברבעון הראשון של 1982.
 - ד. נתונים אודות מספר הנשים בעלות הקביעות בנחלקות השונות באוניברסיטת בר אילן בשנת 2003.

- (6) נתונה הרגרסיה הבאה: $y_i = \beta_0 + \beta_1 x_i + u_i$. איזו מהטענות הבאות אינה נכונה?
- א. אומד הריבועים הפחותים $\hat{\beta}_1$ יהיה אומד חסר הטיה ל- β_1 אם $E(u_i) \neq 0$.
 - ב. אומד הריבועים הפחותים $\hat{\beta}_1$ יהיה אומד חסר הטיה ל- β_1 גם אם u_i לא מתפלג נורמלית.
 - ג. אומד הריבועים הפחותים $\hat{\beta}_1$ לא יהיה אומד חסר הטיה ל- β_1 אם התוחלת של גורמים שאינם כלולים ($E(u_i)$) תלויה בערכים של x_i , זאת אומרת $Cov(X, u_i) \neq 0$.
 - ד. אומד הריבועים הפחותים $\hat{\beta}_1$ יהיה אומד יעיל רק כאשר $Var(u_i)$ היא קבועה.

- (7) חוקר אמד את הרגרסיה הבאה: $\hat{X}_i = 50 - 0.2P_i$, כאשר X היא הכמות שנרכשה ממוצר מסוים ו- P המחיר ב-ש. החוקר החליט שהוא עשה שגיאה כשאמד את המחיר ב-ש. לכן הוא הגדיר משתנה חדש, $D_i = \frac{P_i}{\varepsilon_i}$, כאשר D הוא המחיר בדולרים ו- ε_i שער החליפין שקל-דולר. שער החליפין בתקופה שעליה היו תצפיות נע בין 3.8 ל-4.2 ש"ח לדולר, עם ממוצע 4 ש"ח לדולר.
- טענה א': ברגרסיה: $\hat{X}_i = \alpha + \beta D_i + u_i$, האומד ל- β שווה -0.8.
- טענה ב': ברגרסיה: $\hat{X}_i = \alpha + \beta D_i + u_i$, האומד ל- β שווה -0.05.
- טענה ג': ברגרסיה: $\hat{X}_i = \alpha + \beta D_i + u_i$, לא ניתן לדעת את האומד ל- β ללא נתונים על שער החליפין במשך כל התקופה.
- א. טענה ג' נכונה.
ב. טענה א' נכונה.
ג. טענה ב' נכונה.

- (8) נניח כי אמדו את הרגרסיה (בסוגריים סטיות תקן):

$$\hat{Y}_i = 3.2 + 1.4 * X_i + 3.9 * Z_i$$

$$(1.2) \quad (2.3) \quad (2.1)$$

איזו מבין הטענות הבאות היא טענת אמת:

- א. מתאם פירסון בין X ל- Z ($r_{X,Z}$) קטן, בערך מוחלט, מ-1.
- ב. אם נוסיף עוד משתנה לרגרסיה, הערך של $\bar{R}^2$ לא יפחת.
- ג. נניח כי מוסיפים לרגרסיה עוד משתנה נוסף, P . ידוע כי מקדמי המתאם של פירסון בין P לבין X , ובין P לבין Z , קטנים שניהם, בערך מוחלט, מ-1 (כלומר: $r_{X,P} < 1, r_{Z,P} < 1$). לכן ניתן להוסיף את המשתנה P לרגרסיה ואין חשש למולטיקולינאריות מושלמת.
- ד. אם נוסיף עוד משתנה לרגרסיה, הערך של $\bar{R}^2$ יגדל.

- (9) נאמדה רגרסיה והתקבלו התוצאות הבאות: $\hat{Y}_i = 5 + 2X_i$. כעת חוקר חושב שהוא אמד את הרגרסיה תוך שימוש בנתונים לא נכונים. לכן הוא מגדיר משתנה חדש, $Z_i = 3Y_i$. הרגרסיה החדשה שקיבל:

א. $\hat{Z}_i = 15 + 6X_i$

ב. $\hat{Z}_i = 5 + 6X_i$

ג. $\hat{Z}_i = 15 + 2X_i$

ד. $\hat{Z}_i = 3X_i$

- 10** חוקר מעוניין לאמוד את ההשפעה של המשתנה X על המשתנה Y . הוא אמד את הרגרסיה: $Y_i = \alpha + \beta X_i + u_i$ (1). הוא שוקל להוסיף לרגרסיה משתנה מסביר נוסף, Z . איזו מהטענות הבאות נכונה?
- א. אם $Cov(X, Z)$ שונה מאפס ו- $Cov(Z, Y)$ שונה מאפס, האומד ל- β ברגרסיה (1) מוטא.
- ב. אם $Cov(X, Z)$ שווה אפס ו- $Cov(Z, Y)$ שונה מאפס, האומד ל- β ברגרסיה (1) מוטא.
- ג. אם $Cov(X, Z)$ שונה מאפס ו- $Cov(Z, Y)$ שווה אפס, האומד ל- β ברגרסיה (1) מוטא.
- ד. האומד ל- β ברגרסיה (1) איננו מוטא בשום מקרה (זהו אומדן OLS).

- 11** שלושה סטודנטים דנו בתכונות של אומדי הריבועים הפחותים (OLS). להלן טענותיהם:
- ג'ורדי: המדד לטיב ההתאמה של OLS, ה- R^2 , שווה תמיד למקדם המתאם פירסון בריבוע.
- סטטיק: ב-OLS אי אפשר לדעת את השונות של u_i ולכן אנחנו נאלצים לאמוד אותה.
- בן-אל: אומדי OLS הם אומדים יעילים כיוון שהשונות שלהם אינה גדלה כאשר מוסיפים משתנים מסבירים שאינם רלוונטיים.
- א. רק סטטיק צודק.
- ב. רק ג'ורדי צודק.
- ג. רק בן-אל צודק.
- ד. גם סטטיק וגם בן-אל צודקים.

- 12** חוקרים בודקים את הקשר בין אי-שוויון (GINI) לתוצר (GDP) בעזרת מדגם של כל מדינות העולם. על פי התיאוריה של קוזנץ (Kuznets), ברמות תוצר נמוכות. עלייה בתוצר מובילה לעלייה באי-שוויון עד לנקודה מסוימת ואז עלייה בתוצר מובילה לירידה באי-שוויון.
- איזו מהרגרסיות הבאות מייצגת את הקשר כפי שמתואר על ידי קוזנץ?
- א. $gini = 0.23 + 0.04 * gdp - 0.0065 * gdp^2$
- ב. $gini = 0.23 + 0.04 * gdp - 0.0065 * \ln(gdp)$
- ג. $gini = 0.23 - 0.04 * gdp + 0.0065 * gdp^2$
- ד. $\ln(gini) = 0.23 + 0.04 * \ln(gdp)$

13) חוקר אמד את הרגרסיה: $Y_i = \alpha + \beta_1 X_i + u_i$.

אילו מבין הטענות הבאות היא טענת אמת:

- א. דחייה של השערת האפס: $H_0: \beta_1 = 0, H_1: \beta_1 \neq 0$ ברמת מובהקות של 5%, משמעה שנדחה גם את השערת האפס על השיפוע ברגרסיה שבה X הוא המשתנה המוסבר ו- Y המשתנה המסביר (באותה רמת מובהקות).
- ב. דחייה של השערת האפס: $H_0: \beta_1 = 0, H_1: \beta_1 \neq 0$ ברמת מובהקות של 5%, משמעה שיש קשר באוכלוסייה בין X ו- Y .
- ג. קבלה של השערת האפס: $H_0: \beta_1 = 0, H_1: \beta_1 \neq 0$ ברמת מובהקות של 5%, משמעה שאין קשר באוכלוסייה בין X ו- Y .
- ד. דחייה של השערת האפס: $H_0: \beta_1 = 0, H_1: \beta_1 \neq 0$ ברמת מובהקות של 5%, משמעה שאין קשר באוכלוסייה בין X ו- Y .

14) המודל האמיתי באוכלוסייה הוא: $y_i = \lambda_0 + \lambda_1 x_{1i} + \lambda_2 x_{2i} + u_i$,

והסימונים: $\hat{\lambda}, \hat{y}$ מסמנים את אומדי ה-OLS במדגם. סמנו את הנוסחה השגויה:

- א. $y_i = \hat{\lambda}_0 + \hat{\lambda}_1 x_{1i} + \hat{\lambda}_2 x_{2i} + u_i$.
- ב. $y_i = \hat{\lambda}_0 + \hat{\lambda}_1 x_{1i} + \hat{\lambda}_2 x_{2i} + u_i$.
- ג. $y_i = \hat{\lambda}_0 + \hat{\lambda}_1 x_{1i} + \hat{\lambda}_2 x_{2i}$.
- ד. $E(y_i | x_{1i}, x_{2i}) = \hat{\lambda}_0 + \hat{\lambda}_1 x_{1i} + \hat{\lambda}_2 x_{2i}$.

15) היתרון של $R^2_{adjusted}$ על פני R^2 הוא:

- א. $R^2_{adjusted}$ מגלם את המחיר של הוספת משנים מסבירים.
- ב. $R^2_{adjusted}$ קל יותר לחישוב מאשר R^2 .
- ג. $R^2_{adjusted}$ מצמצם את סכום הסטיות מהממוצע.
- ד. אין ל- $R^2_{adjusted}$ יתרון על R^2 .

16) נתונות התוצאות של רגרסיה (בסוגריים סטיות תקן): $\hat{Y}_i = 19.74 - 0.27 X_i$ (1.91) (0.052).

כמו כן ידוע כי מספר התצפיות הוא 59 וכי: $\sum (Y - \bar{Y})^2 = 1008.52$.

הערך של סכום השגיאות הריבועיות ($\sum \hat{u}^2$) הוא:

- א. 683.8.
- ב. 324.7.
- ג. 1234.25.
- ד. 12.3425.

תשובות סופיות:

א' (5	א' (4	א' (3	א' (2	א' (1
א' (10	א' (9	א' (8	א' (7	א' (6
א' (15	א' (14	א' (13	א' (12	א' (11
				א' (16

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 26 - פתרון מודרך של מבחן - מועד א - 03.02.2019

תוכן העניינים

1. פתרון מודרך של מבחן - מועד א - 03.02.2019 148

פתרון מודרך של מבחן – מועד א – 03.02.2019:

שאלות:

(1) נתונים שני מודלים:

$$y = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + u$$

$$y = \alpha_0 + \alpha_1 x_1 + v$$

טענה א': אם: $Cov(x_1, x_2) = 0$, אזי: $\hat{\alpha}_1 = \hat{\beta}_1$.

טענה ב': אם: $\hat{\alpha}_0 = \hat{\beta}_0$ ו- $\hat{\alpha}_1 = \hat{\beta}_1$, אזי יש מולטיקולינאריות מושלמת בין x_1 ו- x_2 .

טענה ג': אם: $x_2 = x_1^2$, אזי: $\hat{\alpha}_1 > \hat{\beta}_1$.

א. רק טענה א' נכונה.

ב. רק טענות א' ו-ג' נכונות.

ג. כל הטענות נכונות.

ד. רק טענה ג' נכונה.

(2) נאמדה הרגרסיה: $Y_i = \hat{\gamma}_0 + \hat{\gamma}_1 G_i + \hat{u}_i$. בהינתן שכל שאר הגורמים אינם

משתנים, אילו מהגורמים הבאים אינו משפיע על הרווח בר סמך של $\hat{\gamma}_1$?

א. הערך הממוצע של המשתנה המוסבר, $\bar{Y}$.

ב. גודל המדגם, N .

ג. השונות במדגם של המשתנה המסביר, $\text{var}(G_i)$.

ד. השונות של הסטייה, $\text{var}(\hat{u}_i)$.

(3) נתון המודל: $\ln(y) = \beta_0 + \beta_1 x + u$.

כאשר y מייצג את רמת ההשקעה ו- x את מדד המחירים.

מהו השינוי הצפוי באחוזים בהשקעה בעקבות עלייה של 1% במדד המחירים?

(אם מניחים ש- β_1 קטן).

א. β_{1x} .

ב. β_1 .

ג. $\beta_1 \frac{1}{y}$.

ד. $\beta_1 \frac{x}{y}$.

(4) כאשר אומדים את מודל הרגרסיה הפשוטה: $y = \beta_0 + \beta_1 x + u$, ב-OLS איזו טענה נכונה.

טענה א': אם אומדני OLS מוטים, אזי: $Cov(x, \hat{u}) \neq 0$.

טענה ב': אם אומדני OLS מוטים, אזי: $\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x}) \neq 0$.

טענה ג': אם אומדני OLS מוטים, אזי: $Var(u|x)$ משתנה עם x .

א. אין טענות נכונות.

ב. רק טענות א' ו-ג' נכונות.

ג. רק טענה ב' נכונה.

ד. רק טענה ג' נכונה.

(5) נתונה פונקציית ביקוש: $y = \beta_0 + \beta_1 x + u$.

כאשר y מייצג את מספר היחידות הנמכרות ו- x את המחיר ב-ש.

טענה א': אם המחיר נמדד בדולרים (ש=1 דולר), אזי האומדן החדש של β_1 גדול יותר מהאומד המקורי.

טענה ב': אם המחיר נמדד ב- $\ln$ והכמות הנמכרת נמדדת גם כן ב- $\ln$, אזי אומדן האפקט של מחיר על הכמות לא משתנה עם יחידות המדידה.

טענה ג': אם הכמות נמדדת באלפים, אזי האומדן החדש של β_1 גדול יותר מהאומד המקורי.

א. רק טענות א' ו-ב' נכונות.

ב. רק טענות א' ו-ג' נכונות.

ג. כל הטענות נכונות.

ד. רק טענה ב' נכונה.

(6) חוקר טוען שאומד אפקט סיבתי של משתנה מסביר x על משתנה מוסבר y

בעזרת שיטת OLS ברגרסיה לינארית מרובה.

טענה א': החוקר מניח שאין מתאם בין ההפרעה לבין המשתנה המסביר.

טענה ב': החוקר מניח שלמשתנה המסביר יש אפקט קבוע על פני ערכים של x .

טענה ג': אם R בריבוע ברגרסיה קרוב ל-0 האפקט אינו סיבתי.

א. רק טענה א' נכונה.

ב. רק טענות א' ו-ב' נכונות.

ג. כל הטענות נכונות.

ד. רק טענה ב' נכונה.

(7) נתון המודל הבא: $y = \beta_0 + \beta_1 x + u$.

חוקר אמד את המודל ב-OLS וקיבל β_0 ו- β_1 .

טענה א': אם: $\beta_1 \neq \beta_1$, אזי האומדן של β_1 מוטא.

טענה ב': אם: $Var(\beta_1) = Var(\beta_1)$, אזי האומדן של β_1 יעיל.

טענה ג': אם: $\sum_{i=1}^n u_i = 0$, אזי האומדן של β_1 לא מוטא.

א. אין טענות נכונות.

ב. רק טענות א' ו-ב' נכונות.

ג. כל הטענות נכונות.

ד. רק טענה א' נכונה.

(8) ברגרסיה: $y = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 (x_2 + x_3) + u$.

טענה א': יש מולטיקולינאריות מושלמת ולכן אי אפשר לאמוד את β_2 .

טענה ב': אי אפשר לאמוד את האפקט של x_2 על y .

טענה ג': האומד של סטיית התקן של β_2 יהיה גדול כך ש- β_2 לא יהיה מובהק.

א. רק טענה ב' נכונה.

ב. רק טענות א' ו-ב' נכונות.

ג. רק טענה א' נכונה.

ד. כל הטענות נכונות.

(9) בהתייחס למחקר 1 החוקרים התבקשו לחזות את משקל היילוד עבור שתי נשים הזוהות בכל הנתונים למעט בכמות הסיגריות שהן מעשנות, כאשר אישה א' מעשנת סיגריה אחת לשלושה ימים (שליש סיגריה ליום) ואילו אישה ב' מעשנת 20 סיגריות ביום.

א. מידת הדיוק של התחזית של אישה א' תהיה גבוהה יותר ממידת הדיוק של התחזית עבור אישה ב'.

ב. מידת הדיוק של התחזית של אישה ב' תהיה גבוהה יותר ממידת הדיוק של התחזית עבור אישה א'.

ג. התחזיות עבור שתי הנשים הן בעלות מידת דיוק זהה.

ד. כיוון שה- $R^2_{adjusted}$ של הרגרסיה בה נכללה כמות הסיגריות הוא נמוך, לא ניתן לחזות את משקל היילוד.

- 10** מרצה בחר מספר סטודנטים מהקורס שלו ובאופן אקראי סידר להם שיעורים פרטיים. אחר כך הוא אמד ב-OLS את המודל: $y = \beta_0 + \beta_1 x + u$. כאשר y מייצג את הציון הסופי שכל סטודנט קיבל בקורס ו- x אם הסטודנט קיבל שיעורים פרטיים.
- טענה א': $\hat{\beta}_1$ הוא אומד סיבתי של האפקט של x על y .
- טענה ב': רק אם מאפייני הסטודנטים כמו מין, גיל, מוטיבציה וכישרון נכנסים לרגרסיה כמשתנים מסבירים נוספים, אזי $\hat{\beta}_1$ הוא אומד סיבתי של האפקט של x על y .
- טענה ג': המדגם אינו מייצג ולכן $\hat{\beta}_1$ הוא לא אומד סיבתי של האפקט של x על y .
- א. רק טענה א' נכונה.
 ב. רק טענות ב' ו-ג' נכונות.
 ג. רק טענה ב' נכונה.
 ד. רק טענה ג' נכונה.

- 11** חוקר אמד רגרסיה וקיבל: $\ln(wage) = 0.13 + 0.09educ + 0.04exper - 0.0007exper^2$. כאשר $wage$ שכר לשעה בדולרים, $educ$ שנות השכלה ו- $exper$ שנות ניסיון עבודה.
- טענה א': השכר המנובא לאדם בעל 12 שנות השכלה ו-17 שנות ניסיון הוא 1.6877.
- טענה ב': הגמישות של השכר ביחס לשנות ניסיון לאדם בעל 16 שנות השכלה ו-5 שנות ניסיון הוא 0.165.
- טענה ג': לניסיון יש השפעה שולית שלילית לאדם בעל 30 שנות ניסיון.
- א. רק טענות ב' ו-ג' נכונות.
 ב. כל הטענות נכונות.
 ג. רק טענה ב' נכונה.
 ד. רק טענות א' ו-ב' נכונות.

- 12** חוקר אמד רגרסיה בעזרת 25 תצפיות וקיבל:
- $$\hat{y} = 7.54 - 0.25x$$
- כאשר המספרים בסוגריים מראים את טעויות התקן וידוע $(0.62) (0.06)$.
- כי: $\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2 = 125$.
- טענה א': המקדם של x מובהק ברמת מובהקות של 1%.
- טענה ב': אנו דוחים כי המקדם של x גדול מ-0 ברמת מובהקות של 5%.
- טענה ג': אין מספיק נתונים כדי לחשב: $SSR = \sum_{i=1}^n u_i^2$.
- א. רק טענה א' נכונה.
 ב. רק טענה ב' נכונה.
 ג. רק טענות ב' ו-ג' נכונות.
 ד. רק טענות א' ו-ג' נכונות.

- 13** חוקרת רוצה לאמוד את המודל: $y = \beta_0 + \beta_1 x + u$. אבל בגלל סיבות חיצוניות היא מדדה במקום x את משתנה: $z = 100 + x$, כך שהיא קיבלה: $\hat{y} = 10 + 5z$. אם היא הייתה אומדת את המודל המקורי, היא הייתה מקבלת כי:
- טענה א': $\beta_0 = 10$.
- טענה ב': $\beta_1 = 5$.
- טענה ג': $\beta_1 = 500 + x$.
- א. רק טענה ב' נכונה.
- ב. רק טענות א' ו-ג' נכונות.
- ג. רק טענה א' נכונה.
- ד. רק טענה ג' נכונה.

- 14** חוקר אמד את המודל: $y = \beta_0 + \beta_1 x_1 + \beta_2 x_2 + u$ והוא קיבל:
- $$\hat{y} = -1.06 + 1.001x_1 + 0.5x_2$$
- כאשר המספרים בסוגריים מראים את טעויות (0.2309) (0.0877) (0.016)
- התקן, מספר התצפיות 524 ו- $SSR = 116.7$. ברמת מובהקות של 5%.
- טענה א': אנו דוחים ש- $\beta_1 = -1$.
- טענה ב': אם: $Cov(\hat{\beta}_1, \hat{\beta}_2) = 0$ אנו דוחים ש- $\beta_1 + \beta_2 = 1$.
- טענה ג': אם: $Cov(\hat{\beta}_1, \hat{\beta}_2) = 0$ אנו דוחים ש- $\beta_1 - \beta_2 = 0$.
- א. רק טענות א' ו-ב' נכונות.
- ב. רק טענות ב' ו-ג' נכונות.
- ג. רק טענה א' נכונה.
- ד. כל הטענות נכונות.

- 15** אנו רוצים לאמוד את שני המודלים הבאים:
- $$Savings = \alpha_0 + \alpha_1 Income + u$$
- $$Consumption = \beta_0 + \beta_1 Income + v$$
- כאשר ידוע כי: $Consumption + Savings = Income$.
- טענה א': $\alpha_0 + \beta_0 = 0$.
- טענה ב': $\alpha_1 + \beta_1 = 1$.
- טענה ג': $\alpha_1 = \beta_1$.
- א. רק טענות א' ו-ב' נכונות.
- ב. רק טענה א' נכונה.
- ג. רק טענות ב' ו-ג' נכונות.

16) חוקרת אמדה שלוש רגרסיות:

$$y = \beta_0 + \beta_1 x + \beta_2 z + u$$

$$y = \alpha_0 + \alpha_1 z + v \quad \text{וחישה את השאריות: } \hat{u}, \hat{v}, \hat{w}$$

$$x = \delta_0 + \delta_1 z + w$$

טענה א': באמידת הרגרסיה הליניארית: $\hat{u} = \lambda_0 + \lambda_1 x + \mu$, $\lambda_1 = 0$.

טענה ב': באמידת הרגרסיה הליניארית: $\hat{v} = \lambda_0 + \lambda_1 \hat{w} + \mu$, $\lambda_1 = \hat{\beta}_1$.

טענה ג': באמידת הרגרסיה הליניארית: $\hat{w} = \lambda_0 + \lambda_1 \hat{u} + \mu$, $\lambda_1 = 0$.

א. רק טענות א' ו-ב' נכונות.

ב. רק טענה ב' נכונה.

ג. רק טענה א' נכונה.

ד. כל הטענות נכונות.

17) נתון המודל הליניארי: $y = \beta_x + u$ כאשר כל ההנחות הקלאסיות מתקיימות.

נתונים שני אומדנים: $b_1 = \frac{\sum_{i=1}^n x_i y_i}{\sum_{i=1}^n x_i^2}$, $b_2 = \frac{\bar{y}}{\bar{x}}$. עם שגיאות האמידה $\hat{u}_1$ ו- $\hat{u}_2$ בהתאם.

טענה א': שני האומדים הינם חסרי הטיה.

טענה ב': השונות של b_1 גדולה מזו של b_2 .

טענה ג': $\left| \sum_{i=1}^n \hat{u}_{1,i} \right| \neq \left| \sum_{i=1}^n \hat{u}_{2,i} \right|$.

א. רק טענות א' ו-ג' נכונות.

ב. רק טענה א' נכונה.

ג. כל הטענות נכונות.

ד. רק טענות ב' ו-ג' נכונות.

18) חוקר אמד את המודל הבא: $\ln(y) = \beta x + u$ כאשר y מייצג צריכה ב-ש ו- x הכנסה ב-ש עבור 30 פרטים. נתון כי:

$$\sum_{i=1}^n x_i^2 = 310969.94, \quad \sum_{i=1}^n \ln(y_i) = 127.256,$$

$$\sum_{i=1}^n x_i = 3019.1885, \quad \sum_{i=1}^n x_i \ln(y_i) = 12882.057, \quad \sum_{i=1}^n \ln(y_i)^2 = 540.6$$

מה יהיה אומד OLS לנטייה השולית לצורך במודל (כלומר: $\frac{\partial Y}{\partial X}$) אם הצריכה שווה

ל-100 ש?

א. 4.14

ב. 0.029

ג. 2.382

ד. 1.05

תשובות סופיות:

א' (5	א' (4	א' (3	א' (2	א' (1
א' (10	א' (9	א' (8	א' (7	א' (6
א' (15	א' (14	א' (13	א' (12	א' (11
		א' (18	א' (17	ד' (16

מבוא לאקונומטריקה ב

פרק 27 - פתרון מודרך של מבחן מה - 11.02.2020

תוכן העניינים

1. פתרון מודרך של מבחן מה - 11.02.2020 155

פתרון מודרך של מבחן מה - 11.02.2020

שאלות:

(1) חוקר אמד את המודל: $Y = B_0 + B_1 X_1 + u$ על סמך מדגם של 150 תצפיות

וקיבל: $\hat{Y} = 40.5 + 0.8X_1$ (בסוגריים סטיית תקן).
(0.5) (8.1)

אחרי האמידה התברר לחוקר כי עקב טעות הקלדה כל ערכי ה- X ים במדגם היו גדולים ב-100 מהערך האמיתי שלהם וכי היה עליו להריץ את

המודל: $Y = \gamma_0 + \gamma_1 X_2 + u$ כאשר: $X_2 = X_1 - 100$.

טענה A: $\hat{\gamma}_1 = 0.8$.

טענה B: $\hat{\gamma}_0 = 120.5$.

א. שתי הטענות נכונות.

ב. רק טענה A נכונה.

ג. רק טענה B נכונה.

ד. שתי הטענות אינן נכונות.

(2) המודל: $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + u$ נאמד לפי OLS.

טענה A: $\sum \hat{u}_i = 0$.

טענה B: רק אם באוכלוסייה: $E(u_i) = 0$ אזי: $\sum \hat{u}_i = 0$.

טענה C: אם בנתוני המדגם: $X_1 = X_2 + 1$ אזי: $\sum \hat{u}_i = 0$.

א. רק טענה A נכונה.

ב. כל הטענות לא נכונות.

ג. רק טענה A ו-C נכונות.

ד. רק טענה C נכונה.

(3) חוקר הניח שפונקציית הייצור היא מסוג קוב-דאגלאס:

$$\ln Q = \alpha + \beta_1 \ln L + \beta_2 \ln K + u$$

Q - תפוקה.

L - עבודה.

K - הון.

להלן תוצאות האמידה לפי מדגם מקרי של 87 משקים (בסוגריים - סטיות תקן):

$$\ln Q = \hat{\alpha} + 0.4 \ln L + 0.54 \ln K \quad (1)$$

(0.09) (0.1)

$$\ln K = \text{const.} + 0.072 \ln L \quad (2)$$

(0.00585)

- טענה A : מקדם ההסבר R^2 בין $\ln L$ ו- $\ln K$ הוא 0.64.
- טענה B : אם החוקר היה משמיט מרגרסיה (1) את $\ln L$ אזי גמישות הייצור ביחס להון הייתה גדלה.
- טענה C : אם החוקר היה משמיט מרגרסיה (1) את $\ln L$ אזי גמישות הייצור ביחס להון הייתה קטנה.
- א. טענות A ו-B נכונות.
- ב. רק טענה B נכונה.

- (4) חוקר אמד את המשוואה הבאה : $Y_i = \beta X_i + u_i$.
- טענה א' : רק אם : $\bar{X} = 0$ קו הרגרסיה יעבור דרך נקודת הממוצעים.
- טענה ב' : מודל זה מקיים : $SST = SSR + SSE$.
- טענה ג' : רק אם : $\bar{Y} = 0$ קו הרגרסיה יעבור דרך נקודת הממוצעים.
- א. כל הטענות אינן נכונות.
- ב. רק טענה א' נכונה.
- ג. רק טענה ב' נכונה.
- ד. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

- (5) החוקר אמד את מודל הרגרסיה הבא על סמך שלושה מדגמים בגודל קבוע של 100 תצפיות (הריץ 3 פעמים את הרגרסיה) : $Y_i = \alpha + u_i$.
- א. $R^2 = 0$ בכל המדגמים.
- ב. $R^2 > 0$ רק במדגמים בהם : $\bar{Y} > 0$.
- ג. $R^2 = 1$ בכל המדגמים.
- ד. אף תשובה לא נכונה.

- (6) הנח כי המודל הנכון הוא : $Y = \theta + \delta X + v$.
- החוקר אמד את המודל הבא בשיטת OLS : $Y = \alpha + \beta X + \gamma Z + u$.
- והנח שכל ההנחות הקלאסיות מתקיימות, לרבות : $E(v|X, Z) = 0$.
- טענה א' : $E(\hat{\gamma}) = 0$.
- טענה ב' : $V(\hat{\alpha}) = V(\hat{\theta})$.
- טענה ג' : אם ידוע כי R^2 ברגרסיה בין X ל- Z (עם חותך) שווה ל-0, אזי : $V(\hat{\beta}) = V(\hat{\delta})$.
- א. רק טענות א' ו-ג' נכונות.
- ב. כל הטענות נכונות.
- ג. רק טענה א' נכונה.
- ד. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

(7) בהתבסס על פלט 1 :

ידוע כי X מייצג את רמת הפרסום (באלפי ₪) ואילו Y מייצג את הרווחים (במאות אלפי ₪). בהינתן תוצאות האמידה :

א. אם ההשקעה בפרסום עומדת כיום על 3,000 ₪, כדאי להגדיל אותה, אבל רק עד לרמה של 5,014 ₪.

ב. השפעת הפרסום על הרווחים היא תמיד חיובית.

ג. אם ההשקעה בפרסום עומדת כיום על 6,000 ₪ כדאי להגדיל אותה, אבל רק עד לרמה של 10,028 ₪.

ד. אף תשובה לא נכונה.

(8) בהתבסס על פלט 1 :

ידוע כי X מייצג את רמת הפרסום (באלפי ₪) ואילו Y מייצג את הרווחים (במאות אלפי ₪). פרסומאי מעלה השערה שההשפעה השולית של הפרסום על הרווחים קבועה.

טענה א': כדי לבדוק את השערת הפרסומאי חייבים להריץ מודל מוגבל.

טענה ב': ההשערה נדחית ברמת מובהקות של 5%.

טענה ג': F סטטיסטי לבדיקת השערת הפרסומאי הוא 24,567.

א. רק טענות ב' ו-ג' נכונות.

ב. רק טענה א' נכונה.

ג. רק טענה ב' נכונה.

ד. כל התשובות האחרות שגויות.

(9) עבור מודל רגרסיה בפלט 2 :

ידוע כי X מייצג את רמת הפרסום (באלפי ₪) ואילו Y מייצג את רמת המכירות (במאות אלפי ₪). בהינתן תוצאות האמידה.

טענה א': ל- X יש השפעה שולית חיובית על Y .

טענה ב': בהינתן תוצאות האמידה, רמת המכירות המרבית (מקסימלית) הינה נמוכה מ-1,811,000 ₪.

טענה ג': ל- X יש השפעה שולית שלילית על Y .

א. רק טענות א' ו-ב' נכונות.

ב. רק טענה א' נכונה.

ג. רק טענה ג' נכונה.

ד. כל התשובות האחרות שגויות.

10 ברגרסיה המרובה הבאה: $Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + u$, איזו טענה נכונה?

א. $\hat{\beta}_0 = \bar{Y} - \hat{\beta}_1 \bar{X}_1 - \hat{\beta}_2 \bar{X}_2$

ב. $\hat{\beta}_0 = -\hat{\beta}_1 \bar{X}_1 - \hat{\beta}_2 \bar{X}_2$

ג. $\hat{\beta}_0 = \frac{\text{Cov}(Y, X_1) + \text{Cov}(Y, X_2)}{\sqrt{\text{Var}(X_1) + \text{Var}(X_2)}}$

ד. אף טענה לא נכונה.

11 יועץ הציע לחברה מסוימת להעלות את המחיר של המוצר שהיא מייצרת p באחוז אחד כי המכירות q ירדו ב-0.3 אחוזים בלבד ללא תלות במחיר. איזה מודל הכי עקבי עם המודל וההצעה של היועץ?

א. $\hat{\beta}_1 = -0.3, \ln q = \beta_0 + \beta_1 \ln p + u$

ב. $\hat{\beta}_1 = -3, q = \beta_0 + \beta_1 p + u$

ג. $\hat{\beta}_1 = -0.3, q = \beta_0 + \beta_1 \ln p + u$

ד. $\hat{\beta}_1 = -3, \ln q = \beta_0 + \beta_1 \ln p + u$

12 אנו יודעים שלוג-השכר $\ln w$ הוא פונקציה ליניארית של שנות ההשכלה e ושל

רמת המוטיבציה m , כך שהמודל האמיתי הוא: $\ln w = \beta_0 + \beta_1 e + \beta_2 m + u$

כשהמודל מתקיים את ההנחות של מודל הרגרסיה הקלאסי. לחוקרת לא היו

נתונים על מוטיבציה ולכן היא אמדה את המודל הבא: $\ln w = \gamma_0 + \gamma_1 e + v$

אם אנחנו יודעים שמוטיבציה מתואמת באופן חיובי עם שנות ההשכלה ועם

השכר, איזו טענה נכונה:

א. $E[\hat{\beta}_1] < E[\hat{\gamma}_1]$

ב. $E[\hat{\beta}_1] > E[\hat{\gamma}_1]$

ג. $E[\hat{\beta}_1] = E[\hat{\gamma}_1]$

ד. $\hat{\gamma}_1$ יהי מובהק.

- (13)** המודל שמגדיר את אחוז המהגרים Y במדינה מסוימת הוא:
- $$Y = \beta_0 + \beta_1 \ln X + u$$
- כש- X מסמן את השכר הממוצע במדינה וכשהמודל מקיים את ההנחות הקלאסיות. חוקר יצירתי טוען שגם מחיר הגלידות P משפיע על Y , אבל טענתו אינה נכונה. החוקר אמד את המודל הבא:
- $$Y = \gamma_0 + \gamma_1 \ln X + \gamma_2 P + u$$
- החוקר מצא כי γ_1 אינו מובהק ברמת מובהקות של 5 אחוזים. איזו טענה תמיד נכונה:

א. $E[\hat{\gamma}_1] = \beta_1$.

ב. לא ייתכן כי $\hat{\beta}_1$ תהיה מובהק ברמת מובהקות של אחוז אחד.

ג. $\hat{\gamma}_1 = \hat{\beta}_1$.

ד. $\hat{\gamma}_2 = 0$.

- (15)** במדינה מסוימת התושבים מוציאים את כל הכנסתם Y על רכישת אוכל F וחינוך E בלבד. חוקר אסף מדגם מייצג של התושבים והריץ כמה רגרסיות. איזו טענה נכונה?

א. באמידת הרגרסיה: $Y = \beta_0 + \beta_1 F + u$, אומד מוטה של β_1 .

ב. באמידת הרגרסיה: $Y = \beta_0 + \beta_1 F + \beta_2 E + u$, $E[\hat{\beta}_1] = E[\hat{\beta}_2]$.

ג. באמידת הרגרסיה: $Y = \beta_0 + \beta_1 F + u$, $E[\hat{\beta}_1] = 1$.

ד. באמידת הרגרסיה: $Y = \beta_0 + \beta_1 F + \beta_2 E + u$, $R^2 < 1$.

- (16)** חוקרת אמדה מודל ב-OLS במדגם מייצג גדול וקיבלה: $Y = 300 + 50 \ln X + u$ כאשר Y מייצג את הצריכה ו- X מייצג את ההכנסה. מה תהיה הנטייה השולית לצרוך, כלומר: $\frac{\partial Y}{\partial X}$, לפרט שצריכתו היא 100 והכנסתו היא 200?

א. 0.25.

ב. 50.

ג. 25.

ד. 0.5.

17) חוקרת אמדה את הרגרסיה הבאה: $Y = \beta_0 + \beta_1 X + \beta_2 Z + u$ על סמך מדגם של 1000 תצפיות כשכל ההנחות הקלאסיות מתקיימות וקיבלה:

$$\hat{Y} = 0.5 - 9X + 0.2Z$$

$$(0.01) \quad (1.2) \quad (5.6)$$

המספרים בסוגריים מייצגים את סטיות התקן.

איזו תשובה נכונה בוודאות לגבי המודלים הנ"ל אם: $R^2 = 0.8$?

א. ה- F סטטיסטי של מובהקות הרגרסיה גדול מ-3.

ב. ניתן לדחות את ההשערה כי: $\beta_1 = \beta_2$.

ג. ניתן לדחות את ההשערה כי: $\beta_1 \leq -7$ ברמת מובהקות של 0.01.

ד. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

תשובות סופיות:

א' (5	א' (4	א' (3	א' (2	א' (1
א' (10	א' (9	א' (8	א' (7	א' (6
א' (16	א' (15	א' (13	א' (12	א' (11
				א' (17